

Konsolidovaná tretia, štvrtá a piata periodická správa Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa

Úvod

1. Slovenská republika sa stala zmluvnou stranou Dohovoru OSN o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) v dôsledku sukcesie dňa 28. mája 1993 s účinnosťou od 1. januára 1993. Východiskovú správu Slovenskej republiky k dohovoru prerokoval Výbor OSN pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) na 25. zasadnutí výboru v Ženeve dňa 3. októbra 2000¹. Druhú periodickú správu Slovenskej republiky za obdobie rokov 2001 – 2005 Výbor prerokoval na svojom 1231. a 1232. zasadnutí dňa 22. mája 2007 a na svojom 1255. zasadnutí dňa 8. júna 2007 prijal Záverečné odporúčania Výboru (ďalej len „záverečné odporúčania“)².

2. Konsolidovanú tretiu, štvrtú a piatu periodickú správu o opatreniach prijatých na zabezpečenie práv uznaných dohovorom a o pokroku, ktorý sa dosiahol pri používaní týchto práv (ďalej ako „správa“) predkladá Slovenská republika podľa článku 44 Dohovoru za obdobie rokov 2007 – 2012. Správu vypracovalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v spolupráci s vecne príslušnými rezortmi, Splnomocnencom vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity, Splnomocnencom vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v oblasti práv dieťaťa. Správa obsahuje v súlade s Usmernením o forme a obsahu pravidelných osobitných správ k dohovoru³ informácie podľa zoskupení práv určených Výborom a poskytuje osobitné informácie o opatreniach prijatých na vykonanie odporúčaní z predchádzajúcich záverečných odporúčaní⁴.

3. V hodnotenom období bolo v Slovenskej republike napriek nepopierateľne negatívnym dopadom finančnej krízy prijatých a realizovaných mnoho významných legislatívnych aj nelegislatívnych opatrení vo väčšine oblastí týkajúcich sa života detí a ochrany práv. Zároveň Slovenská republika ratifikovala v júni 2010 Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím spolu s jeho opčným protokolom a dňa 28. 2. 2012 v Ženeve počas 19. zasadnutia Rady OSN pre ľudské práva podpísala ako jeden z prvých štátov (predsedníčka vlády Slovenskej republiky) Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení, ktorý sa aktuálne pripravuje na ratifikáciu.

I. Všeobecné opatrenia pre implementáciu (čl.4,42 a 44 ods. 6 Dohovoru)

4. Slovenská republika si neuplatnila výhrady k Dohovoru ani k jeho opčným protokolom. Slovenská republika je viazaná okrem Dohovoru aj inými medzinárodnými dohovormi v oblasti ochrany práv dieťaťa. Vo vzťahu k deťom, osobitne vo vzťahu k deťom

¹ CRC/C/15/Add. 140

² CRC/C/SVK/2

³ CRC/C/58/Rev.2

⁴V texte správy sú zaradené upozornenia na pasáže, ktoré priamo reagujú na záverečné odporúčania.

so zdravotným postihnutím sú významné záväzky vyplývajúce pre Slovenskú republiku z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý Slovenská republika spolu s jeho opčným protokolom ratifikovala v roku 2010. Slovenská republika si k tomuto dohovoru uplatnila výhradu, avšak táto sa nevzťahuje k ničomu, čo by súviselo s deťmi⁵.

5. Východiskové správy Slovenskej republiky k Opčným protokolom k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (OPAC) a o obchodovaní s deťmi, detskej prostitúcii a detskej pornografii (OPSC) boli predložené Výboru v októbri 2009. Gestorom Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti v ozbrojených konfliktoch je Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Gestorom Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o obchodovaní s deťmi, detskej prostitúcii a detskej pornografii je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Dňa 23. 1. 2013 sa v Ženeve uskutočnilo posudzovanie východiskových správ Slovenskej republiky k oboj opčným protokolom. K Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa, o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii bola predložená Koalíciou pre deti Alternatívna správa.⁶ Na základe Odporúčani výboru⁷ k oboj opčným protokolom aktuálne spracovávajú gestori oboj opčných protokolov príslušné implementačné opatrenia⁸.

Legislatíva

6. Slovenská republika v rokoch 2009 -2012 významným spôsobom prispela k prijatiu novej medzinárodnej zmluvy – Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa vytvárajúceho procedúru sťažností (ďalej len „protokol“). Protokol je prvou ľudsko-právnou medzinárodnou zmluvou pri príprave ktorej Slovenská republika zohrala úlohu lídra i koordinátora procesu jeho prípravy. Od roku 2009 viedla Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky rokovania o protokole, a predsedala pracovnej skupine, ktorá pripravovala protokol a koordinovalo početné súvisiace aktivity vrátane predloženia štyroch rezolúcií na pôde OSN

⁵ Po uložení ratifikačnej listiny Slovenská republika uplatnila výhradu k ustanoveniu čl. 27 ods. 1 písm. a) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím v súlade s jeho článkom 46 v tomto znení: „Slovenská republika uplatňuje ustanovenia článku 27 ods. 1 písm. a) za predpokladu, že implementácia zákazu diskriminácie na základe zdravotného postihnutia pri stanovovaní podmienok nábora, prijímania do práce a trvania zamestnania sa neuplatňuje pri prijímaní do služobného pomeru príslušníkov ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, ozbrojených zborov, Národného bezpečnostného úradu, Slovenskej informačnej služby a Hasičského a záchranného zboru“.

⁶ Práve snaha pripraviť Alternatívnu správu o implementácii tohto opčného protokolu v Slovenskej republike bola impulzom pre vytvorenie koalície mimovládnych organizácií, ktoré sa dlhodobo venujú práci s deťmi a mladými ľuďmi na Slovenskej republike, resp. problematike týkajúcej sa detí a mladých ľudí do 26 rokov, vrátane marginalizovaných skupín a utečencov. Jej zakladajúcimi členmi sú reprezentatívne mimovládne organizácie pôsobiace vo všetkých oblastiach ochrany práv detí.

⁷CRC/C/OPAC/SVK/CO/1

CRC/C/OPSC/SVK/CO/1

⁸ Ministerstvo vnútra SR ako gestor Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii v nadväznosti na doručené záverečné pripomienky Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe k uvedenému opčnému protokolu, spracovalo v súčinnosti s inými príslušnými rezortmi ku každému odporúčaniu informáciu o jeho súčasnej implementácii, resp. o opatreniach, ktoré sa plánujú prijať na účely jeho implementácie. Uvedený materiál bol predložený Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a bude predmetom medzirezortného pripomienkového konania a následne predložený na rokovanie vlády SR.

v Ženeve i New Yorku. S prihliadnutím na angažovanosť Slovenskej republiky v procese prípravy protokolu má Slovenská republika záujem na jeho skorej ratifikácii. Aktuálne prebiehajú procedurálne kroky na zabezpečenie ratifikácie tohto protokolu.

7. Slovenská republika pri prijímaní a realizovaní všetkých politík ktoré sa dotýkajú, resp. môžu dotýkať detí primárne zohľadňuje osobitne odporúčania Výboru, ako aj všetky doposiaľ vydané komentáre Výboru k jednotlivým článkom Dohovoru a usmernenia Výboru, nakoľko je Dohovor súčasťou právneho poriadku a má prednosť pred vnútroštátnymi právnymi predpismi. Práva dieťaťa obsiahnuté v jednotlivých článkoch dohovoru sú, rovnako ako v predchádzajúcom období, upravené najmä v právnych predpisoch z oblasti vzdelávania, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, rodinného práva, občianskeho práva, trestného práva. V hodnotenom období boli výrazným spôsobom reformované právne predpisy upravujúce oblasť vzdelávania a výchovy a Slovenská republika sa v ďalších oblastiach zamerala osobitne na zabezpečenie konzistentnosti právnych úprav z jednotlivých oblastí právneho poriadku. Okrem cieľeného prepájania politík na zabezpečovanie práv detí už pri samotnej tvorbe návrhov, sú na zabezpečenie súladu vnútroštátneho právneho poriadku s Dohovorom utvorené podmienky aj prostredníctvom legislatívneho procesu prijímania vnútroštátnej legislatívy - každý všeobecne záväzný právny predpis je podrobený tzv. vonkajšiemu pripomienkovému konaniu, do ktorého sa môžu zapojiť okrem povinne pripomienkujúcich subjektov aj všetky inštitúcie ako aj fyzické osoby, zároveň musí byť každý materiál, ktorý sa dotýka práv dieťaťa okrem iného prerokovaný vo Výbore pre deti a mládež a v Rade vlády Slovenskej republiky Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. V súlade s odporúčaním Výboru č. 8 a 10 bol v roku 2012 pripravený návrh rozsiahlych zmien v oblasti trestného práva, cielene zameraných na detské obete (návrh úpravy podporuje boj proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, obchodovaniu s ľuďmi, ochranu obetí obchodovania) – aktuálne je návrh právnych úprav v legislatívnom procese.

8. V záujme ochrany maloletých obetí a svedkov trestných činov pred ich sekundárnou viktimizáciou, Trestný poriadok v § 135 upravuje osobitný postup orgánov činných v trestnom konaní, pokiaľ je ako svedok v trestnom konaní vypočúvaná osoba mladšia ako pätnásť rokov o veciach, ktorých oživovanie v pamäti by vzhľadom na jej vek mohlo nepriaznivo ovplyvňovať jej duševný a mravný vývoj.(odporúčanie Výboru č. 10)

Podľa § 136 ods. 1 Trestného poriadku ak je dôvodná obava, že svedok alebo jemu blízka osoba sú pre uvedenie bydliska svedka ohrození, môže sa svedkovi povoliť, aby namiesto bydliska uviedol pracovisko alebo inú adresu, na ktorú sa mu môže doručiť predvolanie.

Podľa § 136 ods. 2 Trestného poriadku ak je dôvodná obava, že oznámením totožnosti, bydliska, prípadne miesta pobytu svedka je ohrozený jeho život, zdravie, telesná integrita alebo ak také nebezpečenstvo hrozí jemu blízkej osobe, môže sa svedkovi povoliť, aby neuvádzal údaje o svojej osobe. Pred výsluchom svedka, ktorého totožnosť má zostať utajená, vykoná orgán činný v trestnom konaní a súd v záujme ochrany svedka podľa potreby opatrenia, ako sú najmä zmena vzhľadu a hlasu svedka, prípadne vykoná jeho výsluch s využitím technických zariadení vrátane zariadení určených na prenos zvuku a obrazu. Súhlas na takýto postup dáva predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor.

V zmysle § 46 ods. 8 Trestného poriadku ak orgán činný v trestnom konaní alebo súd zistí, že poškodenému hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode, poskytne mu informáciu o tom, že

- a) obvinený bol prepustený z väzby alebo z nej ušiel,
- b) odsúdený bol prepustený z výkonu trestu odňatia slobody alebo z neho ušiel.

Poškodený už v prípravnom konaní môže požiadať prokurátora a v konaní pred súdom súd, aby bol o uvedených skutočnostiach informovaný.

V zmysle § 139 ods. 1 Trestného poriadku ak orgán činný v trestnom konaní alebo súd zistí, že svedkovi hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode, poskytne mu informáciu o tom, že

- a) obvinený bol prepustený z väzby alebo z nej ušiel,
- b) odsúdený bol prepustený z výkonu trestu odňatia slobody alebo z neho ušiel.

Svedok už v prípravnom konaní môže požiadať prokurátora a v konaní pred súdom súd, aby bol o uvedených skutočnostiach informovaný.

Za významné možno považovať aj ustanovenie § 6 ods. 2 Trestného poriadku, v zmysle ktorého pri poskytovaní informácií sú orgány činné v trestnom konaní a súd oprávnení utajiť tie skutočnosti, ktoré by mohli zmariť alebo sťažiť objasnenie a vyšetrenie veci. Pritom sú povinní dbať na zásadu prezumpcie neviny. Dbajú aj na to, aby nezverejňovali chránené osobné údaje ani skutočnosti súkromného charakteru, najmä rodinného života, obydlika a korešpondencie, ktoré priamo s trestnou činnosťou nesúvisia. Osobitne dbajú na záujmy maloletých, mladistvých a poškodených, ktorých osobné údaje sa nezverejňujú.

Vo vzťahu k uplatňovaniu práv maloletých v trestnom konaní je potrebné spomenúť, že podľa § 9 ods. 1 Občianskeho zákonníka majú maloletí spôsobilosť len na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku.

Ak je poškodená osoba pozbavená spôsobilosti na právne úkony alebo ak je jej spôsobilosť na právne úkony obmedzená, v zmysle § 48 Trestného poriadku vykonáva jej práva jej zákonný zástupca, ktorý môže splnomocniť zastupovaním aj organizáciu na pomoc obetiam trestných činov.

V prípadoch, v ktorých zákonný zástupca poškodeného nemôže vykonávať svoje práva a je nebezpečenstvo z omeškania, predseda senátu a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie ustanovia na výkon týchto práv poškodenému opatrovníka. V prípade trestných činov spáchaných voči blízkej osobe alebo zverenej osobe, ak je poškodeným maloletá osoba, sa za opatrovníka ustanoví najmä štátny orgán alebo poverený zástupca organizácie na pomoc poškodeným.

Problematika ochrany svedka je čiastočne riešená aj v rámci zákona č. 256/1998 Z. z. o ochrane svedka v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje podmienky a postup pri poskytovaní ochrany a pomoci ohrozenému svedkovi, chránenému svedkovi a ich blízkym osobám, ktorým v súvislosti so svedeckou výpoveďou alebo poskytnutím dôkazu vzniká nebezpečenstvo ohrozenia života alebo zdravia zo strany osôb páchajúcich zločiny, za ktoré hrozí páchatelovi podľa Trestného zákona trest odňatia slobody na doživotie alebo zločiny, ak boli spáchané organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou. Ak je ohrozeným svedkom neplnoletá osoba, písomnú ochrannú dohodu v jej mene uzatvárajú jej zákonní zástupcovia. Ak písomnú ochrannú dohodu v mene neplnoletej osoby nemožno uzatvoriť s jej zákonnými zástupcami alebo ak uzatvorenie ochrannej dohody odmietajú a je v záujme tejto osoby, aby bola zaradená do programu ochrany, písomnú ochrannú dohodu uzatvára ohrozený svedok osobne; uzatvorenie takejto ochrannej dohody podlieha predchádzajúcemu schváleniu súdom.

Ochrana obetí obchodovania s ľuďmi je upravená nariadením ministra vnútra Slovenskej republiky č. 47/2008 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania

s ľuďmi v znení nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 170/2010. Program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi zastrešuje kancelária ministra vnútra Slovenskej republiky.

Koordinácia, Národný akčný plán

9. Vláda Slovenskej republiky v novembri 2007 prerokovala Správu o priebehu a výsledkoch prerokovania Druhej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru a o. i. ministerke práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky uložila predložiť na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh Národného akčného plánu pre deti, ktorého súčasťou mal byť návrh na komplexné riešenie inštitucionálneho zabezpečenia ochrany práv detí:

- inštitucionalizácia koordinácie politík na ochranu práv detí tak, ako vyplýva z odporúčania Výboru – Výbor ministrov pre deti,
- inštitucionalizácia osobitného, nezávislého mechanizmu prijímania a preskúmavania sťažností od detí alebo v ich mene, monitorovania implementácie Dohovoru zodpovedajúci Parížskym zásadám – osobitná inštitúcia ochrany práv detí.

10. Národný akčný plán pre deti na roky 2009 -2012 schválila vláda Slovenskej republiky v januári 2009. Národný akčný plán vychádzal z dôsledného prehodnotenia a výstupov Národného akčného plánu 2002 -2004. Na jeho príprave sa podieľali tímy odborníkov podľa zoskupení práv určených Výborom. Úlohy tohto plánu, vychádzajúce zo záverečných odporúčaní Výboru, boli zamerané predovšetkým na oblasť koordinácie politík a nezávislých mechanizmov na ochranu práv dieťaťa, vzdelania, výchovy, voľného času a kultúrnych aktivít, detí a rodinu, rodinného prostredia a náhradnej starostlivosti, zdravia, zdravotnej starostlivosti a výživy detí, sociálnych a iných opatrení na zvyšovanie životnej úrovne detí a ich rodín a na osobitné ochranné opatrenia. (Odporúčanie č. 14 Výboru)

11. Aktuálne je v Slovenskej republike v platnosti nový Národný akčný plán pre deti na roky 2013 -2017. V súlade s požiadavkou Výboru, podľa ktorej má akčný plán vychádzať z dôveryhodného hodnotenia realizácie predchádzajúceho akčného plánu, tvorí súhrnný odpočet plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti na roky 2009 - 2012 súčasťou nového Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 - 2017 ako jeho príloha. Prípravu nového Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 - 2017 realizoval Výbor pre deti a mládež pričom aktivity plánu sú priamo previazané na jednotlivé ustanovenia Dohovoru a jeho opčných protokolov, na Záverečné odporúčania Výboru k Východiskovej a k Druhej periodickej správe Slovenskej republiky o opatreniach prijatých na plnenie záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru a ďalšie odporúčané zdroje, ktoré korešpondujú so zámerom Národného akčného plánu pre deti (špecifické ľudsko-právne štandardy Rady Európy, usmernenia Európskej únie a pod.). Do prípravy Národného akčného plánu pre deti sa intenzívne zapojili aj zástupcovia mimovládneho sektora združení v Koalicii pre deti. Monitoring pokroku v zadaných oblastiach bude zabezpečovaný priebežným sledovaním a vyhodnocovaním plnenia úloh Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 - 2017 Výborom pre deti a mládež, vrátane priameho zapojenia cieľovej skupiny prostredníctvom mechanizmu participácie detí a mladých ľudí Výboru pre deti a mládež. Dôležitým komponentom monitorujúceho mechanizmu zostáva i naďalej verejná kontrola a zapojenie nezávislých ľudsko-právnych inštitúcií.

12. Novým prvkom v príprave Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 - 2017 bolo priame zapojenie detí a mladých ľudí ako dotknutej cieľovej skupiny prostredníctvom kvalitatívneho prieskumu v skupine detí vo veku 11 -15 rokov uskutočneného v spolupráci so Slovenským výborom pre UNICEF. Výstupy kvalitatívneho prieskumu „Deti o svojich právach - kvalitatívna sonda do života detí v Slovenskej republike“ boli použité ako jedno z východísk formulovania úloh Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 - 2017 a tvoria súčasť akčného plánu ako jeho príloha.

13. Ďalším významným dokumentom je Národný akčný plán rodovej rovnosti na roky 2010 – 2013, ktorý zdôrazňuje, že najvýraznejším negatívnym dopadom rodovej nerovnosti v uvedených oblastiach je diskriminácia žien. V predmetnom materiáli sa upriamuje pozornosť na zefektívnenie a skvalitnenie systému prevencie a eliminácie diskriminácie a násilia vo všetkých jeho formách a súvislostiach. Súčasťou prijatého materiálu je aktivita / odporúčanie, ktoré navrhuje zabezpečenie prostredníctvom krajských poradensko-intervenčných centier poradenstvo pre ženy zažívajúce násilie a ich deti, pre obeť domáceho násilia a rodovo citlivé odborné vedenie a supervíziu pracovníčok a pracovníkov krízových intervenčných centier v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami.

14. Súčasne so schválením Národného akčného plánu pre deti na roky 2009 - 2012 zriadila vláda Slovenskej republiky Výbor ministrov pre deti ako svoj poradný, koordinačný, kontrolný a iniciatívny orgán vo veciach práv dieťaťa a výkonu práv dieťaťa, poverený sledovať priebežné plnenie úloh Národného akčného plánu pre deti na roky 2009 - 2012, vypracúvať jeho aktualizáciu a odpočet plnenia. V priebehu rokov 2011 a 2012 bola uskutočnená transformácia poradných orgánov vlády Slovenskej republiky. V roku 2011 bola zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, došlo k zrušeniu Výboru ministrov pre deti a úlohy Výboru ministrov pre deti prevzal novo kreovaný Výbor pre deti a mládež. Kontinuitu fungovania Výboru pre deti a mládež v štruktúre Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť potvrdila vláda Slovenskej republiky v júni 2012. Jednou zo základných úloh Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť je zabezpečenie koordinácie politík v oblasti ľudských práv. Predsedom rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť je podpredseda vlády Slovenskej republiky a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí, rada má širokospektrálne členské zastúpenie. V rámci Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť pôsobia Výbory pre jednotlivé oblasti ľudsko-právnych politík⁹, výbory zriaďuje vláda Slovenskej republiky a zásadné stanoviská výborov¹⁰ sú pre Radu vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť záväzné. Predsedom Výboru pre deti a mládež je minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, sekretariát¹¹ tohto výboru je organizačne začlenený do štruktúry

⁹Výbory Rady: Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny, Výbor pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie, Výbor pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania, Výbor pre seniorov, Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, Výbor pre rodovú rovnosť, Výbor pre deti a mládež, Výbor pre práva lesbičiek, gejov, bisexuálov, transrodových a intersexuálnych osôb.

¹⁰ Na prijatie uznesenia o zásadnom stanovisku sa vyžaduje súhlas najmenej 3/5 väčšiny všetkých členov výboru a súčasne najmenej 1/2 zástupcov mimovládnych organizácií.

¹¹Sekretariát výboru je výkonným orgánom výboru, ktorý plní úlohy spojené s organizačným, personálnym a administratívno-technickým zabezpečením činnosti výboru a úlohy vyplývajúce z Národného akčného plánu

ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Výbor má dvoch podpredsedov z prostredia mimo štátnej a verejnej správy, členovia výboru sú reprezentanti štátnej správy, samosprávy, nezávislých inštitúcií, mimovládneho sektoru, pričom prevažná väčšina členov je z prostredia mimo štátnej správy. (odporúčanie 12 Výboru)

15. Nositeľom zodpovednosti za koordináciu vykonávania Dohovoru a jeho opčných protokolov bol Výbor ministrov pre deti. V nadväznosti na transformáciu poradných orgánov vlády Slovenskej republiky v roku 2011 a 2012, kedy došlo k zániku Výboru ministrov pre deti, boli koordinačné funkcie výboru prenesené na Radu vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Podporne, formou prípravy, sledovania plnenia a aktualizácie Národného akčného plánu pre deti, pôsobí v tejto otázke Výbor pre deti a mládež. Vzhľadom na zmenený charakter pôsobnosti oboch orgánov (Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a Výboru ministrov pre deti), bude otázka ústredného nositeľa zodpovednosti za koordináciu vykonávania Dohovoru a jeho opčných protokolov predmetom riešenia v nasledujúcom období (osobitne v kontexte pripravovanej Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike – september 2013). (Odporúčanie č. 11 a 12 Výboru)

Nezávislé monitorovanie

16. Slovenská republika nemá doposiaľ zavedený inštitút nezávislého mechanizmu prijímania a preskúmania sťažností od detí alebo v ich mene, monitorovania implementácie Dohovoru zodpovedajúci Parížskym zásadám – osobitnú inštitúciu ochrany práv detí. Vzhľadom na veľkosť krajiny a existenciu ústavného inštitútu Verejného ochrancu práv ako aj existenciu Slovenského národného strediska pre ľudské práva bola do roku 2012 zvažovaná alternatíva začlenenia takéhoto inštitútu do Kancelárie Verejného ochrancu práv. Pod vplyvom nového Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa a o procedúre oznámení bola na podnet Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky zriadená pracovná skupina (zástupcovia rezortu spravodlivosti, zahraničných vecí a európskych záležitostí a organizácií pôsobiacich v oblasti ochrany práv detí), ktorá opätovne prehodnotila možnosti riešenia verejnej ochrany práv detí a navrhla riešiť tému ombudsmana detí samostatne, s prihliadnutím na obdobnú potrebu zriadenia nezávislého mechanizmu podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Aktuálne prebiehajú práce na legislatívnom riešení tejto úlohy, očakáva sa, že pri obhajobe (resp. doplňujúcich písomných odpovediach na otázky Výboru) bude táto otázka vyriešená.

Alokácia zdrojov

17. Plnenie úlohy navrhnuť a následne realizovať spôsob sledovania vyčlenených zdrojov štátneho rozpočtu alokovaných na implementáciu ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv dieťaťa s osobitným dôrazom na najzraniteľnejšie skupiny detí vrátane rómskych detí obsiahnutej v Národnom akčnom pláne pre deti bolo stanovené s výhľadom do konca roka

pre deti. Plní tiež úlohy Národného kontaktného miesta pre program Rady Európy „Budujme Európu pre deti a s deťmi“, vrátane zabezpečovania výmeny informácií a koordinácie realizácie aktivít programu na národnej úrovni a odborne sa zapája do rozvoja európskej a medzinárodnej normotvorby v oblasti pôsobnosti výboru v súlade s pozíciami a programovými dokumentmi Slovenskej republiky, zohľadňujúc pri tom uznesenia výboru a závery jeho pracovných skupín.

2012, pričom s ohľadom na meniacu sa štruktúru zodpovedných subjektov (viacnásobná zmena vlády Slovenskej republiky a transformácia poradných orgánov vlády Slovenskej republiky) nebolo možné úlohu v uvedenom období realizovať. V novo navrhovanom Národnom akčnom pláne pre deti na roky 2013 - 2017 je preto uvedená úloha formulovaná ako jedna zo 4 základných priorít, pričom do identifikácie mechanizmu sledovania a alokácie zdrojov vynaložených z verejného rozpočtu na ochranu detí a rodín bude zapojená aj samospráva. (Odporúčanie č. 17 a 18 Výboru)

Zber údajov

18. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Regionálne centrum Rozvojového programu OSN pre Európu a Spoločenstvo nezávislých štátov (UNDP) realizuje v rokoch 2010 - 2015 projekt „**Štatistické sledovanie životných podmienok vybraných cieľových skupín**“¹², ktorého náplňou je monitorovanie vývoja životných podmienok marginalizovaných rómskych komunít na Slovenskej republike s cieľom poskytnúť dáta a analýzy pre politiky sociálnej inklúzie zamerané na túto znevýhodnenú cieľovú skupinu. Projekt je realizovaný aj v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity. Na základe získaných štatistických údajov bude možné lepšie určiť jednotlivé nástroje sociálnej politiky. Projekt je rozčlenený na 6 aktivít - 3 aktivity kvantitatívnych výberových zisťovaní v teréne¹³, 2 aktivity majú charakter hĺbkových kvalitatívnych výskumov v oblasti životných podmienok¹⁴ a 1 aktivita - vypracovanie syntetickej analýzy vývoja životnej situácie a sociálneho začlenenia marginalizovanej rómskej komunity v priebehu implementácie projektu. V období rokov 2010 - 2012 sa v rámci aktivít realizovalo reprezentatívne kvantitatívne zisťovanie v rómskych domácnostiach v Slovenskej republike (bývanie, vzdelávanie, zdravotný stav, trh práce, materiálna deprivácia, subjektívne vnímanie situácie), sociografické mapovanie koncentrácií rómskych marginalizovaných komunít (ATLAS), ako aj hĺbkový prieskum vybraných aspektov životnej úrovne v segregovanom prostredí (príjmy, výdavky, spotreba, bežné situácie). Úlohou hĺbkových prieskumov bolo prehĺbiť poznatkovú bázu o vylúčených rómskych komunitách na viacerých dimenziách referujúcich o kvalite života a hĺbke a podobách vylúčenia, hlbšie preniknúť do najvyhranenejších problémov a doplniť chýbajúce informácie za tie oblasti života, na ktoré kvantitatívny dotazníkový prieskum „nestačí“. Pridanou hodnotou týchto hĺbkových šetrení je možnosť doplniť a vylepšiť budúce kvantitatívne zisťovania o také ukazovatele a znaky, ktoré by zlepšili štatistické sledovania životných podmienok vo vylúčených komunitách. Kombináciou výskumných metód by sa malo dospieť ku komplexnému poznaniu podmienok života marginalizovaných rómskych komunít, čo by mohlo následne viesť k

¹² Projekt nadväzuje na už realizovaný projekt UNDP v roku 2005, ktorý bol tiež zameraný na zisťovanie životných podmienok v rómskych domácnostiach. Vybrané výstupy aktuálneho projektu boli prezentované na niekoľkých odborných konferenciách a odborných seminároch, na medzinárodnom fóre boli výstupy projektu opakovane prezentované na stretnutiach Riadiaceho výboru medzinárodnej iniciatívy Dekáda začleňovania rómskej populácie 2005 -2015.

Metodológii, dátam a výsledkom projektu je venovaný aj internetový portál kde je integrovaná poznatková databáza z projektu s aktivitami podobného zamerania, ktoré UNDP realizuje v iných členských a kandidátskych krajinách EÚ. <http://europeandcis.undp.org/ourwork/roma/>

¹³ zber dotazníkových reprezentatívnych kvantitatívnych údajov o životných podmienkach domácností, ktorých výstupom budú databázy a analytické štúdie.

¹⁴ príjmy a spotreba, vyrovnávanie sa marginalizovaných domácností s bežnými situáciami, postavenie na trhu práce, pohľad na problematiku z perspektívy pomáhajúcich profesií.

cielenému a adekvátnemu nastaveniu opatrení a podporných programov smerovaných k prekonaniu dlhodobej exklúzie. Súčasťou aktivít bol aj kvalitatívny výskum „Marginalizované rómske komunity pohľadom pomáhajúcich profesií“, ktorý mapoval situáciu a identifikoval prekážky pri výkone služieb napomáhajúcich sociálnemu začleňovaniu tejto cieľovej skupiny. Dáta z projektu sa stali kľúčovými podkladmi *Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020*. Európska komisia hodnotí uvedenú stratégiu ako jednu z najlepších, práve kvôli uplatneniu množstva presných indikátorov a dobre vypracovanému rámcu pre monitorovanie a evaluáciu.

19. Z hľadiska zberu údajov Ústav informácií a prognóz školstva pravidelne zbiera údaje a monitoruje realizáciu výchovy a vzdelávania, dodržiavanie ľudských práv v školskom prostredí, ako aj údaje o systematickej práci s deťmi a mládežou v oblasti neformálneho vzdelávania detí a mládeže, vrátane voľnočasových aktivít a pravidelnej záujmovej činnosti. Dlhodobo sú sledované napr. pravidelná školská dochádzka a počty neospravedlnených vyučovacích hodín z hľadiska druhu a typu škôl, podľa regiónov Slovenskej republiky, ako aj z hľadiska časového porovnania, pričom realizuje aj analýzy záškoláctva a problémového správania u žiakov základných škôl a stredných škôl podľa krajov a okresov.

20. V Slovenskej republike sa realizujú na účely čiastkových politík podrobné štatistické sledovania a rôzne výskumy. S cieľom odstrániť nedostatky pri zbere etnických dát detí patriacich k národnostným menšinám (odporúčanie 19 a 20) o. i. aj v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately riešilo v roku 2008 výskumné pracovisko ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky úlohu „Návrh systému metód zberu a analýzy etnických údajov o deťoch, ktoré sú príslušníkmi národnostných menšín a pre ktoré sú vykonávané opatrenia sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately: Implementácia odporúčaní výboru pre práva dieťaťa OSN z 8. júna 2007“. Nakoľko výstupy úlohy jasne deklarujú riziko politiky zberu etnických dát, ktorá nevychádza z vlastnej seabeklarácie, ani v tejto oblasti nie je aktuálne využívaný etnický zber dát.

Slovenská republika - Obyvateľstvo podľa národností – sčítanie 2011, 2001, 1991

Bývajúce obyvateľstvo národnosť	2011		2001		1991	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
spolu	5 397 036	100,0	5 379 455	100,0	5 274 335	100,0
slovenská	4 352 775	80,7	4 614 854	85,8	4 519 328	85,7
maďarská	458 467	8,5	520 528	9,7	567 296	10,8
rómska	105 738	2,0	89 920	1,7	75 802	1,4
česká	30 367	0,6	44 620	0,8	52 884	1,0
rusínska	33 482	0,6	24 201	0,4	17 197	0,3
ukrajinská	7 430	0,1	10 814	0,2	13 281	0,3
nemecká	4 690	0,1	5 405	0,1	5 414	0,1
poľská	3 084	0,1	2 602	0,0	2 659	0,1
chorvátska	1 022	0,0	890	0,0	x	x
Srbská	698	0,0	434	0,0	x	x
ruská	1 997	0,0	1 590	0,0	1 389	0,0
židovská	631	0,0	218	0,0	134	0,0
moravská	3 286	0,1	2 348	0,0	6 037	0,1
bulharská	1 051	0,0	1 179	0,0	1 400	0,0
ostatné	9 825	0,2	5 350	0,1	2 732	0,1
nezistené	382 493	7,0	54 502	1,0	8 782	0,2

4. Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011

Informovanie o Dohovore o právach dieťaťa, Záverečných odporúčaní Výboru, odborná príprava a zvyšovanie povedomia (Odporúčanie č. 21 -22 Výboru)

21. Vláda Slovenskej republiky v novembri 2007 prerokovala Správu o priebehu a výsledkoch prerokovania Druhej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru a uložila ministrom, splnomocnenkyňi vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity a predsedníčke Štatistického úradu Slovenskej republiky posúdiť záverečné odporúčania a prijať opatrenia na ich implementáciu.

22. Dohovor, vrátane verzie Dohovoru v detskej reči spracovanej UNICEF-om, všetky správy k Dohovoru i k opčným protokolom vrátane alternatívnej správy, záverečné odporúčania Výboru, všeobecné komentáre výboru k článkom dohovoru ako aj ďalšie relevantné ľudsko-právne dokumenty univerzálneho a regionálneho charakteru sú dostupné a pravidelne aktualizované na webovej stránke Výboru pre deti a mládež¹⁵. Dbá sa pritom nielen na jazykovú dostupnosť zverejňovaných dokumentov, ale tiež postupné rozširovanie okruhu dokumentov prístupných v jazyku zrozumiteľnom deťom.

23. Všetky zložky zodpovedných rezortov boli oboznámené s Odporúčaniami výboru a Generálna prokuratúra Slovenskej republiky zaslala Odporúčania výboru všetkým krajským a okresným prokuratúram na jej primerané využitie v právnej praxi aj s požiadavkou o predloženie námietok k posúdeniu záverečných odporúčaní a k prijatiu opatrení na ich implementáciu.

24. Národný akčný plán pre deti na roky 2013 - 2017 obsahuje konkrétne úlohy cieľom ktorých je dosiahnuť zlepšenie povedomia a informovanosti o Dohovore medzi tvorcami politik, zvýšenie záujmu a znalostí o Dohovore, jeho opčných protokoloch a pochopenia všetkých jeho ustanovení a princípov dospelými a deťmi, ako aj zabezpečenie prístupu k informáciám o Dohovore a súvisiacich dokumentoch s osobitným dôrazom na sprístupnenie informácií deťom v im zrozumiteľnej podobe.

25. Zvyšovanie informovanosti o zásadách a ustanoveniach medzinárodných ľudsko-právnych dokumentov vrátane Dohovoru, realizuje Slovenská republika v hodnotenom období aj prostredníctvom úloh a aktivít, ktoré sú obsiahnuté v Akčných plánoch predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

26. Zabezpečenie širokých znalostí o dohovore a lepšieho porozumenia jednotlivých ustanovení dohovoru ako aj zvyšovanie profesionality výkonu týkajúceho sa detí je cieľom systematického vzdelávania všetkých relevantných profesijných skupín. Uvádzame príklady niektorých aktivít:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky v spolupráci so zástupcami mimovládnej organizácie Spoločnosti priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar a za účasti Ministerstva práce, sociálnych vecí rodiny Slovenskej republiky každoročne organizuje

¹⁵<http://www.employment.gov.sk/vybor-pre-det-i-a-mladez-dokumenty.html>

pravidelné pracovné stretnutia sudcov vybavujúcich agendu maloletých detí, ako aj zástupcov rôznych profesijných skupín osobitne zástupcov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately venované oblasti rodinného práva a súvisiacim témam z oblasti práv detí. Na týchto pravidelných pracovných stretnutiach sa okrem iného prerokujú podnety pre legislatívne zmeny s cieľom zlepšenia práv detí a napĺňania záväzkov, ktoré SR na seba prevzala ratifikáciou Dohovoru.

Justičná akadémia, vzdelávacia inštitúcia pre rezort spravodlivosti a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky zabezpečuje vzdelávanie sudcov, prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry, justičných čakatel'ov a súdnych úradníkov, do vzdelávania sú pravidelne zahrnuté v samostatných cykloch prednášky z rodinného práva. Seminára pre vyšších súdnych úradníkov v sídle krajských súdov prebiehajú okrem iného aj na tému rodinné právo. Oblasť detských práv je zahrnutá aj v štátnych vzdelávacích programoch, ktoré sú základným pedagogickým dokumentom pre stredné odborné školy Policajného zboru.

Špecializačný študijný program v špecializačnom odbore pediatria obsahuje samostatnú kapitolu na vzdelávanie pre lekárov o právach dieťaťa, vyplývajúcich z Dohovoru a je súčasne kmeňovým vzdelávacím špecializačným programom, na ktorý nadväzujú všetky subšpecializačné študijné programy zamerané na vzdelávanie lekárov na poskytovanie zdravotnej starostlivosti deťom a dorastu. Získanie vedomostí o právach dieťaťa je taktiež zakomponované v študijnom programe pre zdravotnícke povolanie sestry, pôrodná asistentka, zdravotnícky asistent ako aj v ďalších vzdelávacích programoch, napr. ošetrovateľská starostlivosť v komunite. Súčasťou minimálnych štandardov ďalšieho vzdelávania určených pre zdravotníckych pracovníkov, ktorí prichádzajú pri výkone svojho povolania do kontaktu s deťmi je zahrnutá v obsahu študijných programov aj problematika detí so zdravotným postihnutím.

Do vzdelávacích aktivít bol zapojený aj Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorý zabezpečil v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami tréning pedagogických pracovníkov vybraných 80 materských škôl v používaní učebnej pomôcky a výchovno-preventívneho programu proti násiliu „Slovenskej republiky srdce na dlani“.

Na prehĺbovanie kvalifikácie učitel'ov, výchovných poradcov, školských psychologov a psychologov, koordinátorov prevencie, sociálnych pedagógov bola vytvorená metodická príručka „Intervencie pracovníkov pomáhajúcich profesií pri riešení problémov a porúch detí v správaní s dôrazom na rozvíjanie ich sociálno-emocionálnej a morálnej zrelosti“. Metodická príručka obsahuje konkrétne postupy práce a aktivity s deťmi a dospelými, postupy diagnostiky, intervencií, spolupráce školy a rodiny, možností rozvíjania sociálnych zručností v práci pomáhajúcich profesií, prevencie, rozvoja sociálno-emocionálnej a morálnej zrelosti detí.

V roku 2010 bol akreditovaný vzdelávací program Výchova k ľudským právam v školách, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vo všetkých svojich výstupoch (tlačové besedy, konferencie a stretnutia aj so zástupcami rodičovskej verejnosti) akcentuje význam výchovy a vzdelávania pre širokú rodičovskú verejnosť, poskytuje všetky relevantné informácie, ktoré podporujú význam vzdelávania a výchovy, na portáli ministerstva, ako aj prostredníctvom portálu www.iedu.sk. Snaha o zvyšovanie povedomia rodičov o význame vzdelávania sa akcentuje v regionálnom školstve aj v rámci pravidelných rodičovských stretnutí a stretnutí ZRPS v materských, základných a stredných školách.

Pracovníci orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately priebežne absolvujú rôzne vzdelávacie aktivity zamerané na zvyšovanie profesionality výkonu a tiež aktivity z oblasti práv detí, priebežne sú informovaní dostupnou formou o aktualitách z oblasti práv detí, napr. osobitne boli oboznámení so Všeobecným komentárom k Článku 12 Dohovoru

o právach dieťaťa „Právo dieťaťa byť vypočuté“, problematiku prezentoval člen Výboru OSN pre práva dieťaťa. V hodnotenom období bola pozornosť sústredená na postupné zavádzanie povinnej supervízie výkonu orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately akreditovanými supervízormi.

Národné osvetové centrum plní úlohu metodického a vzdelávacieho pracoviska pre rezort kultúry a systematicky realizuje vzdelávanie pracovníkov regionálnych a krajských osvetových stredísk aj v oblasti problematiky detí a mládeže.

Oblasť znalostí o všetkých ustanoveniach Dohovoru a jeho opčných protokolov bola zahrnutá do Plánu vzdelávania zamestnancov Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, a to v rámci prehľadovania kvalifikácie štátnych zamestnancov oddelenia bezpečnosti cestnej premávky ministerstva, ktorých súčasťou činností štátnozamestnaneckého miesta je práca pre deti a s deťmi.

V roku 2011 boli z priorit dotačného programu úradu vlády Slovenskej republiky podporené dva projekty Slovenského výboru UNICEF, a to projekt Povedz mi svoj názor, budem ťa počúvať, ktorého hlavným cieľom bolo začlenenie detských práv do bežného života detí - poznať, využiť a porozumieť právu "byť vypočutý" a projekt Junior Ambasadori pre práva detí. V rámci programu vyškolení mladí dobrovoľníci zorganizujú každý rok približne štyristo 90 minútových interaktívnych stretnutí s približne 6 - 10000 žiakmi ročne v ich triedach vo všetkých regiónoch Slovenskej republiky. Stretnutia boli zamerané na témy práv detí a netradičnou formou približujú deťom poznanie a význam ich práv, ako i z nich vyplývajúcich povinností voči iným.

Projekt Škola priateľská k deťom je postavený na uplatňovaní základných princípov Dohovoru v školskom prostredí. Približne 100 škôl ročne (materské, základné a stredné školy), okrem zaradenia práv detí do školských osnov, oboznámenia ohľadne práv detí ich rodičov, ich participácie na školskom dianí, zmeny prístupu a spôsobu výučby (v zmysle „pre najlepší záujem dieťaťa) preškolí celý školský personál (20 škôl ročne školia priamo zamestnanci UNICEF, pričom školením prejdú všetci zamestnanci vrátane nepedagogického personálu ako kuchárky, školníci, vychovávatelia, upratovačky). Zámerom je docieľiť, aby práva detí poznal každý člen školskej komunity, vedel s nimi narábať (ako deti tak i dospelí) a školské prostredie sa tak stalo prístupom všetkých zúčastnených priateľskejšie pre deti.

Na rozvoj vzájomnej pomoci a podpory medzi deťmi je zameraná Iniciatíva CHIPS opiera sa hlavne o znalosti práv dieťaťa a stavia na skúsenosti, že deti sa so svojimi problémami najčastejšie zdôveria svojim vrstovníkom. Cieľom je preventívne pôsobenie proti negatívnym javom ako sú šikanovanie, závislosti, neschopnosť zvládať učivo, rozvoj zdravého sebavedomia či formovanie životných hodnôt.

Program Linka detskej istoty zastrešuje ako dištančné poradenstvo (detská linka, rodičovská linka, sociálno-právna poradňa, v spolupráci s OZ zodpovedne.sk bezpečnosť na internete - život detí vo virtuálnom svete), tak aj osobné intervencie a preventívne programy. V rámci svojej dlhoročnej systematickej činnosti, poskytovania konzultácií a poradenstva všetkým volajúcim deťom, ako i pri práci s dospelými (členmi rodiny), ktorí sa na Linku obracajú aplikuje princípy Dohovoru, postupuje na základe uplatňovania práv detí ako i oboznamuje zúčastnených o existencii práv dieťaťa.

Program CESTA poskytuje služby rodinám, rodičom a deťom, ktoré sa ocitli alebo sú dlhodobo v nepriaznivej životnej situácii – hmotnej a sociálnej núdzi, ktorú už nedokážu riešiť vlastnými silami. Cieľom programov je mobilizácia vlastných – prirodzených zdrojov rodiny, zvyšovanie osobnostných kompetencií jej jednotlivých členov a súčasťou je tiež šírenie informácií o právach dieťaťa. Cieľovou skupinou sú rodiny s deťmi do 18 rokov žijúce na území Bratislavského samosprávneho kraja.

Spolupráca s neziskovými organizáciami

27. V spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti nastal zásadný posun smerom k inštitucionálnemu posilneniu spolupráce s organizáciami občianskej spoločnosti, vrátane mimovládnych organizácií a detských a mládežníckych skupín ako i detí, najmä zavedením paritného princípu zastúpenia organizácií občianskej spoločnosti (vrátane mimovládnych organizácií a detských a mládežníckych skupín vo Výbore pre deti a mládež). Postavenie mimovládnych organizácií je ďalej posilnené možnosťou prijímať tzv. zásadné stanoviská, ktoré sú adresované priamo vláde Slovenskej republiky, bez možnosti rady vlády Slovenskej republiky do nich zasahovať. (Odporúčanie č. 23 a 24 k druhej periodickej správe)

28. Zapojenie do plánovania a sledovania vykonávania Dohovoru a jeho opčných protokolov je zabezpečované prostredníctvom prípravy, pravidelného jednoročného vyhodnocovania a aktualizácie Národného akčného plánu pre deti (prijímaného vládou Slovenskej republiky), ktorého gestorom je priamo Výbor pre deti a mládež.

29. Pri tvorbe právnych predpisov, metodík, formulovaní strategických a koncepčných zámerov, ako aj pri realizácii v praxi, najmä v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vrátane náhradnej rodinnej starostlivosti, spolupracujú aj v tomto hodnotenom období štátne orgány s mimovládnymi organizáciami resp. ich zastrešujúcimi organizáciami, ako sú napr. Asociácia krízových stredísk, Asociácia resocializačných stredísk, Úsmev ako dar, Návrat, PRIMA, Asociácia poradcov a supervízorov, Asociácia vzdelávateľov v sociálnej práci, s akreditovanými subjektmi, ktoré sú zriaďovateľmi neštátnych zariadení - krízových stredísk, detských domovov a resocializačných stredísk pre drogovú a inak závislých atď. Spolupráca s neštátnymi subjektmi v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa rozšírila aj na oblasť rodinného práva.

30. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti sa snaží efektívne prepájať verejný sektor a mimovládne neziskové organizácie, vytvárať priestor na spoluprácu a zabezpečiť participáciu mimovládnych neziskových organizácií pri tvorbe dôležitých dokumentov. Splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti je podpredsedom Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie, kde majú svoje zastúpenie aj platformy mimovládnych neziskových organizácií pôsobiacich v oblastiach týkajúcich sa detí a mládeže. Splnomocnenec vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti je zároveň členom Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorej jedným z výborov je aj Výbor pre deti a mládež. Obe rady vlády plnia funkciu poradného orgánu vlády SR a majú kompetenciu pripravovať a predkladať návrhy odporúčaní.

V rámci tohto zoskupenia sa od štátov, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru požaduje, **aby poskytli informácie, či sa vplyv aktivít podnikateľských korporácií** (medzi inými ťažobných, farmaceutických, poľnohospodárskych) **pravdepodobne ovplyvňujúcich užívanie práv detí hodnotí a či sa prijímajú opatrenia na prešetrovanie, rozhodovanie, nápravu a reguláciu.** Sledovanie uvedených parametrov nemá v Slovenskej republike tradíciu a doposiaľ nepodlieha regulácii špecificky zameranej na sledovanie a vyhodnocovanie potenciálnych vplyvov podnikateľských korporácií na užívanie práv dieťaťa. Tento trend má zmeniť novozavedené opatrenie v Národnom akčnom pláne pre deti na roky 2013 -2017, ktorý obsahuje osobitnú úlohu (zároveň reflektujúcu na novoprijatý

Všeobecný komentár Výboru OSN pre práva dieťaťa č. 16), s cieľom zabezpečiť rešpektovanie práv dieťaťa v podnikateľskom sektore. Nositeľom úlohy je priamo Výbor pre deti a mládež, úlohou ktorého bude navrhnúť konkrétne opatrenia ich zapracovaním do aktualizácie Národného akčného plánu pre deti najneskôr v roku 2015.

31. Slovenská republika má vybudovaný širokospektrálny systém **podpory neziskových organizácií formou dotácií**, dotačná politika rezortov je z dôvodu transparentnosti upravená pre každú oblasť samostatným zákonom s jasne definovanými oblasťami podpory, podmienkami poskytnutia dotácií, výškami dotácií, podrobné informácie o dotáciách sú povinne zo zákona zverejňované na webových sídlach jednotlivých poskytovateľov. Dotačné mechanizmy sú primárne zamerané na podporu aktivít mimovládneho sektora a samosprávy.

II. Definícia pojmu „dieťa“ (čl.1 Dohovoru)

32. Pojem dieťa bol definovaný vo východiskovej správe a v hodnotenom období sa na definícii nič nezmenilo, rovnaká ostáva aj veková hranica 16 - rokov na uzavretie manželstva s povolením súdu pre dievčatá aj chlapcov.

33. Vo vzťahu k odporúčaniu 25 a 26 Výboru je potrebné uviesť, že súd môže priznať rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k osobnej starostlivosti o maloleté dieťa aj maloletému rodičovi dieťaťa staršiemu ako 16 rokov **na jeho návrh**, ak spĺňa predpoklady, že výkon tohto práva zabezpečí v záujme maloletého dieťaťa.

III. Všeobecné princípy (články 2, 3, 6 a 12)

Nediskriminácia

34. Slovenský právny poriadok nepripúšťa žiadnu z foriem diskriminácie detí. Podľa článku 12 Ústavy Slovenskej republiky sa zaručujú základné práva a slobody všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať. Článok 41 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky garantuje rovnaké práva deťom narodeným v manželstve i mimo neho. Na základe platného právneho stavu v súlade s § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona „dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva okrem iného v zákaze diskriminácie z dôvodu veku.“ Zásada rovnakého zaobchádzania je upravená aj v osobitných právnych predpisoch.

35. Vláda Slovenskej republiky prijala „Koncepciu boja proti extrémizmu na roky 2011 - 2014¹⁶“. Cieľom koncepcie je eliminácia príčin, prejavov a následkov extrémizmu a rasovo

¹⁶ Nadväzuje na Koncepciu boja proti extrémizmu na roky 2006 - 2010.

motivovanej činnosti, ako aj predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných prejavov intolerancie. V rámci záväzkov pri naplňaní koncepcie Inštitút pre výskum práce a rodiny - výskumné pracovisko Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky rieši úlohu „prejavy intolerancie, násilia a extrémizmu voči sociálne vylúčeným spoločnostiam“. V roku 2012 boli vypracované metodologické východiská úlohy a v roku 2013 prebieha zber empirických dát v teréne.

36. Posun v dôslednom dodržiavaní princípu antidiskriminácie je zreteľný nielen v dlhodobjšom nezaznamenaní prípadu odmietania prítomnosti detského domova (rodinného domu v ktorom je umiestnený malý počet detí) v obci, ale aj v dôraznom odmietnutí segregácie detí zo znevýhodneného prostredia v škole, o čom svedčí konkrétny prípad v ktorom slovenský súd (prvostupňový aj druhostupňový) v súlade s antidiskriminačným zákonom vyhodnotil segregáciu rómskych detí do osobitných tried ako porušenie zásady rovnakého zaobchádzania diskrimináciou rómskych detí z dôvodu ich etnickej príslušnosti. Doplňujúce informácie v bode 131 (odporúčanie 27. Výboru).

37. Vláda Slovenskej republiky schválila v roku 2011 zámer vypracovania *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike*. Zámerom celoštátnej stratégie je vytvoriť komplexný systém ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike za účasti všetkých relevantných rezortov a iných inštitúcií vrátane tretieho sektora. Cieľom danej stratégie, je predovšetkým analýza a návrh ďalšieho postupu predovšetkým v tých oblastiach, ktoré sa významne a neoddeliteľne spájajú s ľudsko-právnymi hodnotami či záväzkami. Predmetným rozhodnutím vlády Slovenskej republiky bol zároveň zámer vypracovať Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na ďalšie programové obdobie rokov 2012 – 2014 nahradený novým zámerom, a to vypracovaním a implementáciou stratégie nastaviť verejnú politiku v širokom zábere ochrany a podpory ľudských práv, kde väčšina oblastí akčného plánu bude do nej primárne začlenená, prípadne budú predmetom aj ďalších čiastkových programov, ktoré budú na stratégiu priamo nadväzovať. Akčný plán bude teda vo svojej podstate nahradený a rozšírený pripravovanou stratégiou.

38. Opatrenia na boj proti rodovo podmienenej diskriminácii obsahuje Národný akčný plán rodovej rovnosti na roky 2010 – 2013 a opatrenia na zabezpečenie plného užívania práv detí so zdravotným postihnutím sú aktuálne nanovo formulované v pripravovanom Národnom programe na ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím.

Najlepší záujem dieťaťa

39. Slovenská republika uvítala všeobecný komentár výboru č. 14 k čl. 3 Dohovoru, aktuálne Výbor pre deti a mládež zabezpečil v záujme vyššej dostupnosti jeho preklad do štátneho jazyka a prebieha analýza obsahu a jeho distribúcia, aby mohli byť odporúčania čo najskôr uplatnené v praxi.

40. Princíp najlepšieho záujmu dieťaťa a Dohovor je v rámci slovenskej legislatívy plne rešpektovaný. Všetky rezorty pri príprave všetkých právnych predpisov a materiálov, ktoré v rámci svojej vecnej pôsobnosti predkladajú do legislatívneho procesu a ktoré majú dopad na deti, premietajú princíp najlepšieho záujmu dieťaťa. Na tomto princípe sú pripravované

a realizované všetky opatrenia, ktoré sú uvedené ako informácia vo všetkých zoskupeniach práv tejto správy. Z princípu najlepšieho záujmu dieťaťa sa vychádza aj pri koncipovaní základných zásad, na ktorých sú budované jednotlivé systémy na zabezpečenie ochrany práv detí (napr. sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela, výchova a vzdelávanie atď.¹⁷)

Na Ministerstve spravodlivosti SR bola zriadená pracovná skupina, ktorá má spolu s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR za úlohu pripraviť návrh novely zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. Návrhy noviel vyššie uvedených predpisov majú byť podľa Rámcového plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VI. volebné obdobie predložené v II. štvrtroku 2014 a majú riešiť aplikačné problémy. Jednou z tém, ktorou sa zaoberá pracovná skupina je aj možnosť v zákone o rodine definovať katalóg kritérií, ktoré má súd vziať do úvahy pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa. Inšpiráciou by mohlo byť ustanovenie § 138 rakúskeho ABGB.

Právo na život, zachovanie života a rozvoj dieťaťa

41. V roku 2012 otriasol Slovenskou republikou prípad úmrtia malého dieťaťa v dôsledku násillia v rodine. Okrem mimoriadneho zasadnutia Výboru pre deti a mládež, na ktorom boli o. i. prijaté jednoznačné závery k nevyhnutnosti prijatia Národnej stratégie na ochranu detí pred násillím vychádzajúcej z dôslednej analýzy a poznania stavu prevalencie násillia páchaného na deťoch ešte do konca roku 2013, rezorty v spolupráci so samosprávou, v pôsobnosti ktorých je výkon opatrení na ochranu života a zdravia detí prehodnotili a sprecizovali opatrenia na zlepšenie identifikácie, oznamovania a overovania prípadov detí, na ktorých je alebo môže byť páchané násillie v rodine.

¹⁷ Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela sú systematicky budované okrem iného na základnej osnove zásad:

- prednosti prirodzeného rodinného prostredia – zotrvanie detí v prirodzenom rodinnom prostredí a návrat detí do prirodzeného rodinného prostredia v prípade ich vyňatia je absolútnou prioritou.
- prednosti umiestňovania detí, ktoré nemôžu vyrastať vo svojom prirodzenom rodinnom prostredí do náhradného rodinného prostredia s prednosťou blízkych príbuzných, pred starostlivosťou v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu.
- prednosti umiestňovania detí umiestnených v detských domovoch (DeD) v profesionálnych rodinách pred inými organizačnými zložkami DeD.
- prednosti vykonávania súdneho rozhodnutia v skupinách zriadených v samostatných domoch alebo bytoch ak nie je možné umiestniť dieťa v profesionálnej rodine.
- prednosti umiestňovania detí do DeD zriadených ako domovy detí pred DeD zriadených ako centrá detí.
- zachovávanie súrodeneckých vzťahov a nerozdeľovania súrodeneckých skupín.
- umiestňovania detí, o ktoré sa nemôžu starať rodičia z rôznych dôvodov čo najbližšie k ich prirodzenému rodinnému prostrediu,
- integrácie detí, ktoré si vyžadujú osobitnú, resp. zvýšenú starostlivosť z dôvodu zdravotného stavu, porúch správania, drogovej závislosti, týrania, či zneužívania.

V zákone o výchove a vzdelávaní sa medzi hlavnými princípmi výchovy a vzdelávania akcentuje: princíp bezplatnosti vzdelania v materských školách jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, princíp bezplatnosti vzdelania v základných v stredných školách zriadených orgánom verejnej správy, princíp rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svojej vzdelávanie, princíp slobodnej voľby vzdelávania s prihliadnutím na očakávanie a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy, princíp výchovného poradenstva.

42. V rámci prebiehajúceho procesu deinštitucionalizácie je zdôraznená ochrana života nenarodeného dieťaťa utváraním vhodných podmienok pre tehotné ženy a matky dojčiat u ktorých hrozí riziko, že svojim spôsobom života ohrozia život dieťaťa na ubytovanie a odbornú pomoc v detskom domove. V každom kraji je určený detský domov, ktorý okrem svojej primárnej úlohy poskytuje aj takúto odbornú pomoc.

43. Veľmi významnou kompetenciou, ktorá slúži na ochranu práva na život, zachovanie života a rozvoj dieťaťa je oprávnenie policajta vykázat' násilnícku osobu zo spoločného obydlija, ktoré bolo zavedené do nášho právneho poriadku zákonom č. 491/2008 Z. z. zo dňa 24. októbra 2008, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „novela zákona o PZ“). Novelou zákona o PZ sa zlepšila dostupnosť ochrany vo forme nariadenia predbežného opatrenia nadväzujúceho na oprávnenie príslušníka Policajného zboru zakotveného v ustanovení § 27a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PZ“) s názvom: „Oprávnenie vykázat' zo spoločného obydlija“. Oprávnenie má za cieľ chrániť život, zdravie, slobodu alebo ľudskú dôstojnosť ohrozenej osoby, ktorá žije spoločne s násilníckou osobou v spoločnom obydli. Ak policajt použije svoje oprávnenie vykázat' osobu, má to za následok dočasné a okamžité obmedzenie jej užívacieho práva k bytu, domu alebo k inému priestoru spoločne obývanému s ohrozenou osobou. Oprávnenie pozostáva z dvoch zložiek, ktoré na seba nadväzujú: (1) vykázanie, ktoré má účinky momentom vyslovenia a (2) zákaz vstupu, ktorým sa vykázanej osobe zakazuje vstúpiť do spoločného obydlija počas 48 hodín od vykázania. Ak chce ohrozená osoba predĺžiť svoju ochranu, musí v lehote do 48 hodín od vykázania podať návrh na nariadenie predbežného opatrenia na súd. Vtedy sa účinky vykázania zo spoločného obydlija automaticky predlžujú až do nadobudnutia vykonateľnosti rozhodnutia súdu o tomto návrhu. V období od 15. decembra 2008 do dňa 15. júna 2009 bolo na celom území SR použité oprávnenie vykázat' zo spoločného obydlija v 118 prípadoch. Z toho do pôsobnosti Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave patrí: 20 prípadov, v Trnave: 17 prípadov, v Nitre: 22 prípadov, v Trenčíne: 4 prípady, v Banskej Bystrici: 6 prípadov, v Žiline: 17 prípadov, v Prešove: 23 prípadov a v Košiciach: 9 prípadov; zdroj: údaje Prezídia Policajného zboru SR zo dňa 7. augusta 2009. Len v jednom prípade podala vykázaná osoba sťažnosť na nadriadený orgán útvaru Policajného zboru s cieľom preskúmať použitie oprávnenia. Vyššie uvedené policajné štatistiky a prax boli podnetom k tomu, aby zákonodarca dňa 28. októbra 2009 prijal zákon č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „novela z roku 2009“). Novela z roku 2009 pripravená Ministerstvom spravodlivosti SR priniesla okrem iných pre ochranu obetí veľmi prospešné zmeny zákona o PZ a O.s.p.: Zmena v lehote účinkov vykázania a zákazu vstupu do obydlija podľa policajného práva V dôvodovej správe k novele z roku 2009 zákonodarca vyjadruje motív predmetnej zmeny: vo veciach domáceho násilia sa predlžuje obeti lehota na podanie návrhu na nariadenie predbežného opatrenia počas víkendov a sviatkov, keďže najmä cez víkendy je pre obeť ťažšie zorientovať sa, získať prípadne právnu pomoc a podať návrh na súd. Novela z roku 2009 ponecháva naďalej v platnosti mechanizmus, podľa ktorého účinky vykázania končia uplynutím 48 hodín od vykázania a obeť má možnosť doručením návrhu na vydanie predbežného opatrenia na súd počas vykázania predĺžiť jeho účinky až do nadobudnutia vykonateľnosti rozhodnutia súdu o návrhu. K vylepšeniu mechanizmu ochrany formou vykázania prispela zmena, podľa ktorej sa prerušuje plynutie 48 hodinovej lehoty

účinkov vykázania počas soboty, nedele a sviatku. Jej plynutie pokračuje najbližší nasledujúci pracovný deň. Preto ak dôjde k vykázaniu v piatok o 20.00 hod., tak obeť sa nemusí snažiť pripravovať podanie návrhu na nariadenie predbežného opatrenia tak, aby bolo doručené príslušnému súdu v nedeľu najneskôr o 20.00 hod., ale až v najbližší utorok toho istého času. Zmeny v Občianskom súdnom poriadku Zmena v plynutí rozhodovacej lehoty súdu Novelou zákona o PZ došlo ku skráteniu rozhodovacej lehoty súdu na rozhodnutie o návrhu na predbežné opatrenie podľa § 76 ods. 1 písm. g) O.s.p. zo 7 dní na 48 hodín od doručenia návrhu, ktorý má všetky potrebné náležitosti. Po zmene, ktorú prináša novela z roku 2009, platí podobne ako pri vykázaní, že do plynutia 48 hodinovej rozhodovacej lehoty súdu sa nezapočítava sobota, nedeľa alebo sviatok. Zmena zrejme reaguje na komplikácie, ktoré spôsobovali súdom podania návrhov podaných v piatok či v deň pred sviatkom. Zmeny v osobitnom režime pre konanie o predbežnom opatrení podľa § 76 ods. 1 písm. g) O.s.p. Novela zákona o PZ konštituovaním ustanovenia § 75b O.s.p. zaviedla osobitný režim pre konanie o predbežnom opatrení podľa § 76 ods. 1 písm. g) O.s.p., ktoré nadväzuje na vykázanie násilníckej osoby policajtom. Z dôvodu osobitosti tohto druhu predbežného opatrenia - tzv. 48 hodinového predbežného opatrenia - platia odchylné ustanovenia od ustanovení upravujúcich všeobecné konanie. Relevancia poučovacej povinnosti policajtom pre konanie o predbežnom opatrení Od účinnosti novely z roku 2009 podľa ustanovenia § 75b ods. 1 O.s.p. platí, že ak súd rozhodol, že nariadi pojednávanie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) O.s.p., prihliada na poučenie dané policajtom účastníkom konania. Novela zákona o PZ ukladá policajtovi, ktorý vykáže násilnícku osobu viaceru poučovacích a oznamovacích povinností. Jednou z nich je písomná poučovacia povinnosť o: (1) postupe, ktorý bude nasledovať po vykázaní, (2) následkoch nedostavenia sa na súdne pojednávanie o predbežnom opatrení, (3) spôsobe predvolávania na súdne pojednávanie a (4) spôsobe doručenia súdneho rozhodnutia. Ako vyplýva z novoprijatého ustanovenia § 75b ods. 1 O.s.p., riadne splnenie danej poučovacej povinnosti policajtom má vplyv aj na prípadný priebeh súdneho konania o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Rozsah poučovacej povinnosti zo strany policajta v tomto prípade zostal novelou z roku 2009 nedotknutý. Jej rozsah však rezultuje najmä z ustanovení § 75b ods. 2 a ods. 3 O.s.p. Fakultatívnosť výsluchu svedkov a nariadenia pojednávania Podľa ustanovenia § 75 ods. 6 O.s.p., ktoré bolo obsiahnuté v O.s.p. ešte pred účinnosťou novely zákona o PZ, súd môže vydať rozhodnutie o predbežnom opatrení aj bez výsluchu účastníkov. Novela z roku 2009 prízvukuje, že popri fakultatívnosti výsluchu účastníkov nie je potrebné ani nariadiť pojednávanie. Fakultatívnosť rozhodnutia v neprospech účastníkov a fakultatívnosť zamietnutia návrhu Z pohľadu poučovacej povinnosti je dôležité práve ustanovenie § 75b ods. 3 O.s.p., keďže toto umožňuje, aby súd rozhodol za určitých podmienok v neprospech niektorého z účastníkov konania o nariadení predbežného opatrenia. Z tohto dôvodu sa zvyšuje zodpovednosť príslušníka Policajného zboru, ktorý vykázal osobu, aby ju poučil v zmysle ustanovení zákona o PZ, ale i O.s.p. Prvá veta ustanovenia § 75b ods. 3 O.s.p. umožňuje súdu rozhodnúť v neprospech účastníka bez zisťovania dôvodov na vykázanie zo spoločného obydlija. Na to musia byť splnené dve podmienky: (1) útvar Policajného zboru musel poučiť účastníka o spôsobe doručovania a o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie, a (2) účastník sa na pojednávanie neustanoví. Druhá veta ustanovenia § 75b ods. 3 O.s.p. umožňuje súdu návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietnuť. Predpokladom je, že sa ani jeden z účastníkov neustanoví na pojednávanie. Novelou z roku 2009 došlo k výraznej zmene pri postupe podľa § 75b ods. 3 O.s.p. Toto ustanovenie bolo zavedené novelou zákona o PZ a bolo podrobované kritike z dôvodu možnej protiústavnosti. Totiž ustanovenie § 75b ods. 2 prvá a druhá veta O.s.p. pri splnení vyššie

uvedených podmienok určovalo súdu akým spôsobom má rozhodnúť o návrhu. Súd obligatórne rozhodoval v neprospech účastníka bez zisťovania dôvodov. S účinnosťou od 1. 1. 2010 bola obligatornosť rozhodovania odstránená a nahradená možnosťou predpísaného rozhodnutia. Posilnenie spolupráce súdov a polície S účinnosťou od 1. 1. 2010 je súd v zmysle ustanovenia § 75b ods. 6 O.s.p. povinný uznesenie o nariadení predbežného opatrenia zaslať na vedomie aj útvaru Policajného zboru, ktorého policajt vykázal účastníka zo spoločného obydlija. Danú pozitívnu zmenu možno privítať z dôvodu, že sa ňou posilňuje spolupráca medzi súdom a Policajným zborom pri ochrane obete. Polícia tak získa prehľad o ďalšom vývoji prípadu a dostane informáciu aký "právny osud" postihne účinky vykázania. Ako už bolo uvedené, tie sa podaním návrhu na nariadenie predbežného v lehote do 48 hodín od vykázania predlžujú až do nadobudnutia vykonateľnosti rozhodnutia súdu o tomto návrhu. Predmetné ustanovenie rovnako uľahčí realizovateľnosť povinnosti polície zavedenej novelou zákona o PZ v zmysle ustanovenia § 73 ods. 3 zákona o PZ na požiadanie osoby ohrozenej osobou vykazanou zabezpečiť kontrolu dodržiavania obmedzenia uloženého predbežným opatrením súdu na ochranu osôb ohrozených násilím podľa § 76 ods. 1 písm. g) O.s.p. Úradný záznam o vykonaní kontroly dodržiavania obmedzenia uloženého predbežným opatrením súdu, útvar Policajného zboru bezodkladne odošle súdu, ktorý o predbežnom opatrení rozhodol. Súd a polícia tak získajú informácie o prípadnom nerešpektovaní vykázania a predbežného opatrenia.“

Rešpektovanie názorov dieťaťa

44. Slovenská republika ako zmluvný štát Dohovoru implementoval do praxe Všeobecný komentár č. 12 k právu dieťaťa byť vypočuté, čo prispelo napr. ku skvalitneniu výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, starostlivosti súdu o maloleté deti pri pomoci deťom pri uplatňovaní ich práva byť vypočuté v rôznych prostrediach a situáciách. Pre správne pochopenie Všeobecného komentára č. 12 bolo zrealizovaný jeho osobitný výklad (členom Výboru OSN pre práva dieťaťa) zamestnancom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V súlade s článkom 12 Dohovoru o právach dieťaťa s ustanoveniami zákona o rodine a Občianskeho súdneho poriadku, maloleté dieťa, ktoré je schopné s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť vyjadriť samostatne svoj názor, má právo vyjadriť ho slobodne vo všetkých veciach, ktoré sa ho dotýkajú. Súd zisťuje názor dieťaťa spravidla prostredníctvom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Zisťovanie názoru dieťaťa priamo súdom je skôr výnimočné a v prípade, že súd sám vypočúva dieťaťa, je dôležité, aby takéto vypočutie dieťaťa bolo neformálne. Vtedy väčšinou zisťuje názor dieťaťa mimo pojednávacej miestnosti, otázky kladie spôsobom, aby boli pre dieťa čo najpriateľnejšie, samozrejme s ohľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť. Názor dieťaťa môže súd zistiť aj prostredníctvom zástupcu dieťaťa. Ak súd považuje za potrebné vypočuť dieťa priamo na súde, rozhodne o forme a spôsobe jeho vypočutia.

Pri zisťovaní názoru dieťaťa musí orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately poskytnúť dieťaťu pomoc na uľahčenie priebehu zisťovania jeho názoru na vec, a to v prostredí vhodnom alebo utvorenom na tento účel. Novelou zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately z roku 2011 bolo na podnet zástupcov neštátnych krízových stredísk zavedené, že ak sa zisťuje názor dieťaťa v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré má utvorené vhodné podmienky na zisťovanie názoru dieťaťa, orgán

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykoná zisťovanie názoru dieťaťa v tomto zariadení.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky kladie veľký dôraz na implementovanie zásady rešpektovania názorov dieťaťa. V tejto súvislosti bol aj do štátneho štatistického výkazu zakomponovaný samostatný modul sledovania, v ktorom sa sleduje zisťovanie názoru dieťaťa. Orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je každoročne zisťovaný názor dieťaťa (okrem bežných situácií) cca u viac ako 20 tisíc detí vo veciach, ktoré sa ich týkali v súvislosti s rôznymi konaniami a vážnymi opatreniami (náhradná rodinná starostlivosť, zverenie do starostlivosti a pod.). Je potrebné uviesť, že sa jedná o odborné zisťovanie názoru (zisťovanie názoru dieťaťa v štandardných situáciách sa nesleduje) a zisťovanie vykonávajú odborní zamestnanci orgánov sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately (vysokoškolské vzdelanie v konkrétnom odbore podľa toho, aké opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zamestnanec vykonáva) v prevažnej miere v komplikovaných resp. komplikovanejších situáciách/prípadoch psychológovia školení na tento účel. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri výkone opatrení rešpektuje skutočnosť, že je potrebné zisťovať aj názor dieťaťa, s ohľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť a tento jeho názor prezentuje aj pri zastupovaní maloletého dieťaťa v konaní pred súdom.

45. Maloleté osoby vzhľadom na svoju nedostatočnú rozumovú či mravnú vyspelosť nedokážu veľakrát posúdiť skutočnosť, že zo strany iných osôb (najmä blízkych osôb) dochádza k porušovaniu ich práv. Z tohto dôvodu orgány prokuratúry zameriavajú svoju preventívnu činnosť aj na pravidelné poskytovanie informácií deťom o existujúcich národných inštitúciách poskytujúcich ochranu ich právam formou vykonávania rôznych prednášok, seminárov a besied.

46. Výbor pre deti a mládež realizoval v období január 2011 až júl 2011 *Projekt hodnotenia politik v oblasti participácie detí a mládeže*, ako súčasť širšieho konceptu podpory participácie detí a mládeže na národnej a európskej úrovni, ktorý Rada Európy realizovala v rámci druhého politického cyklu programu „Budovanie Európy pre deti a s deťmi“. Cieľom projektu, ktorý sa okrem Slovenskej republiky pilotne realizoval len vo Fínsku a Moldavsku, bolo poskytnúť členským štátom Rady Európy analýzu toho, do akej miery je národná legislatíva a politika v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa v oblasti participácie detí a ich vplyvom na rozhodovanie v krajine, poskytnúť štátom usmernenie a odporúčania na zlepšenie implementácie medzinárodných a národných opatrení pri ich zavádzaní do praxe a zároveň vytvoriť komparatívny rámec v oblasti participácie detí a mládeže v rozličných štátoch. Hodnotenie sa zameralo na participáciu detí a mládeže v nasledujúcich oblastiach: rodina, náhradná starostlivosť, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a škola, voľnočasové aktivity, situácie násilia, súdne a administratívne konania (v širokom zmysle slova), verejný život a občianska spoločnosť a deti v médiách. Podľa záveru správy, legislatíva v Slovenskej republike venuje pomerne veľkú pozornosť právu dieťaťa byť vypočuté a brané vážne, osobitne pokiaľ ide možnosť uplatniť toto právo v súdnom konaní alebo pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Preskúmanie praktickej aplikácie tohto práva v konfrontácii s deťmi však odhalilo pretrvávajúce deficity - mnoho detí vyjadrilo neznalosť toho ako uplatniť toto svoje právo. Podobný záver vyplynul aj vo vzťahu k hodnoteniu poznania tohto práva u dospelých, väčšina ktorých si nie je vedomá existencie práva detí a mladých ľudí na vážne prihliadanie na vyjadrenie ich názoru v otázkach, ktoré sa ich týkajú. Správa je dostupná

v elektronickej podobe na webovej stránke Výboru pre deti a mládež v anglickom a slovenskom jazyku - www.employment.gov.sk.

47. Inovatívne sa z pohľadu metodológie pristúpilo aj k tvorbe Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 - 2017, do prípravy ktorého bola priamo zapojená skupina 19 -tich detí a mladých ľudí (prostredníctvom 3 -dňového kvalitatívneho prieskumu v skupine detí vo veku 11 -15 rokov uskutočneného v spolupráci so Slovenským výborom pre UNICEF). Výstupy kvalitatívneho prieskumu „Deti o svojich právach - kvalitatívna sonda do života detí na Slovenskej republike“ boli použité ako jedno z východísk formulovania úloh akčného plánu a tvoria jeho prílohu.

48. So zámerom utvárať svojou činnosťou podmienky pre zavádzanie a udržanie takých postupov a mechanizmov, ktoré umožnia participáciu detí a mládeže pri tvorbe politík a opatrení, ktoré sa ich týkajú, inicioval Výbor pre deti a mládež vytvorenie *pracovnej skupiny pre tvorbu mechanizmu participácie detí a mládeže na tvorbe politík a monitoringu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa*. Výsledkom práce pracovnej skupiny má byť do konca roka 2013 návrh participatívneho modelu fungovania Výboru pre deti a mládež, ktorý by zodpovedal štandardom participácie formulovanom vo Všeobecnom komentári Výboru OSN pre práva dieťaťa, k článku 12 Dohovoru. Sfunkčnenie navrhovaného modelu je naplánované od roku 2014.

49. V trestnom konaní môže dieťa (osoba mladšia ako 18 rokov) vystupovať v pozícii svedka alebo obvineného. Ak je osoba vo veku od 14 do 18 rokov obvinená (mladistvý), musí byť v trestnom konaní vypočutá. Podmienky jej výsluchu ako aj postup súdu v konaní vedenom proti mladistvému sú upravené Trestným poriadkom bez ohľadu na vek obvinenej osoby. Súdne konanie sa nemôže konať v neprítomnosti mladistvého obvineného.

Ak ide o výsluch dieťaťa v postavení svedka (poškodeného), Trestný poriadok rozoznáva dva základné postupy Ak ide o svedka mladšieho ako 15 rokov, zákonná úprava obsahuje citlivý prístup k obetiam a obmedzuje opakovanie výsluchov. Je taxatívne upravené, že výsluch osoby mladšej ako pätnásť rokov o veciach, ktorých oživovanie v pamäti by vzhľadom na jej vek mohlo nepriaznivo ovplyvňovať jej duševný a mravný vývoj, treba vykonávať obzvlášť ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa v ďalšom konaní už nemusel opakovať. K výsluchu maloletej obete sa vždy priberie pedagóg alebo iná osoba majúca skúsenosti s výchovou mládeže. Môže to byť aj znalec, ktorý so zreteľom na predmet výsluchu a stupeň duševného vývoja vypočúvanej osoby prispeje k správne vedeniu výsluchu. Ak je to vhodné, prizve sa k výsluchu aj zákonný zástupca dieťaťa. V ďalšom konaní býva taká osoba vypočúvaná znova len v nevyhnutných prípadoch, v prípravnom konaní len so súhlasom prokurátora. V konaní pred súdom možno na podklade rozhodnutia súdu vykonať dôkaz prečítaním zápisnice. Osoba, ktorá bola pribraná k výsluchu, sa podľa potreby vypočuje na správnosť a úplnosť zápisnice alebo na spôsob, akým bol výsluch vykonaný, ako aj na spôsob, akým vypočúvaná osoba vypovedala. Ak je osoba mladšia ako pätnásť rokov vypočúvaná ako svedok v prípade, že trestný čin voči nej spáchala jej blízka osoba alebo osoba, ktorej bolo dieťa zverené, prípadne by vzhľadom na okolnosti prípadu jeho opätovná výpoveď mohla byť ovplyvnená alebo je odôvodnený predpoklad, že by výsluch mohol ovplyvňovať jej duševný a mravný vývoj, potom sa výsluch osoby mladšej ako pätnásť rokov vykoná s využitím technických zariadení určených na prenos zvuku a obrazu tak, aby ho už v ďalšom konaní nebolo potrebné opakovať. Opakovanie takéhoto výsluchu v

prípravnom konaní má byť len v nevyhnutnom prípade, pričom sa môže vykonať len so súhlasom jej zákonného zástupcu a/alebo so súhlasom opatrovníka. V konaní pred súdom by sa už takisto dôkaz výsluchom osoby mladšej ako pätnásť rokov mal vykonávať len výnimočne.¹⁸ Ak ide o výsluch osoby staršej ako 15 rokov, jej výsluch prebieha podľa všeobecných ustanovení Trestného poriadku, dotýkajúcich sa všetkých svedkov.

IV. Občianske práva a slobody (články 7, 8, 13 -17, 28, ods. 2, 37 písm.(a) a 39)

50. V tomto zoskupení práv Výbor v roku 2007 vyzval Slovenskú republiku (odporúčanie 35 Výboru) aby pokračovala a posilňovala sa spoluprácu medzi políciou a rómskymi komunitami. Od 1. 1. 2007 bol v rámci Policajného zboru realizovaný „Pilotný projekt policajných špecialistov pre prácu s komunitami.“ Po ukončení pilotného projektu boli výstupy projektu zavedené do rutinej praxe, boli zavedené funkcie špecialistov pre prácu s komunitami na oddeleniach policajného zboru, pričom pre výkon tejto policajnej práce boli stanovené jasné profesijné aj osobnostné požiadavky. Na zabezpečenie jednotného postupu pri hodnotení príslušníkov poriadkovej polície Policajného zboru zaradených vo funkcii referent špecialista je spracovaný systém priebežného sledovania a hodnotenia a usmerňovania výkonu.

51. Všetky práva obsiahnuté v tomto zoskupení rozpracovávajú príslušné právne úpravy v jednotlivých oblastiach. Výbor v roku 2007 vo svojich odporúčaní (36 a 37) zameral svoju pozornosť na telesné tresty. Slovenský právny poriadok toto odporúčanie reflektuje s výnimkou vysloveného zákazu telesných trestov v oblasti rodinného práva, ktorý sa spravuje princípom práva a zároveň povinnosťou rodiča na voľbu primeraných výchovných prostriedkov pri výchove dieťaťa. Vyslovený zákaz fyzických trestov bol zavedený v podmienkach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately novelou zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele od 1.1.2009. V *zákone o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele*, je taxatívne upravená **tzv. nulová toleranciu** k telesným trestom a iným hrubým alebo ponižujúcim formám zaobchádzanie s deťmi („pri vykonávaní opatrení podľa tohto zákona je zakázané používať všetky formy telesných trestov na dieťati a iné hrubé alebo ponižujúce formy zaobchádzania a formy trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu“). V zmysle uvedeného zákona **je každý povinný upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa**. Ak je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately upozornený na použitie hrubých alebo ponižujúcich foriem zaobchádzania a foriem trestania dieťaťa alebo ak pri výkone opatrení podľa tohto zákona zistí ich použitie rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, je povinný, v závislosti od ich povahy

¹⁸Trestný poriadok neobsahuje výslovne, že výsluch svedka – dieťaťa musí byť nevyhnutne vykonaný. Prekážky môžu byť objektívneho ale i subjektívneho charakteru (vek dieťaťa, hodnota dôkazu, skutkový stav ap.). Príkladom môže byť situácia, ak trestnú činnosť oznamuje rodič dieťaťa, ktorý dieťa evidentne zneužíva v spore s druhým rodičom bez toho, aby existovali akékoľvek hodnoverné dôkazy o tom, že k trestnej činnosti reálne dochádza. Výnimočne tak dieťa ako svedok nie je v trestnom konaní vypočuté. Trestný poriadok expressis verbis neuvádza žiadne vekové kritérium pre výsluch dieťaťa. Teoreticky tak môže byť vypočuté dieťa bez ohľadu na jeho vek. Vzhľadom k tomu, že deti nízkeho veku, nie je vhodné a efektívne v trestnom konaní vypočúvať, spravidla sa pristupuje k ich znaleckému vyšetreniu psychológom, ktorý prostredníctvom osvedčených štandardných metód objektivizuje údaje maloletého svedka.

a závažnosti, uplatniť niektoré z opatrení podľa tohto zákona. **Dieťa má právo požiadať o pomoc** pri ochrane svojich práv orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately iný štátny orgán, ktorý je príslušný chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa, zariadenie, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, školu, školské zariadenia poskytovateľa zdravotníckej starostlivosti, pričom všetky tieto subjekty sú povinné poskytnúť dieťaťu okamžitú pomoc pri ochrane jeho života a zdravia, vykonať opatrenia na zabezpečenie jeho práv a právom chránených záujmov a to i sprostredkovaním takejto pomoci. To platí aj vtedy ak dieťa nemôže vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť požiadať o pomoc samo ale prostredníctvom tretej osoby. Do všetkých rezortných inštitúcií Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v roku 2010 boli distribuované materiály z programu Rady Európy Buduj Európu pre deti a s deťmi a tiež, ktoré sa týkali kampane proti páchaniu sexuálneho násillia na deťoch a zákazu telesných trestov.

52. Aktuálna školská legislatíva explicitne vyjadrla v školskom zákone taxatívny zákaz používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní. Medzi cieľmi výchovy a vzdelávania akcentuje: úcta k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, potreba získať všetky informácie o právach dieťaťa a spôsobilosť na ich uplatňovanie, zákaz všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie v školskom prostredí

53. Problematike zneužívania detí a násillia voči nim (odporúčanie 38 -40) je venovaná v Slovenskej republike veľká pozornosť, a to vo všetkých oblastiach relevantných politik. Ako uvádza i Správa Slovenského národného strediska pre ľudské práva o dodržiavaní práv dieťaťa v Slovenskej republike za rok 2009 väčšina slovenských právnych noriem reflektuje medzinárodné záväzky o ochrane detí pred všetkými formami násillia, najmä v oblasti boja proti domácejmu násilliu a zvlášť proti zneužívaniu a týraniu dieťaťa v rodine. Avšak napriek uvedenému (súvislosť s bodom 40. predkladanej správy) ako osobitný problém identifikovala Slovenská republika o.i.¹⁹ i na podnet mimovládnych organizácií absenciu relevantného reprezentatívneho výskumu reálneho výskytu týrania, sexuálneho zneužívania a zanedbávania detí. Štatistické monitorovanie vývoja v jednotlivých oblastiach realizované na účely monitorovania a nastavovania čiastkových politik nepopisuje skutkový stav osobitne z dôvodu, že nie je zamerané na latentnú stránku problému. Slovenská republika – ministerstvo práce, sociálnych vecí rodiny Slovenskej republiky v spolupráci s ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky prostredníctvom svojich výskumných pracovísk aktuálne finalizujú práce na reprezentatívnom výskume prevalencie násillia páchaného na deťoch v Slovenskej republike. Výnimočnosť tejto aktivity je o. i. v tom, že sa na reprezentatívnej vzorke detskej populácie skúma prevalencia násillia všetkých druhov a vo všetkých prostrediach tak, ako predpokladá komentár výboru č. 13, ktorý je východiskom tejto výskumnej úlohy. Na základe výsledkov výskumu bude v roku 2013 spracovaná v spolupráci s občianskou spoločnosťou Národná stratégia na ochranu detí pred násillím.

54. Priamu trestnú zodpovednosť rodiča, či osoby, ktorej je dieťa zverené do výchovy za týranie a zneužívanie dieťaťa upravujú trestnoprávne normy - Trestný zákon a Trestný poriadok. Z pohľadu Trestného zákona sa môžu dopustiť trestného činu týrania blízkej osoby

¹⁹ napr. výrazná personálna poddimenzovanosť orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

a zverenej osoby, zanedbania povinnej výživy, ohrozovania mravnej výchovy mládeže a mnoho ďalších.

55. Zákonom²⁰ sa s účinnosťou od 1. januára 2010 zaviedol do aplikačnej praxe Centra právnej pomoci o. i. mechanizmus odstránenia tvrdości pri poskytovaní bezplatnej právnej pomoci, posilnila sa ochrana obetí domáceho násillia, kedy sa predĺžila obeti lehota na podanie návrhu na nariadenie predbežného opatrenia počas víkendov a sviatkov.

56. *V rovine* prevencie je pre oblasť elektronických médií a audiovizuálnych mediálnych služieb zákonom²¹ trvale zabezpečený zákaz šírenia špecifických druhov obsahov. Podľa tohto zákona audiovizuálna mediálna služba na požiadanie, programová služba a ich zložky nesmú spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných, propagovať násillie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine, propagovať vojnu alebo opisovať kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je ich nevhodným zľahčováním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním, bezdôvodne zobrazovať scény reálneho násillia, kde sa nenáležitou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému či psychickému utrpeniu spôsobom, ktorý sa považuje za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti; platí to aj vtedy, ak dotknuté osoby s takým zobrazením súhlasili, otvorene alebo skrytou formou propagovať alkoholizmus, fajčenie, užívanie omamných látok, jedov a prekursorov alebo zľahčovať následky užívania uvedených látok, nenáležitou formou zobrazovať maloletých, ktorí sú vystavovaní fyzickému alebo psychickému utrpeniu, zobrazovať detskú pornografiu alebo pornografiu obsahujúcu patologické sexuálne praktiky.

57. Programy alebo iné zložky programovej služby, ktoré by mohli ohroziť fyzický, psychický alebo morálny vývin maloletých alebo narušiť ich duševné zdravie a emocionálny stav, sa nesmú vysielat' v čase od 6.00 hod. do 22.00 hod. Takisto poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie je povinný zabezpečiť, aby audiovizuálna mediálna služba na požiadanie a všetky jej zložky, ktoré môžu narušiť fyzický, psychický alebo morálny vývin maloletých, najmä také, ktoré obsahujú pornografiu alebo hrubé, neodôvodnené násillie, boli sprístupnené iba takým spôsobom, aby maloletí nemohli takúto audiovizuálnu mediálnu službu na požiadanie a všetky jej zložky za bežných okolností počuť ani vidieť.

58. Od 1. januára 2008 je ustanovený jednotný systém označovania (ďalej len „JSO“) audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimedialných diel a programov alebo iných zložiek programovej služby vekovou vhodnosťou z hľadiska ich neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre vekovú skupinu maloletých do 7, 12, 15 alebo 18 rokov. Všeobecne záväzným právnym predpisom sú stanovené aj základné a jednotné pravidlá pre hodnotenie obsahov, následnú klasifikáciu a označovanie diel

²⁰ zákon o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi,

²¹ zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov

a programov z hľadiska neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre jednotlivé vekové skupiny maloletých grafickými symbolmi. Vysielateľ programovej služby je povinný zohľadniť vekovú vhodnosť programov a iných zložiek programovej služby pre maloletých a zabezpečiť ich časové zaradenie v súlade s podmienkami ustanovenými vo všeobecne záväznom právnom predpise. Programy alebo iné zložky programovej služby klasifikované ako nevhodné a neprístupné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov zaraďujú do vysielania medzi 22.00 hod. a 6.00 hod. Programy alebo iné zložky programovej služby klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov alebo ako vhodné pre vekovú skupinu maloletých od 15 rokov sa zaraďujú do vysielania medzi 20.00 a 6.00 hodinou. Vysielateľ programovej služby je súčasne povinný uplatniť JSO aj v programovej ponuke, a to v prehľade programov, ktorý poskytuje na zverejnenie periodickej tlače a ostatným hromadným informačným prostriedkom, pričom vysielateľ televíznej programovej služby je povinný uplatniť JSO aj vo vlastnom vysielaní. Poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie je povinný uplatňovať JSO v katalógu programov.

59. Vysielateľ a poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby je na požiadanie povinný zabezpečiť, aby mediálna komerčná komunikácia nemohla spôsobiť fyzickú alebo morálnu ujmu maloletým, a preto mediálna komerčná komunikácia nesmie priamo vyzývať maloletých na zakúpenie alebo požičanie tovaru alebo služby tak, že zneužijú ich neskúsenosť a dôverčivosť, priamo nabádať maloletých, aby presviedčali svojich rodičov alebo iné osoby o potrebe kúpiť im ponúkané výrobky alebo služby, zneužívať osobitnú dôveru maloletých voči rodičom, učiteľom alebo iným osobám alebo bezdôvodne zobrazovať maloletých v nebezpečných situáciách.

V. Rodinné prostredie a náhradná starostlivosť (články 5, 9 -11, 18 (ods. 1 a 2), 19 -21, 25,27 (ods. 4) a 39)

Rodičovská zodpovednosť

60. Vo vzťahu k odporúčaniam Výboru č. 41 a 42 bol Slovenským národným strediskom pre ľudské práva ešte v roku 2007 zrealizovaný monitoring zameraný na tzv. hniezda záchrany (verejné inkubátory)²². Boli prehodnotené právne východiská ako aj opatrenia na zabezpečenie života a zdravia dieťaťa. Výsledky monitoringu nepreukázali problémy, ktoré by mali odôvodňovať ich zrušenie. V Slovenskej republike existujú tri spôsoby, z ktorých môže voľiť rodič v prípade, ak sa nechce starať o dieťaťa. Najviac využívané je tzv. privolenie na osvojenie, t.j. súhlas s osvojením daný vopred bez vzťahu k určitým budúcim osvojiteľom, druhým v poradí využívaným spôsobom je utajený pôrod a tretím v poradí využitia je tzv. verejný inkubátor ako súčasť neonatologického pracoviska. Od roku 2004 funguje v Slovenskej republike v ústavných zdravotníckych zariadeniach 20 neonatologických pracovísk, ktoré v súlade s ustanovením zákona o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti zriadili verejne prístupný inkubátor - Hniezdo záchrany. Do Hniezda záchrany bolo od roku 2005 do 31. 12. 2012 odložených 41 detí, ktorých osud sa dôsledne sleduje, k piatim z nich sa biologické matky vrátili. Počet

²²<http://www.snsip.sk/CCMS/files/sprava-dodrziavanie-lp-dieata-2008.pdf>, str. 32 -35

Hiezd záchrany je konečný a ďalšie Hniezda záchrany sa už nebudú budovať. Od vzniku hniezd záchrany a režimu utajeného pôrodu sa znížila štatistika nájdených mŕtvych novorodencov: z priemerne 10 detí ročne na v priemere 2 deti ročne.

61. Slovenská republika zameriava pozornosť na tému prevencie nechcenia dieťaťa už od školského veku. Téma, prostredníctvom ktorej sa žiaci oboznamujú s aktuálnymi možnosťami, ktoré poskytuje právny systém Slovenskej republiky v súvislosti s narodením dieťaťa (vrátane situácie, keď matka, resp. nikto z jej blízkych nemôže/nemá záujem starať sa o novonarodené dieťa, oboznámenia sa so sankciami, ktoré nasledujú, ak dôjde k nelegálnemu postupu pri pôrode a po narodení dieťaťa, atď.), je zahrnutá do predmetu občianska výchova na základných školách a predmetu náuka o spoločnosti a občianska náuka na stredných školách. Učitelia majú priestor na zahrnutie problematiky tzv. nechcených novonarodených detí z pohľadu právneho systému Slovenskej republiky do školských vzdelávacích programov a učebných osnov. Nakoľko povinný vzdelávací obsah už nie je v štátnom vzdelávacom programe zadefinovaný po ročníkoch, školy si samé štruktúrujú daný vzdelávací obsah do jednotlivých ročníkov.

62. V súvislosti so zoskupením práv Rodinné prostredie a náhradná starostlivosť, považujeme za významnú zmenu tzv. rodinných súdov v roku 2011 v oblasti civilných vecí, t.j. špecializáciu sudcov na rozhodovanie vo veciach maloletých detí.

63. Od 1. 1. 2009 bolo zákonom v systéme sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zavedených niekoľko významných kvalitatívnych zmien podporujúcich rodičovskú starostlivosť. Napr. na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine a na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov, ak orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri vykonávaní opatrení zistí, že dieťa, rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa potrebujú pomoc z dôvodu, že nie sú schopní riešiť problémy v rodine, konflikty v rodine, prispôbiť sa novej situácii v rodine alebo ak ide o rodinu so špecifickým problémom a nemožno zabezpečiť predchádzanie vzniku krízových situácií inak vykoná alebo zabezpečí mediáciu ako odbornú metódu na uľahčenie riešenia konfliktných situácií v rodine; mediáciu môžu vykonávať len fyzické osoby, ktoré skončili odbornú akreditovanú prípravu mediátora (v roku 2012 -o. i. 380 prípadov vykonanej mediácie priamo orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) odbornú metódu práce na prispôbenie sa novej situácii v prirodzenom alebo náhradnom rodinnom prostredí (tzv. adaptačné programy, v roku 2012 - 306 účastníkov adaptačných programov), odbornú metódu na pomoc deťom alebo plnoletým fyzickým osobám, ktoré boli obeťami obchodovania (v roku 2012 poskytnutá špecializovaná pomoc v 11 prípadoch), poradensko-psychologickú pomoc rodinám so špecifickým problémom a pri krízových situáciách (ide najmä o rodiny, v ktorých sa vyskytuje domáce násilie alebo drogová závislosť, krízovými situáciami v rodine sú najmä náhle neočakávané udalosti a zmeny v rodine, ako je vážne ochorenie alebo úmrtie v rodine, strata zamestnania a podobne – v roku 2012 v 3035 prípadoch).

Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately si môžu výkon novozavedných ako aj iných zákonom ustanovených opatrení zabezpečiť prostredníctvom neštátnych subjektov (musia mať akreditáciu). Zapájanie akreditovaných subjektov je prínosom pre prácu s klientom v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vzhľadom na ich vysokú odbornosť, ako aj z dôvodu potreby zabezpečenia výkonu niektorých opatrení

v prípadoch, kedy orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nemôžu z časových, resp. personálnych dôvodov realizovať.

64. Novelou zákona o rodine, ktorá nadobudla účinnosť od 01.07.2010 sa rozšírili možnosti porozvodovej a porozchodovej starostlivosti rodičov o deti - súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa. Súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov rešpektuje právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby, vývinové potreby a stabilitu jeho budúceho výchovného prostredia a ku schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Od 01.01.2012 môže súd predbežným opatrením nariadiť účastníkovi, aby odovzdal dieťa nielen do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti toho, koho označí súd, alebo aj do striedavej osobnej starostlivosti. V tejto súvislosti Úrady práce sociálnych vecí rodiny ako orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, poskytujú dieťaťu a jeho rodičom psychologické a sociálne poradenstvo a pomoc na odstránenie alebo zmiernenie dôsledkov rozporu záujmov medzi rodičmi dieťaťa a dieťaťom. Keďže každé dieťaťo je vo všetkých civilných konaniach pred súdom, ktoré sa ho týkajú zastúpené tzv. kolíznym opatrovníkom (spravidla orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately), v týchto prípadoch o. i. zisťuje pomery na strane obidvoch rodičov na účely rozhodnutia súdu o výchove a výžive dieťaťa.

65. Dôraz je kladený aj na vykonateľnosť súdnych rozhodnutí - v roku 2011 bol nanovo upravený v rámci občianskeho práva výkon súdnych rozhodnutí a podrobnosti výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí (účinné od 01.01.2012). Úprava utvára podmienky na efektívnejšie vykonanie súdneho rozhodnutia a tiež zabezpečuje, aby samotný výkon rozhodnutia bol realizovaný čo najmenej zaťažujúcim a ohrozujúcim spôsobom pre dieťa. Výkon rozhodnutia pri maloletých bol podrobne prepracovaný zákonom č. 388/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Cieľom tejto novely bolo zvýšiť efektívnosť výkonu práva garantovaného ustanovením čl. 9 ods. 3 Dohovoru, podľa ktorého platí, že štáty, ktoré sú zmluvnou stranou dohovoru, uznávajú právo dieťaťa oddeleného od jedného alebo oboch rodičov udržiavať pravidelné osobné kontakty s oboma rodičmi, ibaže by to bolo v rozpore so záujmami dieťaťa. Ďalším cieľom novely bol záväzok SR uvedený v ustanovení čl. 18 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého štáty, ktoré sú zmluvnou stranou dohovoru, vynaložia všetko úsilie na to, aby sa uznala zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa. Podrobnosti výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí upravuje podzákonný predpis, ktorý po dohode s inými vecne príslušnými rezortmi vydalo Ministerstvo spravodlivosti SR vo forme vyhlášky č. 474/2011 Z. z. zo dňa 6. 12. 2011.

66. Ako súd, tak aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí má k dispozícii systém výchovných opatrení (napr. upozornenie, dohľad na starostlivosť o dieťa, nariadenie povinnosti zúčastniť sa výchovných alebo sociálnych programov a pod.). Tento systém výchovných opatrení predstavuje škálu nástrojov od menej vážnejších až po vážnejšie,

ktorými súd alebo orgán preventívne a výchovne pôsobia na rodičov a dieťa v prípadoch, kedy už bežné opatrenia nepostačujú, avšak ešte nie je potrebné pristúpiť k razantnejším opatreniam (napr. odňatie dieťaťa zo starostlivosti rodičov). Tento systém bol od roku 2009 doplnený novým druhom výchovného opatrenia - orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately má možnosť uložiť povinnosť dieťaťu podrobiť sa odbornej diagnostike v špecializovanej ambulancii starostlivosti, ak nemožno diagnostiku zabezpečiť iným spôsobom. Výsledky odbornej diagnostiky využíva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na určenie sociálnej diagnózy, pri tvorbe plánu sociálnej práce s dieťaťom a pri navrhovaní vhodných opatrení. Keďže do roku 2008 bola účasť na rôznych sociálnych a výchovných programoch smerovaná skôr na účasť dieťaťa, tou istou novelou bola zavedená možnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ponúknuť rodičom alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa účasť na výchovnom programe alebo na sociálnom programe, a to aj vtedy, ak bol takýto program dieťaťu uložený ako povinnosť. Výchovné opatrenia sú plánované a podľa ich povahy ich môže vykonávať aj neštátny akreditovaný subjekt.

67. Opätovné spojenie rodiny (čl.10 Dohovoru) je primárnym cieľom pri všetkých deťoch, ktoré sú občanmi iných štátov a ktoré sa ocitli na území Slovenskej republiky bez sprievodu rodičov, či iných zodpovedných osôb. V prípade, že nie je možné zabezpečiť zlúčenie rodiny, má Slovenská republika vypracovaný a zavedený silný systém starostlivosti o maloleté deti, ktoré sa ocitli bez sprievodu na jeho území. Deťom je poskytovaná špecializovaná starostlivosť zodpovedajúca ich potrebám, kultúrnym a náboženským odlišnostiam (ďalšie informácie v časti 8). Rovnako je prepracovaný aj systém pre prípady, že sa maloleté deti s obvyklým pobytom na území Slovenskej republiky ocitnú v zahraničí bez starostlivosti rodičov. Návrat, alebo premiestnenie maloletého dieťaťa z cudziny na územie Slovenskej republiky vykoná orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak to nemôže vykonať rodič, príbuzný dieťaťa, alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa. Skutočnosť, že maloleté dieťa sa nachádza v zahraničí bez sprievodu rodiča, príbuzného, alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, alebo je opustené, oznamuje orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately Diplomatická misia Slovenskej republiky v zahraničí alebo Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky a európskych záležitostí Slovenskej republiky.

Tabuľka uvádza počet detí, ktorým orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečil návrat alebo premiestnenie z cudziny na územie Slovenskej republiky v období rokov 2007 – 2012. Uvádza aj percentuálny nárast všetkých navrátených, alebo premiestnených detí s obvyklým pobytom na území Slovenskej republiky na územie Slovenskej republiky v porovnaní s údajom za rok 2005.

Rok	Návrat dieťaťa	Premiestnenie dieťaťa	Spolu všetkých detí	Nárast v % v porovnaní s rokom 2005
2007	16	20	36	+ 24%
2008	21	25	46	+58%
2009	23	24	47	+62%
2010	25	30	55	+89%
2011	20	13	33	+13%
2012	15	21	36	+24%

68. Pri nezákonomnom premiestnení dieťaťa do zahraničia alebo nevrátení dieťaťa (čl. 11 Dohovoru), resp. nedodržaní úpravy styku Slovenská republika postupuje podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí a Nariadenia Rady (ES) 2201/2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000. Úlohy podľa týchto medzinárodných právnych aktov plní primárne Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej len „Centrum“). Centrum ako ústredný orgán spolupracuje s ústrednými orgánmi jednotlivých štátov aj v oblasti práva styku rodiča s maloletými deťmi tak, aby bolo právo styku zabezpečené. Prioritou Centra pri riešení neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa je dosiahnuť zmierlivé riešenie každého prípadu. Na tento účel Centrum poskytuje možnosť mediácie rodičov maloletého dieťaťa, ktoré bolo neoprávnené premiestnené alebo je neoprávnené zadržované na území SR. Centrum v danej oblasti pôsobí aj preventívne (prostredníctvom webovej stránky Centra, informáciami v médiách, tlačenými informáciami pre verejnosť, ako aj formou právneho poradenstva, ktoré poskytujú právnici Centra telefonicky, písomne a osobne).

69. V roku 2012 zaznamenala Slovenská republika zvýšený záujem rodičov/iných zodpovedných osôb o pomoc v prípadoch detí slovenských občanov s obvyklým pobytom v zahraničí, ktoré boli čo i len dočasne odňaté zo starostlivosti svojich rodičov. V týchto prípadoch Centrum v spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pomáha, vzhľadom na limitované možnosti ovplyvňovať a zasahovať do právomoci orgánov iných štátov, najmä navrhovaním vhodných riešení pre dieťa a poskytovaním pomoci pri navrátení, alebo premiestnení maloletých detí na územie Slovenskej republiky, ak kompetentné orgány inej krajiny rozhodnú o umiestnení dieťaťa do starostlivosti príbuzných alebo do náhradnej starostlivosti na území Slovenskej republiky. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately spolupracuje s Centrom tak, aby vykonávané opatrenia smerovali k návratu, alebo premiestneniu maloletého dieťaťa na územie Slovenskej republiky v prípade, ak je to v najlepšom záujme dieťaťa a rodina maloletého dieťaťa sa nachádza na území Slovenskej republiky.

70. Vymáhanie výživného pre dieťa (článok 27, ods. 4) je zabezpečené formou exekúcií a zároveň je neplnenie vyživovacej povinnosti podľa Trestného zákona trestným činom a vymáhanie výživného pre dieťa je podporené aj formou postihu páchatel'a, ktorý si neplní zákonnú povinnosť vyživovať alebo zaopatrovat' dieťa, trestom odňatia slobody až na dva roky (v závažnejších prípadoch až na 5 rokov). Súbežne s tým má Slovenská republika zriadený inštitút náhradného výživného, od roku 2008 je na Slovenskej republike platný nový zákon o náhradnom výživnom, pričom základná zmena oproti predchádzajúcemu stavu spočíva v zjednodušení prístupu oprávnených osôb k náhradnému výživnému²³.

²³ Podľa tohto zákona ak si rodič nezaopatreného dieťaťa neplní vyživovaciu povinnosť v plnej výške, v lehote a spôsobom určených právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenou dohodou najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace od splatnosti poslednej splátky výživného vzniká oprávnenej osobe (nezaopatrenému dieťaťu) nárok na náhradné výživné po splnení podmienok ustanovených zákonom. Jednou z podmienok je, že sa oprávnená osoba domáha vyplatenia výživného prostredníctvom exekučného konania a toto konanie trvá najmenej tri mesiace od doručenia návrhu na vykonanie exekúcie exekútorovi a povinná osoba nezačala platiť výživné. K ďalším podmienkam nároku na náhradné výživné patrí aj to, že nezaopatrené dieťa musí mať trvalý pobyt a zdržiavať sa na území Slovenskej republiky, mimo územia Slovenskej republiky sa môže zdržiavať len z dôvodu štúdia v cudzine. Taktiež priemerný mesačný príjem spoločne posudzovaných osôb za posledných šesť kalendárnych mesiacov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom bola podaná žiadosť o náhradné

71. Odlúčenie od rodičov (článok 9 Dohovoru) a deti zbavené rodinného prostredia (článok 20) - deti môžu byť od svojich rodičov odlúčené len výnimočne a len na základe súdneho rozhodnutia, v každom súdnom konaní sa zúčastňujú všetky strany, pričom dieťa je vždy zastúpené kolíznym opatrovníkom. Výnimku zo zastúpenia môžu tvoriť len tzv. rozhodnutia súdu o predbežnom opatrení – ide o rozhodnutia v prípadoch, ktoré vzhľadom na skutočnosť, že sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek starostlivosti alebo jeho život a zdravie sú vážne ohrozené neznosujú odklad a situácia musí byť vyriešená ihneď. Aj v takomto prípade sa môžu rodičia odvolať proti rozhodnutiu a je potrebné zdôrazniť, že predbežné opatrenie nie je rozhodnutie vo veci samej. Rovnako je treba zdôrazniť, že odňatie zo starostlivosti rodičov nie je automaticky spojené s odňatím resp. obmedzením rodičovských práv a povinností – okrem obmedzenia práva osobnej starostlivosti dochádza k výraznejším zásahom do rodičovských práv len výnimočne.

Deti mimo vlastnej rodiny v Slovenskej republike

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
celkový počet detí		1160 106	1 138 335	1 120 595	1 103 452	1 091 056	1080000*
z toho deti mimo vlastnej rodiny	absolútne číslo	13 948	13 953	13 873	13 881	14 080	14 458
	%	1,202	1,226	1,238	1,258	1,290	1,339*

*predpoklad, údaje budú aktualizované

72. Ak je dieťa odňaté zo starostlivosti rodičov, prichádzajú do úvahy rôzne formy náhradnej starostlivosti a osvojenie, ktoré nie je v Slovenskej republike zaradené pod pojem náhradnej starostlivosti. Najpreferovanejšou formou náhradnej starostlivosti je formálna starostlivosť príbuzných - náhradná osobná starostlivosť. Ďalšou formou je pestúnska starostlivosť – treba zdôrazniť, že v Slovenskej republike neexistuje tzv. profesionálna pestúnska starostlivosť, v prípade pestúnskej starostlivosti sa jedná výlučne o súkromný rodinnoprávny vzťah medzi dieťaťom a pestúnom. V prípade, že rodičia dieťaťa nemôžu vykonávať funkcie zákonného zástupcu dieťaťa, je dieťaťu ustanovený poručník, ktorý sa

výživné, nesmie presiahnuť 2,2 násobku sumy životného minima. Náhradné výživné sa poskytuje vo výške výživného určeného právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenej dohody, najviac vo výške 1,2 násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa.

môže ale nemusí o dieťa osobne starať, t.j. časť detí je aj v priamej osobnej starostlivosti poručníkov. Krajným riešením je zverenie dieťaťa do starostlivosti právnickej osoby – zariadenia. Hoci Slovenská republika nemá zavedenú profesionálnu pestúnsku starostlivosť, má zriadený inštitút tzv. profesionálnej rodiny. Profesionálny rodič je zamestnancom zariadenia, ktorý sa stará o dieťa, ktoré bolo zverené súdom do starostlivosti zariadenia vo svojom domácom prostredí (vo svojom byte/dome).

Počty detí v rôznych formách starostlivosti o deti

počet detí / rok		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
celkový počet detí mimo vlastnej rodiny		13 948	100	13 953	100	13 873	100	13 881	100	14 080	100	14 458	100
z toho	deti v náhradných rodinách*	8 174	58,60	8 286	59,39	8 517	61,39	8 546	61,57	8 661	61,51	8 958	61,96
	deti v profesionálnych rodinách DeD	399	2,86	598	4,29	815	5,87	986	7,10	1 139	8,09	1 333	9,22
	deti v skupinách zariadení**	5 375	38,54	5 069	36,33	4 541	32,73	4 349	31,33	4 280	30,40	4 167	28,82

* pestúnska starostlivosť, formálna starostlivosť príbuzných, náhradná osobná starostlivosť a poručníctvo

** detský domov, domov sociálnych služieb a reedukačné zariadenie

Počet detí zverených do jednotlivých foriem rodinnej starostlivosti a do predosvojiteľskej starostlivosti

Rok	Počet detí zverených do NRS v priebehu roka				
	Osvojenie		Pestúnska starostlivosť	formálna starostlivosť príbuzných*	Poručníctvo
	SLOVENSKEJ REPUBLIKY	do cudziny			
2007	320	24	315	1196	223
2008	240	25	293	1110	184
2009	243	20	283	1087	209
2010	295	45	278	1080	197
2011	276	30	234	1126	204
2012	196	11	242	1169	179

*Náhradná osobná starostlivosť

Celkový počet detí v jednotlivých formách náhradnej rodinnej starostlivosti

73. Finančná pomoc štátu deťom v náhradných rodinách je riešená v zákone o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov.²⁴ Účelom príspevkov je zabezpečiť podporu starostlivosti o dieťa, ktoré nemôže byť vychovávané vo vlastnej biologickej rodine. Príspevky sa poskytujú formou jednorazových príspevkov pri zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti a pri zániku zverenia dieťaťa z dôvodu dosiahnutia jeho plnoletosti a opakovaných príspevkov určených pre dieťa a pre náhradného rodiča. Výška jednotlivých príspevkov sa upravuje každoročne k 1. septembru koeficientom, ktorým sa upravili sumy životného minima. (V Druhej periodickej správe

²⁴ Finančné riešenie detí žijúcich v profesionálnych rodinách je riešené samostatne v rámci financovania zariadení.

k Dohovoru o právach dieťaťa boli príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa uvedené pod bodom č. 208).

74. Slovenská republika systematicky zlepšuje podmienky zabezpečenia náhradnej starostlivosti o dieťa. V zmysle Usmernenia pre náhradnú starostlivosť o dieťa (2009) je zákonnou podmienkou pre akékoľvek náhradné riešenie starostlivosti o dieťa dôsledné preskúmanie možností rodičov starať sa o dieťa, ak to nie je možné je potrebné splniť ďalšiu zákonnú podmienku – t.j. preveriť či neprichádza do úvahy formálna starostlivosť príbuzných (preveruje sa aj priebežne). Až potom môže byť dieťaťu sprostredkovaná náhradná rodinná starostlivosť.

75. V hodnotenom období bolo realizovaných niekoľko legislatívnych aj nelegislatívnych zmien v oblasti náhradnej starostlivosti podporujúcich deinštitucionalizáciu v tejto oblasti. Za legislatívne zmeny uvádzame zrýchlenie procesu riešenia situácie dieťaťa zavedením lehôt v procese sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti a zlepšeniu a precizovaniu právnej úpravy prípravy dieťaťa na sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti, v záujme vyššej ochrany dieťaťa sa precizovali podmienky zapísania do zoznamu žiadateľov o náhradnú starostlivosť²⁵ resp. vyradenia z tohto zoznamu (napr. ak neaktualizuje napriek výzve prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť).

76. Novelou zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele sa od roku 2009 doplnila dovtedy platná zásada prednosti umiestňovania detí v profesionálnych rodinách tak, aby ak nie je možné umiestniť dieťa v profesionálnej rodine, malo prednosť vykonávanie súdneho rozhodnutia v skupinách zriadených v samostatných domoch alebo bytoch domovov detí (t.j. nie v účelových budovách hoci sú vnútorne usporiadané ako byty ale v komunite). Od 01.01.2009 sa detský domov zriaďuje ako domov detí alebo centrum detí. V domove detí sa vykonávajú rozhodnutia súdu v profesionálnej rodine a v skupinách výlučne zriadených v samostatných rodinných domoch alebo v samostatných bytoch, ktoré sa nachádzajú v obytných domoch. V jednom rodinnom dome alebo byte domova detí možno zriadiť len jednu samostatnú skupinu alebo jednu samostatnú diagnostickú skupinu a ak sú v domove detí utvorené vhodné podmienky zodpovedajúce potrebám detí, aj jednu špecializovanú samostatnú skupinu. Centrum detí utvára podmienky najmä pre dieťa, ktoré vyžaduje starostlivosť v samostatnej diagnostickej skupine alebo v špecializovanej samostatnej skupine. Finančné zdroje na zabezpečenie rozvoja domovov detí poskytuje štátny rozpočet ako aj štrukturálne fondy EÚ (ERDF na Slovenskej republike prostredníctvom Regionálneho operačného programu).

77. Od 01.01.2007 bola zavedená povinnosť detských domovov utvárať podmienky tak, aby každé dieťa do jedného roku veku bolo najneskôr po diagnostike zaradené do profesionálnej rodiny, s výnimkou dieťaťa, ktorého zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine, alebo ak je to v záujme dieťaťa z dôvodu zachovania súrodeneckých väzieb. Od 01.01.2009 sa táto povinnosť vzťahovala na každé

²⁵ Legislatívne zmeny ohľadne evidencie žiadosti fyzických osôb, ktoré majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom súvisia so zastavením konania vo veci zapísania fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom. ak sa preukáže že fyzická osoba nie je spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu, ak súd rozhodol o pozastavení výkonu rodičovských práv, obmedzení výkonu rodičovských práv, pozbavení výkonu rodičovských práv.

dieťa do troch rokov veku a s účinnosťou od 01.01.2012 sa táto povinnosť detských domovov rozšírila na deti do šesť rokov veku, t.j. zriaďovatelia detských domovov sú povinní zabezpečiť a utvoriť podmienky v detských domovoch tak, aby bolo **každé dieťa do 6 rokov** po jeho umiestnení v detskom domove najneskôr po diagnostike zaradené do profesionálnej rodiny (s rovnakými výnimkami ako je uvedené vyššie), pochopiteľne dieťa po dovŕšení tohto veku ostáva v profesionálnej rodine. Uvedenou úpravou sa docielilo, že všetky deti do 6 rokov veku musia byť umiestnené v rodinách. Rozvoj profesionálnych rodín bol zároveň cielene podporovaný aj prostredníctvom Národného projektu Zvyšovanie zamestnateľnosti profesionálnych rodičov v čase od decembra 2008 do novembra 2011 v rámci operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Cieľom projektu bol rozvoj profesionálnych rodín, vrátane prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti²⁶.

V tabuľke je uvedený počet profesionálnych rodičov v štátnych a neštátnych detských domovoch a počet detí v profesionálnych rodinách.

počet detí/rok		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
celkový počet detí		4570	100	459	100	451	100	4423	100	462	100	470	100
z toho	v profesionálnych rodinách	399	8,73	598	13,06	815	18,07	986	22,29	1139	24,64	1333	28,36
	v samostatných skupinách	3013	65,93	3042	66,43	2899	64,27	2589	58,53	575	55,71	2510	53,39
	v iných skupinách	1158	25,34	939	20,51	797	17,67	848	19,17	908	19,65	858	18,25

78. V zmysle celosvetovej filozofie deinštitucionalizácie boli v roku 2011 prehodnotené celkové východiská a vláda Slovenskej republiky Stratégiu deinštitucionalizácie sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti, ktorá sa v časti náhradnej starostlivosti premietla do *Koncepcie zabezpečovania výkonu súdnych rozhodnutí v detských domovoch na roky 2012 – 2015 s výhľadom do roku 2020, Plán transformácie a deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti* (ďalej len „Koncepcia DI“). Koncepcia DI obsahuje zoznam úloh a opatrení, ktoré sú zamerané na predchádzanie vyňatia detí z ich prirodzeného rodinného prostredia, na podporu náhradných rodinných foriem starostlivosti o deti a na zlepšovanie podmienok detí umiestnených v zariadeniach na výkon súdnych rozhodnutí. Podrobný časový harmonogram ich realizácie v krátkodobom a strednodobom časovom horizonte je prispôbený tak, aby boli zohľadnené všetky rozhodujúce faktory. Súčasťou Koncepcie DI je aj podrobný plán transformácie každého štátneho detského domova v Slovenskej republike.

Prehľad počtu štátnych a neštátnych DeD

Rok	Štátne detské domovy	Neštátne detské domovy	detské domovy spolu
-----	----------------------	------------------------	---------------------

²⁶ Propagácia profesionálneho rodičovstva, zabezpečenie prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti, vzdelávanie zamestnancov detských domovov, odborné vzdelávanie a starostlivosť o profesionálnych rodičov, medzinárodná spolupráca.

	celkom	Domov detí	Centrum detí		
2009	77	8	0	19	96
2010	75	10	65	20	95
2011	71	11	60	20	91
2012	67	11	56	20	87

79. Výkon rozhodnutia súdu – predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, nariadenie ústavnej starostlivosti sa prednostne realizuje v detských domovoch, v ktorých bolo k 31.12.2012 umiestnených 4701 maloletých detí a mladých dospelých. Výchovné opatrenie a predbežné opatrenie súdu sa vykonáva aj v krízových strediskách. Rozhodnutie súdu o výchovnom opatrení a rozhodnutie súdu o predbežnom opatrení, ak bol podaný návrh na uloženie výchovného opatrenia sa realizuje aj v resocializačných strediskách predovšetkým za účelom aktivovania vnútorných schopností a prekonania dôsledkov drogových alebo iných závislostí a na zapojenie sa do života v prirodzenom prostredí. Na ústupe je počet detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou umiestnených v domovoch sociálnych služieb, ktoré od roku 2009 neprijímajú deti na výkon rozhodnutia súdu. Ku koncu roka 2012 bolo umiestnených v domovoch sociálnych služieb 183 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou so zdravotným postihnutím.

80. U každého dieťaťa umiestneného na základe rozhodnutia súdu v zariadení, má detský domov povinnosť vypracovať individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa. Súčasťou tohto plánu rozvoja osobnosti dieťaťa je plán výchovy a plán sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou spracovaný v kooperácii s obcou a príslušným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý nadväzuje na plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa, ktorý spracováva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je zároveň povinný najmenej raz za 6 mesiacov navštíviť dieťa, ktoré bolo umiestnené v zariadení na výkon rozhodnutia súdu. (Odporúčanie Výboru č. 44)

81. V rámci celého procesu bola od roku 2011 zavedená výrazná zmena v procese osamostatňovania sa detí a mladých dospelých žijúcich v detskom domove. Zo zákona začína príprava na osamostatnenie už rok pred dovŕšením plnoletosti, musia byť spracované plány prípravy na osamostatnenie sa tak detí a neskôr aj mladých dospelých, významnou zmenou je aj predĺženie veku do ktorého môžu byť mladí dospelí v detskom domove. Doterajšiu vekovú hranicu 25 rokov veku je možné predĺžiť o dva roky v prípade ak mladý dospelý študuje. Na podporu osamostatnenia sa detí a mladých dospelých bola zameraná aj osobitná výzva na predkladanie projektov z Európskeho sociálneho fondu (ďalej len "ESF") v roku 2012 zameraných na osamostatnenie sa mladých dospelých. (Odporúčanie Výboru č. 44)

82. V roku 2012 bol pripravený aj Národný projekt (financovaný z ESF) na podporu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti, do ktorého sú zapojené všetky orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a detské domovy, ktorý sa aktuálne realizuje. Aktivity projektu sú zamerané tak na prirodzené rodinné prostredie, náhradné rodinné prostredie, ako na profesionálne rodiny a ostatné organizačné zložky detských domovov.

83. Výkon rozhodnutia súdu sa realizuje aj v špeciálnych výchovných zariadeniach (diagnostické centrum a reedukačné centrum). Diagnostické centrum poskytuje diagnostickú, psychologickú, psychoterapeutickú, výchovno-vzdelávaciu starostlivosť deťom.

84. Okrem informácií poskytnutých v bodoch 40 a 49 až 57, uvádzame v tomto zoskupení práv, že v prípade, ak je dieťa v prostredí vlastnej rodiny ohrozené akoukoľvek formou násilia a nie je možné zabezpečiť jeho výchovu prostredníctvom širšej rodiny, zabezpečí výchovu a starostlivosť maloletej obeti násilia na základe rozhodnutia súdu v zariadení určenom na výkon rozhodnutia súdu, osobitne v krízových strediskách. Pre potreby krízovej intervencie je zabezpečená nepretržitá 24 hodinová dosažiteľnosť zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Podozrenie z porušovania práv dieťaťa je možné anonymne nahlásiť na bezplatnú oznamovaciu linku Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny.

Počet prípadov ktorými sa zaoberali orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa v hodnotenom období

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet evidovaných detí	746	609	408	343	422	545

Maloletej obeti, jeho rodičom alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately poskytne sociálne poradenstvo a informácie o orgánoch a organizáciách, ktoré v danej oblasti pôsobia napr. o dostupnosti zdravotníckych služieb, sociálnych služieb a ostatnej pomoci na zabezpečenie náležitej ochrany a pomoci, sprostredkuje účasť na programoch zameraných na pomoc obetiam násilia. V rámci pomoci obetiam násilia orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately poskytuje obetiam násilia a členom rodiny psychologickú pomoc a podporné poradenstvo na zvládanie dopadov traumatickej udalosti. Na základe celkovej anamnézy prípadu orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vypracuje plán sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa a formou opatrení Sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately navrhne riešenie situácie dieťaťa.

85. V priebehu vyšetrovania trestného činu násilia páchaného v rodine orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately naďalej spolupracuje s políciou, súdom, prokuratúrou, školou, školským zariadením, obcou, vyšším územným celkom, akreditovaným subjektom, zdravotníckym zariadením ako i ďalšími právnickými a fyzickými osobami pôsobiacimi v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Zúčastňuje sa na výsluchoch dieťaťa pred vyšetrovacími orgánmi a výkonom funkcie opatrovníka zastupuje dieťa v trestnom konaní v prípadoch, v ktorých by mohlo dôjsť ku kolízii záujmov (páchateľ rodič alebo súrodenec).

86. Vo viacerých prípadoch je prvou osobou, ktorá okrem páchatel'a prichádza do kontaktu príznakmi odôvodňujúcimi podozrenie na zanedbávanie, týranie alebo zneužívanie maloletej osoby alebo nespôsobilej osoby práve lekár alebo iný zdravotnícky pracovník. Účelom nového odborného usmernenia o príznakoch a diagnostike zanedbávania, týrania alebo zneužívania maloletej osoby a o postupe poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri oznamovaní podozrenia na zanedbávanie, týranie alebo zneužívanie maloletej osoby, je oboznámiť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti s príznakmi a diagnostikou zanedbávania, týrania alebo zneužívania maloletej osoby a spresniť postup poskytovateľov pri dodržiavaní ich povinnosti. Podľa zákona je poskytovateľ povinný bezodkladne oznamovať prokurátorovi, vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu (ďalej len

„orgán činný v trestnom konaní“) podozrenie na zanedbávanie, týranie alebo zneužívanie maloletej osoby alebo inej osoby, ktorá nie je spôsobilá na právne úkony alebo ktorej spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená (ďalej len „nespôsobilá osoba“). Povinnosť bezodkladného oznámenia prípadov podozrenia je „prelomením“ povinnosti mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka.

87. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v rámci pracovných stretnutí s odborníkmi v oblasti prevencie rizikového správania detí venovalo v rokoch 2010 – 2012 pozornosť analýze realizovaných programov krízovej intervencie v rezorte školstva v podmienkach práce centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a pripravilo metodický materiál pod názvom „Krizová intervencia v podmienkach centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie“, ktorý bol prezentovaný a distribuovaný na odborných školeniach. V roku 2011 bola Metodicko-pedagogickým centrom v Prešove sprevádzkovaná internetová doména www.bezpre.sk s cieľom vytvorenia platformy pre výmenu informácií, skúseností a príkladov dobrej praxe z realizáciou odborne garantovaných projektov školskej prevencie, orientovaných na prevenciu a riešenie rizikového správania detí a mládeže, podporu bezpečnosti v školách, prevencie rizikového správania a podporu zdravého životného štýlu. Na internetovej stránke je viacero metodík a praktických príručiek pre učiteľov na zabezpečenie predchádzania rizikovému správaniu. V rámci internetovej stránky www.prevenciesikanovania.sksú poskytované aktuálne informácie v danej oblasti zároveň aj s možnosťou internetového poradenstva pre deti, rodičov, učiteľov ako aj širokú verejnosť. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie s podporou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky spracoval propagačné materiály - plagáty a letáky - Nedaj sa kúpiť, Nie si na predaj a metodickú príručku „Nie sme na predaj... - metodická príručka pre prácu s deťmi ako obeťami násillia s dôrazom na prevenciu ich komerčného sexuálneho zneužívania“. Metodická príručka pre prácu s deťmi ako obeťami násillia s dôrazom na prevenciu ich komerčného sexuálneho zneužívania, ktorá je vo forme folderu s voľne vyberateľnými 125 stranami s obsahom: Deti a násillie; Syndróm týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa; Komerčné sexuálne zneužívania detí - Definícia a formy, Rizikové faktory ; Typológia ohrozených skupín detí; Psychologické vývinové osobitosti detí a mládeže; Diagnostika detí v prípadoch komerčného sexuálneho zneužívania, Kresba ľudskej postavy, Kinetická kresba rodiny, Scénotest, Kazuistiky, Komerčné sexuálne zneužívania detí a škola; Význam rodičovskej výchovy detí – pozitívne rodičovstvo; Špecifiká realizácie preventívnych programov; Perspektívy multidisciplinárnej resp. multirezortnej integrovanej spolupráce pri preventívnych a interventívnych aktivitách v prípadoch sexuálne zneužívaných detí. Priebežne sú tiež realizované rôzne regionálne aktivity napr. v priebehu roku 2012 Trnavský samosprávny kraj realizoval preventívny program zameraný na „Prevenciu komerčného sexuálneho násillia na deťoch a mladých ľuďoch v okrese Trnava“ v spolupráci s garantom projektu Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Trnave. Projekt bol zameraný na prevenciu komerčného sexuálneho násillia a na prevenciu obchodovania s mladými ľuďmi. Cieľovú skupinu tvorili deti z materských škôl, žiaci základných škôl, stredných škôl, gymnázií a rodičia.

88. Prostredníctvom webového sídla Národného osvetového centra (organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky) www.nocka.sk je v elektronickej verzii dostupný informačno-vzdelávací bulletin Sociálna prevencia. V periodiku sú každoročne publikované články zamerané na prevenciu negatívnych sociálno-

patologických javov s spoločnosti (látkové, nelátkové a komunikačné závislosti, kriminalita, extrémizmus a pod.).

VI. Zdravotné postihnutie, základná zdravotná a sociálna starostlivosť (články 6, 18 (ods.3), 23, 24, 26, 27 (ods. 1 -3) a 33)

Zdravie a zdravotné služby

89. Právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti sa zaručuje rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v zdravotnej starostlivosti ustanovenou osobitným predpisom. V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodov pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia. V Slovenskej republike práve zákon o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti upravuje poskytovanie poradenstva zákonným zástupcom detí a deťom v rámci vykonávania preventívnych prehliadok. Preventívne prehliadky dieťaťa vykonáva u dieťaťa všeobecný lekár pre deti a dorast od narodenia každé dva mesiace v prvom roku života dieťaťa a následne každé dva roky do veku 18 rokov. Deti môžu využiť taktiež poradenstvo, ktoré im poskytnú v konzultačných strediskách ochrany zdravia a podpory zdravia. Ich činnosť je zameraná najmä na znižovanie rizikových faktorov životného štýlu so zameraním na racionálne stravovanie, dostatočnú fyzickú aktivitu, riziká užívania škodlivých látok a metódy zvládania stresu.

90. V súvislosti s implementáciou Európskej stratégie starostlivosti o deti a dorast (Regionálny úrad Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu, 2005) schválila v marci 2008 vláda Slovenskej republiky Národný program starostlivosti o deti a dorast v Slovenskej republike na roky 2008 – 2015. Zameranie úloh tohto programu korešponduje s dohovorom.

Z obsahu programu vyplývajú konkrétne ciele pre rezortné a medzirezortné aktivity na riešenie otázok zdravia a zdravého vývinu detí a dorastu, ktorými sú napríklad zabezpečenie manažmentu patologických stavov prenatálneho, perinatálneho a postnatálneho obdobia, presadzovanie zásad Mother and Baby Friendly Hospital Initiative (ďalej len „BFHI“)²⁷ -

²⁷ Špičkoví odborníci Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a detského fondu UNICEF vypracovali v roku 1991 globálny program „**Baby Friendly Hospital Initiative (BFHI)**“ - iniciatíva Nemocnice priateľské k deťom. BFHI v desiatich krokoch formuluje praktické postupy starostlivosti a podpory úspešného materstva s jeho kľúčovým faktorom dojčením. Tento medzinárodný program sa zameriava na najdôležitejšie obdobie života matky a dieťaťa: obdobie tehotnosti, pôrodu a popôrodnej adaptácie. Globálny program BFHI zaradil medzi svoje úlohy aj Slovenský výbor pre UNICEF. Na Slovensku ho presadzuje od roku 1993.

Zdroj: <http://www.unicef.sk/sk/nemocnice/bfhi/?jsessionid=9ADEAD84E0AC101A095CA78AC0FF9965>

iniciatíva Nemocnice priateľské k deťom v perinatálnej a neonatálnej zdravotnej starostlivosti, skorý záchyt vývinových psychomotorických porúch v prevencii rozvoja zdravotného postihnutia u dieťaťa, predchádzanie a monitorovanie patologického vývinu detí a dorastu spojené s výživou, nadváhou a obezitou, zlepšenie osobného vzťahu k zodpovednosti za vlastné zdravie v súvislosti s orálnym zdravím, racionálnou výživou a pohybovou aktivitou, poskytovanie podpory v oblasti prevencie detských úrazov, zlepšenie dostupnosti zdravotnej starostlivosti pre deti a dorast sociálne rizikových skupín obyvateľstva vrátane rómskych detí prostredníctvom komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy, najmä v oblasti poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti, prevencie diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, sexuálneho zneužívania vrátane komerčného, prevencie porúch duševného zdravia u detí a dorastu, edukácie v oblasti kultúrnej a enviromentálnej. Sumár realizácie úloh programu sa predkladá každoročne v Správe o plnení programu.

91. Nástroje podporne prispievajúce k implementácii práv dieťaťa na národnej a regionálnej úrovni sú najmä Národný program starostlivosti o deti a dorast v Slovenskej republike na roky 2008 -2015, Národný program prevencie ochorení srdca a ciev, Národný imunizačný program v Slovenskej republike, Plán realizácie úloh Národného programu duševného zdravia na roky 2012 – 2013, Národný program prevencie obezity, Národný akčný plán pre kontrolu tabaku na roky 2012 – 2014, Program podpory zdravia znevýhodnených komunit na Slovenskej republike na roky 2009 -2015 (aktuálne sa neuplatňuje), Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky IV (NEHAP IV). Ďalšie materiály v minulosti realizované sú v súčasnosti aktualizované (napr. Národná protidrogová stratégia v oblasti detí a mládeže v Slovenskej republike do roku 2020, Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2013 -2016 a Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 -2020).

92. Od roku 2009 v oblasti perinatálnej, neonatálnej a postnatálnej zdravotnej starostlivosti uvoľnilo na zabezpečenie špecializovanej zdravotnej starostlivosti v špecializovanom Národnom centre materno – fetálnej medicíny 1 142 173 eur a 1 500 000 eur na doplnenie prístrojového vybavenia perinatologických centier, ktoré sú súčasťou zdravotníckych zariadení pre Univerzitnú nemocnicu s poliklinikou Bratislava – Petržalka, Detskú fakultnú nemocnicu s poliklinikou Bratislava, Univerzitnú nemocnicu v Martine, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou F. D. Roosevelta Banská Bystrica, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, Detskú fakultnú nemocnicu Košice a Fakultnú nemocnicu s poliklinikou Nové Zámky.

93. Aktivity na podporu dojčenia a presadzovania zásad BFHI v perinatálnej a neonatálnej zdravotnej starostlivosti realizujú každoročne občianske združenia UNICEF a Mamina. K najvýznamnejším aktivitám patrí vydanie publikácie Sprievodca matky v starostlivosti o dieťa, v ktorej skúsení autori uvádzajú prípravu na materstvo, organizáciu poskytovania zdravotnej starostlivosti o dieťa v Slovenskej republike, význam rodiny a matky a jej starostlivosti dôležitej najmä pre vývoj bezpečnej primárnej väzby s dieťaťom a publikácie Praktický návod na dojčenie, ktorá je sprievodcom s praktickými ukážkami modelových situácií v oblasti dojčenia. Uvádza cenné informácie Nilsa Bergmana, Jamesa Mckennu a Jacka Newmana. Prof. MUDr. Jack Newman, medzinárodne uznávaný špecialista WHO v oblasti dojčenia každoročne v Slovenskej republike v rámci niekoľkých seminárov, ktoré organizujú predmetné občianske združenia, edukuje zdravotníckych pracovníkov a matky.

94. Včasná diagnostika porúch psychomotorického vývinu a spôsob postupu pri informovaní rodiča alebo zákonného zástupcu dieťaťa so zdravotným znevýhodnením o výchovnom, psychologickom a špeciálno-pedagogickom poradenstve a prevencii je predmetom usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky od 15. júla 2011. Bol podporený projekt na vytvorenie nástroja skriningového vyšetrenia detí pri preventívnych prehliadkach ku včasnej identifikácii zdravotného postihnutia vypracovaním národných štandardizovaných noriem posúdenia psychomotorického vývinu detí.

95. Vychádzajúc z potreby rozšírenia spektra novorodeneckého skriningu o tzv. zriedkavé geneticky podmienené ochorenia, ktoré zavčas nediagnostikované zásadným spôsobom ohrozujú život dieťaťa alebo zanechávajú jeho trvalé poškodenie bola vydaná nová legislatívna norma k celoplošnému novorodeneckému skriningu kongenitálnej hypotyreózy, kongenitálnej adrenálnej hyperplázie, cystickej fibrózy, vybraných dedičných metabolických porúch u novorodencov a zdravotnej starostlivosti o zachytené prípady, ktorá rozšírila už dlhodobo realizovaný novorodenecký skrining, ktorý sa vykonáva zo vzorky suchej kvapky krvi odobratej všetkým živonarodeným novorodencom rozšírený o ďalších deväť geneticky podmienených metabolických porúch, ktorých detekcia sa spolu s fenylketonúriou vykonáva metódou tandemovej hmotnostnej spektrometrie. Rozšírenie skriningu je v súlade s uzneseniami odborných inštitúcií EÚ v starostlivosti o tzv. zriedkavé ochorenia a realizáciou predmetného odborného usmernenia sa Slovenská republika zaradí medzi popredné štáty EÚ v tejto oblasti.

96. Realizácia preventívnych opatrení v súvislosti s výživou, nadváhou a obezitou u detí sa vykonáva v Slovenskej republike v súlade s Národným programom prevencie ochorení Slovenskej republiky srdca a ciev na roky 2010 – 2012 (ďalej len „NPPOSC“), ktorého II. časť je komplexne venovaná prevencii ochorení Slovenskej republiky dca a ciev u detí a dorastu so zameraním na prevenciu rizikových faktorov. Sumár realizácie úloh NPPOSC je predkladaný predkladá každoročne vláde Slovenskej republiky.

97. HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Problematike HIV/AIDS je v Slovenskej republike venovaná náležitá pozornosť. V roku 2009 bol vládou Slovenskej republiky schválený Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2009 – 2012 (ďalej len „národný program“). Národný program vychádza zo špecifických charakteristík vo výskyte HIV/AIDS v Slovenskej republike. Je zameraný na celú populáciu Slovenskej republiky s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, vrátane detí. Koordinátorom národného programu v Slovenskej republike je hlavný hygienik Slovenskej republiky, ktorý je zároveň predsedom Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS. Finančné prostriedky na zabezpečenie úloh národného programu sú vyčlenené z rozpočtových kapitol zodpovedných rezortov. Problematike HIV/AIDS sa vo vzťahu k detskej populácii venuje adekvátne pozornosť. V národnom programe je uvedených niekoľko aktivít zameraných na rozvoj prevencie HIV/AIDS v detskej populácii. Týmito aktivitami sú kampane, regionálne programy prevencie HIV/AIDS, edukačné programy zamerané na deti a mládež, vrátane projektu Hrou proti AIDS, kampaň Červené stužky či aktivity k Svetovému dňu AIDS. V prípade podozrenia na infekciu HIV je všetkým deťom, ktoré si to vyžadujú zabezpečený odber krvi na zistenie prítomnosti anti -HIV protilátok a v prípade indikácie aj potrebná liečba.

98. Expertná skupina detských chirurgov vypracovala projekt kreovania štyroch detských trauma centier (ďalej len „DTC“) v Slovenskej republike so zameraním na materiálne - technické vybavenie a personálne zabezpečenie týchto pracovísk. Hlavným problémom ďalšej realizácie projektu sú chýbajúce finančné zdroje. Projekt kreovania stanovuje na vybudovanie jedného DTC sumu 2,2 miliónov eur, čo je v súhrne 8,8 miliónov eur pre Slovenskú republiku.

99. Národný program podpory duševného zdravia (ďalej len „NPPDZ“) je materiálom s cieľom dlhodobu pozitívne ovplyvňovať zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky elimináciou výskytu porúch zdravia, ktoré znižujú kvalitu života a ohrozujú človeka predčasnou smrťou. Zvyšovať zdravotné uvedomenie obyvateľov a navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, zvyšovať zainteresovanosť jednotlivých zložiek spoločnosti, aby sa plnenie stalo celonárodnou iniciatívou, zabezpečovať ochranu a podporu zdravia, mobilizovať spoločnosť na všetkých úrovniach pre dosiahnutie zníženia výskytu rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie a monitorovať a hodnotiť úroveň zdravotného uvedomenia a výskytu rizikových faktorov životného štýlu. Úlohy predmetného programu sa zameriavajú na oblasť duševného zdravia detí a mládeže.

100. Pre oddelené a vylúčené rómske komunity v Slovenskej republike existujú osobitné bonusové zdravotné predpisy, vrátane osobitných programov zameraných na deti, ktoré majú charakter navýšenia poskytovania zdravotnej starostlivosti, napríklad bezplatné očkovanie osôb proti vírusu hepatitídy A v oblastiach sociálne znevýhodnených skupiny obyvateľstva.

Program podpory zdravia znevýhodnených komunít na Slovenskej republike realizuje Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky od roku 2007., Program bol pripravený v spolupráci s Úradom splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity a bol systémovým pokračovaním pilotného projektu s názvom „Zlepšenie prístupu rómskej menšiny k zdravotnej starostlivosti v Slovenskej republike.“ V súčasnosti prebieha 2. etapa programu na roky 2009 – 2015, ktorá bola schválená vládou v septembri 2008. Cieľovou skupinou v 2. etape programu sú i naďalej obyvatelia vybraných segregovaných a separovaných rómskych osídlení a lokalít Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja, v ktorých je zdravotno-hygienická situácia najkritickejšia. Program sa realizuje prostredníctvom komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy (ďalej len „KPZV“), ktorí sú riadení príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva²⁸

Do 1. etapy programu, t.j. roky 2007 – 2008 bolo zapojených 10 úradov verejného zdravotníctva (Banská Bystrica, Bardejov, Košice, Michalovce, Poprad, Prešov, Rimavská

²⁸Ich úlohou je zabezpečovať komunikáciu medzi obyvateľmi segregovaných a separovaných rómskych osídlení a lokalít a lekármi, sestrami príp. pôrodnými asistentkami, verejnými zdravotníkmi, šíriť elementárnu zdravotnú osvetu a informovanosť v komunite. Spolupracujú so školami, s komunitnými centrami (terénnymi sociálnymi pracovníkmi), s obecnými úradmi (so starostami), so zdravotnými poisťovňami, s asistentmi učiteľa, s regionálnymi kancelármi Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a s mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi na lokálnej úrovni. Ich hlavnou úlohou je „priblížiť“ sa ľuďom žijúcim v segregovaných a separovaných rómskych osídleniach a pomôcť riešiť ich aktuálnu zdravotnú situáciu, zabezpečovať informácie o prevencii, poskytovaní zdravotnej starostlivosti, zdravotnom poistení a o právach pacienta.

Sobota, Rožňava, Spišská Nová Ves, Stará Ľubovňa). V rámci realizácie 2. etapy programu sa počet rozšíril o Humenné a Vranov nad Topľou, zároveň sa rozšíril aj počet osídlení a lokalít, v ktorých KPZV pôsobili z 115 v roku 2009 na 122 v roku 2011

Financovanie

I.etapa		II.etapa	
rok 2007	5 820 000, -- SK	rok 2009	150 190, -- €
rok 2008	6 007 217, -- SK	rok 2010	150 190, -- €
		rok 2011	172 923,30 €

Na základe Programu podpory zdravia znevýhodnených komunit v Slovenskej republike zabezpečovali 30 komunitní pracovníci v oblasti zdravotnej výchovy podporu zdravia osôb žijúcich v sociálne vylúčených rómskych komunitách. Komunitní pracovníci v oblasti zdravotnej výchovy sprostredkovali komunikáciu medzi obyvateľmi rómskych osád na jednej strane a lekármi, sestrami, pôrodnými asistentkami a profesionálmi verejného zdravotníctva na druhej strane. Zdravotná výchova týchto pravovníkov bola zameraná na starostlivosť o vlastné zdravie jednotlivca, prevenciu infekčných chorôb, vrátane účasti na očkovaníach, zodpovedné rodičovstvo a uzatváranie manželstiev, ochranu životného prostredia, manipuláciu s potravinami, prevenciu nehôd a zranení, zdravotnú starostlivosť a všeobecnú starostlivosť o deti, prácu s rodinami priamo v osadách, ale okrem toho organizovali aj konkrétne činnosti, ktorých sa zúčastňujú cieľové skupiny, ako napríklad deti a mladiství, ale i činnosti v školách. Uvedené aktivity vykonávané komunitnými pracovníkmi zdravotnej výchovy sa od roku 2012 nerealizujú, vzhľadom k úsporným opatreniam. Aktuálne sa pripravuje predloženie iniciatívneho materiálu „Návrh zabezpečenia finančnej stabilizácie Programu podpory zdravia znevýhodnených komunit na Slovenskej republike na roky 2013 – 2015“ na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Opatrenia na zabezpečenie dôstojnosti detí so zdravotným postihnutím

101. Dňom 1. januára 2009 v Slovenskej republike nadobudla účinnosť nová právna úprava (zákon č. 447/2008 Z. z.) zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, ktorého predmetom je úprava podmienok poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Cieľom právnej úpravy je zachovanie, obnova alebo rozvoj schopností fyzických osôb a ich rodín viesť samostatný život, utvorenie podmienok a podpora integrácie fyzických osôb a ich rodín do spoločnosti a to za ich aktívnej účasti v tomto procese a prekonanie alebo zmiernenie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia²⁹.

²⁹ Medzi peňažné príspevky na kompenzáciu, ktoré do značnej miery podporujú samostatný a nezávislý život fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím patria najmä: peňažný príspevok na osobnú asistenciu, peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla, peňažný príspevok na prepravu, peňažný príspevok na úpravu bytu, peňažný príspevok na úpravu rodinného domu a peňažný príspevok na úpravu garáže, peňažný príspevok na kúpu pomôcky, peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky a peňažný príspevok na úpravu pomôcky, peňažný príspevok na opravu pomôcky, peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia, peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.

Peňažné príspevky na kompenzáciu je možné poskytnúť fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím pri splnení podmienok ustanovených zákonom, pričom za fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím sa považuje občan, ktorého miera funkčnej poruchy je stanovená podľa WHO najmenej na 50%. Odkázanosť fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím na konkrétny peňažný príspevok sa odvíja nielen od ťažkého zdravotného postihnutia fyzickej osoby, ale aj od nemedicínskych kritérií (osobnosť fyzickej osoby, jej rodinné a širšie životné prostredie). Na základe takéhoto širšieho poznania sociálnej situácie fyzickej osoby sa navrhujú (v oblasti mobility, komunikácie, nevyhnutných životných úkonov a prác v domácnosti a zvýšených výdavkov) tie formy kompenzácie, ktoré sa ukazujú ako najvhodnejšie. Sociálnu posudkovú činnosť vykonávajú sociálni pracovníci v spolupráci s inými odborníkmi (napr. ergoterapeut, architekt) za účasti fyzickej osoby, ktorá je posudzovaná a má právo vyjadrovať svoje potreby a návrhy na riešenie sociálnej situácie.

Poskytovanie peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia v zmysle zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu je financované zo štátneho rozpočtu. Peňažné príspevky na kompenzáciu sa poskytujú v rôznych výškach v závislosti od druhu príspevku a od príjmu a majetku fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

102. Vychádzajúc z praktických skúseností, boli od júla 2011 vykonané zmeny v právnej úprave peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia. V prospech fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím upravila novela zákona aj podmienky poskytovania niektorých peňažných príspevkov na kompenzáciu. Novelou zákona o kompenzáciách bola zároveň vykonaná aj zmena v posudzovaní zaraďovania detí do jednotlivých organizačných súčastí detského domova. Ako už bolo uvedené, v Slovenskej republike musí každé dieťa do veku 6 rokov (v prípade, ak sa o neho nemôžu starať jeho rodičia, alebo príbuzní alebo nemôže byť zverené do inej formy náhradnej rodinnej starostlivosti), ktoré je umiestnené do detského domova vyrastať v profesionálnej rodine. Táto zákonná povinnosť má dve výnimky – jednou sú veľké súrodenecké skupiny a druhou je zdravotný stav dieťaťa, ktorý vyžaduje sústavnú zdravotnú (ošetrovateľskú) starostlivosť v špecializovanej skupine. O tomto nemôže detský domov od roku 2009 rozhodnúť sám, a to i napriek tomu, že komplexná diagnostika prebieha v detskom domove. Každé takéto rozhodnutie musí byť verifikované posudkovým lekárom. Dokonca u starších detí je vylúčené zaradenie do špecializovanej skupiny pre duševne choré deti bez predchádzajúcej verifikácie posudkovým lekárom. Tento mechanizmus bol zavedený v roku 2009 a v roku 2011 boli bližšie špecifikované podmienky a proces posudzovania posudkovým lekárom.

Opatrenia s cieľom chrániť deti pred zneužívaním látok

103. V oblasti opatrení na ochranu detí pred zneužívaním látok prerokovala vláda Slovenskej republiky v apríli 2009 správu o komplexnom vyhodnotení plnenia v poradí tretej protidrogovej stratégie – Národného programu boja proti drogám na roky 2005 – 2008 a prijala novú Národnú protidrogovú stratégiu na obdobie 2009 - 2012.

104. Osobitný priestor bol zo strany vlády Slovenskej republiky venovaný boju proti distribúcii a spotrebe drog v oblasti represie, ale aj prevencie. Posilnili sa zákonné a výkonné kompetencie Policajného zboru v oblasti boja proti drogám. V apríli roku 2011 došlo k doplneniu zoznamu látok v zákone č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných

látkach a prípravkoch o 43 nových psychoaktívnych látok predávajúcich sa v sieti crazy shopov.

105. Drogovú situáciu na Slovenskej republike monitorovalo NMCD v oblasti ponuky a dopytu po drogách podľa kľúčových a hlavných indikátorov EMCDDA, a tak ako doteraz, sa zbierali a analyzovali údaje z oblasti ponuky drog a redukcie ponuky drog. Stav drogovej problematiky z pohľadu naplňania cieľov rezortných Akčných plánov sledovali aj jednotlivé rezorty, vychádzajúc z vlastných štatistických zisťovaní a výnimočne aj z výskumných aktivít v tejto oblasti. Tieto zisťovania sú nastavené na širší kontext a musia rešpektovať priority rezortu. V Rámcovom akčnom pláne sa čiastočne posilnil význam Národného monitorovacieho centra pre drogy vo vzťahu k domácejmu prostrediu.

106. Resocializácia drogovu a inak závislých je i naďalej zabezpečovaná v rámci systému sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v resocializačných strediskách, ktoré poskytujú resocializačné programy plnoletým a maloletým klientom na základe dohody, avšak vždy na odporúčenie psychiatra alebo adiktológa. Maloletý klient môže byť do resocializačného strediska umiestnený aj na základe rozhodnutia súdu o výchovnom opatrení, v takomto prípade je jeho resocializácia plne hradená štátom. V Slovenskej republike pôsobí 20 resocializačných stredísk z toho jedno zriadené v pôsobnosti samosprávy a 19 je neštátnych/akreditovaných Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky s celkovou kapacitou cca 500 miest. V roku 2009 boli nanovo zákonom upravené podmienky výkonu resocializácie v resocializačných strediskách, každé resocializačné stredisko má vypracovaný a zverejnený program resocializačného strediska, každý klient má vypracovaný plán resocializácie a v prípade maloletých klientov sa tento plán pravidelne vyhodnocuje s príslušným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V novej právnej úprave sa premietli výstupy Slovensko-fínsko-francúzskeho twiningového projektu Úradu vlády Slovenskej republiky z prostriedkov Európskej únie. Výsledkom projektu bolo o. i. aj spracovanie štandardov pre resocializačné strediská, ktoré sú pravidelne vyhodnocované.

107. V rámci systému sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je zriadený inštitút sociálneho kurátora detí, ktorý vykonáva potrebné opatrenia aj pre deti drogovu a inak závislé, deti experimentujúce s drogami, závislé na hrách a pod. Sociálni kurátori pre deti ročne vykonávajú opatrenia pre cca 25 detí (trestná činnosť, poruchy správania a pod.³⁰) z toho pre 300 až 400 detí, ktoré majú problémy s drogami alebo hrami a pod. Zároveň je na 7-mich orgánoch sociálnoprávnej ochrany detí (v krajských mestách) zriadená funkcia psychológa - preventistu, ktorý organizuje preventívne aktivity z pohľadu sociálnoprávnej ochrany detí asociálnej kurately v danom regióne smerom na ostatné orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v kraji a detské domovy.

108. Prevencii látkových a nelátkových závislostí sa venuje aj rezort Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Národné osvetové centrum sa každoročne podieľa na organizovaní výtvarného projektu pre cieľovú skupinu mládeže vo veku 14 – 18 rokov Prečo som na svete

³⁰Orgán SPODaSK v priebehu roku 2012 vykonával opatrenia SPODaSK pre 178 240 detí, z toho z dôvodu sociálnej kurately pre 25 930 detí.

rád/rada. Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici pravidelne realizuje výchovno-vzdelávací program pre študentov stredných škôl Chcem život bez drog. Národné osvetové centrum každoročne realizuje metodický seminár pre odborných pracovníkov regionálnych osvetových stredísk, v rámci ktorého reflektuje aj problematiku prevencie negatívnych sociálno-patologických javov v spoločnosti (látkové a nelátkové závislosti, kriminalita, extrémizmus).

109. Výraznú pozornosť venuje Slovenská republika ochrane nefajčiarov a postupne sprísňuje podmienky ochrany nefajčiarov pred účinkami tabakového dymu.

110. Prevencia závislostí od alkoholu, tabaku a drog je súčasťou štátneho kurikula v základných a stredných školách. Vo výchovnovzdelávacom procese sa prevencii závislostí od alkoholu, tabaku a drog venuje priestor v rámci hodín etickej výchovy, občianskej výchovy, náboženskej výchovy, prírodopisu, slovenského jazyka, chémie, biológie a triednických hodín. Prevencii sa venujú aj na triednických hodinách a hodinách náboženskej výchovy/náboženstva, v stredných odborných školách v rámci predmetov psychológia a ošetrovateľstvo. Prvky univerzálnej prevencie v mimo vyučovacom čase sa uplatňujú v krúžkovej činnosti, v aktivitách organizovaných centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a v školských kluboch detí. Najčastejšie sa realizujú projekty Zdravie v školách, Škola podporujúca zdravie, rovesnícke programy, preventívny program Cesta k emocionálnej zrelosti a program Otvorená škola. Ministerstvo školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky od roku 2005 každoročne vyhlasuje a realizuje rozvojový projekt pod názvom „Zdravie v školách“. Každý rok v rámci stanovených prioritných oblastí podpory je zaradená aj oblasť prevencie látkových a nelátkových závislostí. K zvyšovaniu odbornej úrovne pedagogických pracovníkov a systematickému komplexnému prístupu k prevencii v školskom prostredí v kontexte aktuálne zavedenej reformy školstva bol v Štátnom pedagogickom ústave pripravený dokument „Východiská k tvorbe stratégie školy v prevencii rizikového správania detí a žiakov“. Dokument sa sústreďuje na najčastejšie prejavy rizikového správania v školskom prostredí spojené s experimentovaním, resp. rizikovým užívaním návykových látok (legálnych a nelegálnych drog), neprijateľným správaním (agresia, šikanovanie) a prejavmi intolerancie. Špecifikuje rámec k tvorbe stratégie školy v prevencii rizikového správania v rámci jednotlivých stupňov vzdelávania – ISCED 0 (predprimárny/predškolský stupeň), ISCED 1 (primárny/prvý stupeň vzdelávania), ISCED 2 (nižší sekundárny/druhý stupeň vzdelávania). Školy v sledovanom období najčastejšie realizovali školské projekty podpory zdravia a zdravého životného štýlu, rovesnícke programy a preventívne programy a projekty v spolupráci s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

111. Pozornosť rezortu vnútra bola zameraná na kontrolu požívania alkoholických nápojov deťmi a mládežou. Na jednotlivých okresných riaditeľstvách Policajného zboru a krajských riaditeľstvách Policajného zboru boli vykonávané preventívne akcie na kontrolu požívania alkoholických nápojov deťmi a mládežou. Boli vykonávané preventívne akcie zamerané na kontrolu požívania alkoholických nápojov deťmi a mládežou, na záškoláctvo, najmä v miestach, kde bol zaznamenaný, resp. sa predpokladal predaj alkoholu maloletým a mladistvým ako i predaj a distribúcia omamných látok. Akcie, ktoré boli realizované formou preventívno-bezpečnostných akcií, boli vykonávané v spolupráci s pracovníkmi sociálnej kurately úradov práce sociálnych vecí a rodiny.

112. Štátny pedagogický ústav realizoval projekt Prevencia alkoholizmu u 11 – 15 ročných žiakov pokračoval v šírení výstupu projektu DVD Alkohol – skrytý nepriateľ a metodiky k jeho používaniu do rôznych typov škôl, školských zariadení a tiež do centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Distribúcia filmu bola zabezpečená okrem škôl aj na úrady verejného zdravotníctva, do detských domov a film je k dispozícii aj ďalším pedagogickým a nepedagogickým pracovníkom, ktorí o neho v budúcnosti prejavia záujem. Na podnet Rady vlády Slovenskej republiky Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality sa v roku 2009 začalo s pilotným overovaním projektu Dánskej rady pre prevenciu kriminality pod názvom „Každý to robí!“, ktorý bol ponúknutý Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky na transfer ako jeden z príkladov dobrej praxe Európskou sieťou pre prevenciu kriminality (EUCPN). Konkrétny výstupom projektu je manuál s metodikou projektu pod názvom „Všetci to robia“! a metodická publikácia „K prevencii v škole“, ktoré školy získali a ktoré sú ako príklad dobrej praxe zárukou efektívnej prevencie. Ako inovatívna forma prevencie a súčasne prirodzená súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu sa stretla metodika projektu v školách s pozitívnym ohlasom, pretože obsahuje praktický návod na realizáciu prevencie užívania návykových látok a rizikového správania pri práci so žiakmi. Je zameraná na žiakov druhého stupňa vzdelávania, ktorí patria k najohrozenejšej vekovej skupine v súvislosti s experimentovaním s návykovými látkami (tabak, alkohol), ktoré sú neraz spájané s rizikom kriminality.

113. V roku 2011 Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie pokračoval v realizácii projektu „Experimentálne overovanie integrovaného systému prevencie sociálnopatologických javov u detí a mládeže v regióne Bratislava – Ružinov“. Trnavský samosprávny kraj v spolupráci s odborným garantom Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Trnave realizoval od roku 2009 do roku 2011 v okrese Trnava, Galanta, Skalica a Piešťany dlhodobý preventívny program „Prevencia a eliminácia sociálnopatologických javov u detí a žiakov“, ktorý bol určený pre deti z materských škôl, žiakov 3. ročníkov základných škôl, študentov stredných škôl a súčasťou programu boli aj víkendové pobytové aktivity pre deti a rodičov. Preventívny program pre žiakov bol zameraný na rozvoj prosociality osobnosti u žiakov mladšieho školského veku, posilnenie kladných vzťahov v triednych kolektívoch a efektívne riešenie záťažových situácií. Preventívny program pre stredoškolákov bol zameraný na rozvoj a formovanie osobnosti jedinca, vzťahové väzby, tréning a rozvoj komunikačných zručností, rozvoj sebapoznania, efektívne riešenie konfliktov s možnosťou pracovať a získavať skúsenosti cez zážitky. Cieľom víkendových pobytov pre deti a rodičov bola podpora vzájomnej spolupráce detí a rodičov na skvalitňovaní interpersonálnej komunikácie, rozvíjanie kooperatívnych vzťahov a učenie sa konštruktívnemu spôsobu riešenia náročných výchovných situácií v rodine. Prínosom preventívneho programu bola postupná eliminácia sociálnopatologických javov, zmena v prístupe žiakov voči sebe, rodičov voči deťom a pedagógov voči svojim žiakom.

Životná úroveň a zníženie chudoby

114. Pri vzniku a trvaní určitej štátom uznanej životnej udalosti, ktorou je narodenie dieťaťa a zabezpečovanie starostlivosti o dieťa štát poskytuje dávky štátnej sociálnej podpory vo forme jednorazových alebo opakovaných finančných príspevkov. (V Druhej periodickej správe k Dohovoru o právach dieťaťa boli uvedené pod bodmi 247 -251.) Zmeny v poskytovaní dávok štátnej sociálnej podpory od roku 2007 sú nasledovné:

Prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa

S účinnosťou od 1.1.2008 sa umožnilo k prídavku na dieťa poskytovať príplatok v prípade, ak rodičia dieťaťa z dôvodu svojho veku alebo nepriaznivého zdravotného stavu nevykonávajú zárobkovú činnosť a v dôsledku toho si nemôžu uplatniť nárok na daňový bonus. Príplatok k prídavku na dieťa môže poskytnúť výlučne rodičom alebo náhradným rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% alebo výsluhový dôchodok, nevykonávajú zárobkovú činnosť a nemôžu si uplatniť daňový bonus.

S účinnosťou od 1.1.2009 sa zmenila úprava súm prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa. Podľa dovtedy platnej právnej úpravy bolo na rozhodnutí vlády Slovenskej republiky, či sumy týchto dávok upraví alebo nie, čo malo za následok, že výška prídavku na dieťa od roku 2004 sa nemenila. Podľa úpravy účinnej od 1.1.2009 sa sumy každoročne zvyšujú k 1. januáru koeficientom, ktorým sa upravili sumy životného minima. Od 1.1.2013 je prídavok na dieťa v sume 23,10 eura a príplatok k prídavku na dieťa v sume 10,83 eura.

Príspevok na starostlivosť o dieťa

Príspevok na starostlivosť o dieťa je od 1.1.2009 novou dávkou štátnej sociálnej podpory, ktorá bola zavedená do praxe zákonom č. 561/2008 Z. z.. Je to sociálna dávka určená rodičom, ktorí začnú vykonávať zárobkovú činnosť alebo sa vrátia späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky, resp. šesť rokov, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a v čase výkonu pracovnej činnosti zabezpečia starostlivosť o svoje dieťa inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou, napr. umiestnením dieťaťa v zariadení (materská škola, detské jasle). Štát prispieva rodičom na výdavky za túto starostlivosť na každé dieťa vo výške preukázaných výdavkov najviac v sume, ktorá zodpovedala sume rodičovského príspevku (pri začiatku účinnosti tohto zákona bola suma rodičovského príspevku 158,67 eura mesačne). Ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia, napr. príbuzný rodiča dieťaťa, výška príspevku na starostlivosť o dieťa bola 25 % sumy rodičovského príspevku bez preukazovania výdavkov. Vzhľadom na vysokú finančnú náročnosť poskytovania služieb starostlivosti o deti predovšetkým v súkromných zariadeniach a v záujme zvýšenia dostupnosti týchto služieb aj pre rodičov s nízkymi príjmami sa od 1.1.2011 upravila horná hranica príspevku na sumu 230 eur mesačne. Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda Slovenskej republiky upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením.

Rodičovský príspevok

Od 1.1.2010 nadobudol účinnosť nový zákon o rodičovskom príspevku č. 571/2009 Z. z., ktorým sa v spojitosti s príspevkom na starostlivosť o dieťa upraveným zákonom č. 561/2008 Z. z. vytvoril pre rodičov priestor na voľbu takej formy starostlivosti o dieťa v priebehu jeho prvých rokov života, ktorá najviac zodpovedá aktuálnym potrebám dieťaťa alebo rodiča, pričom sa v plnom rozsahu akceptuje rozhodnutie rodiča osobne sa starať o dieťa alebo vykonávať zárobkovú činnosť, prípadne sa zúčastňovať na vzdelávacích aktivitách formou stredoškolského štúdia alebo vysokoškolského štúdia.

Nadalej aj touto novou úpravou štát podporuje rodiča v období starostlivosti o dieťa do troch rokov veku dieťaťa, do šiestich rokov veku, ak ide o dieťa dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom, alebo najdlhšie tri roky v období do šiestich rokov veku dieťaťa, ktoré je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov. Podmienky nároku sú riadna starostlivosť o dieťa, trvalý pobyt rodiča na území Slovenskej republiky. Oprávnenou osobou

na uplatnenie nároku je jeden z rodičov matka alebo otec dieťaťa podľa ich vzájomnej dohody, aj keď neuzavreli manželstvo, alebo fyzická osoba, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu (náhradný rodič). V období troch, prípadne šesť rokov sa môžu rodičia dieťaťa „vystriedať“. Výška rodičovského príspevku sa upravuje každoročne k 1. januáru koeficientom, ktorým sa upravili sumy životného minima, od 1.1.2013 je to suma 199,60 eura.

Od 1. januára 2011 sa po prvýkrát od zavedenia rodičovského príspevku ako štátnej sociálnej dávky pristúpilo k poskytovaniu vyššieho rodičovského príspevku v prípade, ak sa rodičom narodila súčasne dve a viac detí. Rodičovský príspevok sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Zároveň sa po prvý krát zaviedlo poskytovanie rodičovského príspevku v nižšej sume, a to len v sume 50 % mesačne, ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t. j. v kalendárnom mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace. Znížený rodičovský príspevok sa vypláca rodičovi počas troch kalendárnych mesiacov. Ak sa dochádzka staršieho dieťaťa do školy upraví opäť sa vypláca rodičovský príspevok v plnej výške.

Rodič, ktorý zabezpečuje starostlivosť o dieťa do troch rokov veku a ktorý sa rozhodne vrátiť späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky sa teda môže rozhodnúť, či bude poberať rodičovský príspevok, alebo požiada o príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý je výhodnejší v tých prípadoch, ak má rodič viac detí do troch rokov veku a ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje prostredníctvom zariadení (napr. súkromné alebo mestské detské jasle), v ktorých mesačné poplatky presahujú sumu rodičovského príspevku.

Príspevok pri narodení dieťaťa a príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa

K príspevku pri narodení dieťaťa (151,37 eura) sa 1.1.2007 umožnilo aj poskytovanie príplatku k príspevku pri narodení dieťaťa (678,49 eura). Pôvodne sa poskytoval len na dieťa, ktoré sa matke narodilo ako prvé. Vzhľadom na to, že mnohí rodičia sa rozhodli odložiť narodenie druhého alebo tretieho dieťaťa, prípadne vzhľadom na zložitú sociálno-ekonomickú situáciu v rodine upustili od narodenia druhého alebo tretieho dieťaťa, od 1.1.2009 sa umožnilo poskytovanie príplatku k príspevku pri narodení aj pri narodení druhého a tretieho dieťaťa. Ak sa súčasne narodí viac detí (dvojčatá, trojčatá) nárok na príplatok vzniká na každé dieťa. Podmienky nároku na príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa sú nastavené tak, aby bol zabezpečený predpoklad narodenia zdravého dieťaťa, nakoľko sa vyžaduje, aby matka dieťaťa sa od štvrtého mesiaca tehotenstva až do pôrodu každý mesiac zúčastňovala prenatálnej starostlivosti a aby bol predpoklad riadnej starostlivosti o narodené dieťa.

V rodinách, kde je predpoklad, že poskytnuté finančné príspevky nebudú využité účelne, je možnosť poskytovať príspevok pri narodení dieťaťa a príplatok k tomuto príspevku prostredníctvom osobitného príjemcu, ktorým je obec. Osobitný príjemca je povinný poskytnutý príspevok pri narodení dieťaťa a príplatok k príspevku využiť v súlade s ich účelom.

Pri narodení dieťaťa štát teda môže rodičom poskytnúť jednorazovú finančnú podporu v celkovej sume takmer 830 € pri narodení prvého, druhého alebo tretieho dieťaťa. Výšku jednorazových príspevkov môže vláda Slovenskej republiky upraviť k 1. septembru kalendárneho roka nariadením.

115. Hoci chudoba predstavuje celosvetový problém, s ktorým zápasia aj najbohatšie krajiny sveta, v Slovenskej republike nebola explicitne definovaná hranica chudoby, vyjadrovalo ju životné minimum, ktoré predstavovalo ústredný bod v oblasti sociálnej politiky, od ktorého sa odvíjajú rôzne sociálne opatrenia štátu. Naliehavou prioritou a dôležitým cieľom Slovenskej republiky v oblasti sociálnej inklúzie sa stalo predchádzanie medzigeneračnej reprodukcie chudoby a podpora rovnosti príležitostí pre deti. Slovenská republika sa zapojila do boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu už v kontexte Lisabonskej stratégie, ktorú adaptovala v roku 2000 v rámci prístupových procesov. (V Druhej periodickej správe k Dohovoru o právach dieťaťa body 171 -172.). V roku 2008 sa otvoril nový cyklus podávania správ na roky 2008 -2010, spoločné ciele pre oblasť sociálnej inklúzie, dôchodkov a zdravotnej a dlhodobej starostlivosti boli opätovne premietnuté do jednej Národnej správy o stratégiách sociálnej ochrany a sociálnej inklúzie na obdobie 2008 -2010.

V roku 2010 Európska rada schválila novú stratégiu pre ďalšie obdobie, ktorá dostala názov Stratégia Európa 2020. V nadväznosti na ciele stratégie Európa 2020 si v oblasti odstraňovania chudoby zadefinovala Slovenská republika konkrétny cieľ v rámci národnej stratégie boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, a to: „Vymaniť najmenej 170 tis. ľudí z rizika chudoby a vylúčenia do roku 2020“. V záujme naplňania tohto záväzku je zníženie rizika chudoby jedným zo základných princípov nastavenia legislatívnych opatrení a hľadania východísk pomoci najrizikovejším skupinám obyvateľstva. V súčasnosti základným strategickým materiálom, v ktorom sú zakomponované vnútroštátne opatrenia zamerané na dosiahnutie uvedeného cieľa je Národný program reforiem 2013 a akčný plán Národného programu reforiem 2013, ktorý obsahuje konkrétne úlohy s harmonogramom na plnenie špecifických odporúčaní. Obsahuje znenie opatrení, ich väzbu na jednotlivé odporúčania, formu ich realizácie, termín ako aj gestorov a spolugestorov opatrenia. Opatrenia prijaté v rámci Národného programu reforiem sa dotýkajú širokej skupiny ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, či už ide o rodiny s deťmi, občanov v hmotnej núdzi, mladých ľudí, dlhodobo nezamestnaných občanov, občanov so zdravotným postihnutím, starších ľudí, marginalizovaných rómskych komunít atď.

Vzhľadom na Stratégiu Európa 2020, ako aj celkový kontext Európskeho semestra, bolo prijaté rozhodnutie pripraviť zo strany členských štátov aj národné sociálne správy. Ich cieľom je stručne informovať o pokroku dosiahnutom v systéme sociálnej ochrany a sociálnej inklúzie v rámci Otvorenej metódy koordinácie. V nadväznosti na to bola vypracovaná Národná sociálna správa na rok 2012.

Materiálna pomoc a podporné programy pre deti (V Druhej periodickej správe k Dohovoru o právach dieťaťa uvedené pod bodmi 252 -261 a 263 -264.)

116. Rodinám s deťmi, ktoré si nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením prostriedky na uspokojenie svojich základných životných potrieb a nachádzajú sa v stave hmotnej núdze, poskytuje štát alebo obec pomoc v hmotnej núdzi formou dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi podľa zákona o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Sumy dávky v hmotnej núdzi a príspevkov sa upravujú nariadením vlády Slovenskej republiky. Sumy dávky v hmotnej núdzi na všetkých úrovniach a príspevkov na bývanie boli v sledovanom období zvýšené v roku 2007, 2008. Od 1.9.2009 sa zvýšili sumy dávky v hmotnej núdzi na všetkých úrovniach, dávky pre tehotnú ženu od začiatku štvrtého mesiaca tehotenstva, dávky pre rodiča dieťaťa do jedného roku

veku dieťaťa a dávky pre dieťa v hmotnej núdzi. Zmeny v poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi, od roku 2007 sú nasledovné:

-od 1.1.2008 sa za príjem na účely hmotnej núdze nepovažuje prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa alebo dávka toho istého druhu vyplatená v členskom štáte Európskej únie, v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, alebo Švajčiarskej konfederácie najviac vo výške prídavku na dieťa podľa zákona o prídavku na dieťa (zákon č.600/2003 Z. z.).

-od 1.5.2008 sa za príjem na účely pomoci v hmotnej núdzi nepovažuje napr. 50% príspevku na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej činnosti.

od 1.9.2008 sa zvýšili sumy dávky v hmotnej núdzi na všetkých úrovniach a príspevok na bývanie.

-od 1.1.2009 sa zaviedla nová dávka určená pre dieťa v hmotnej núdzi. Jej cieľom je zabezpečiť základné životné podmienky a pomoc v hmotnej núdzi dieťaťu, ak si dieťa plní povinnú školskú dochádzku. Menila sa aj suma dávky určená pre občana, rodiča dieťaťa do jedného roka veku dieťaťa. Došlo k zmene súm dávky v hmotnej núdzi a príspevkov. Zvýšením dávky a príspevkov sa tak pomohlo zmiernovať dopady ekonomickej krízy rodinám s deťmi, deťom odkázaných na finančnú pomoc zo strany štátu. Pri posudzovaní príjmu na účely hmotnej núdze sa za príjem nepovažuje zamestnávateľská prémie a daňový bonus.

117. Formou dotácií štát podporuje dieťa navštevujúce predškolské zariadenie alebo základnú školu prostredníctvom zriaďovateľov týchto škôl, a to dotáciami na stravu a školské potreby.

Do 31.12.2008 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky riešilo dotačné programy podľa Výnosu o poskytovaní dotácií v pôsobnosti ministerstva. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytovalo dotácie, ktoré majú vplyv na zlepšenie školskej dochádzky detí, skvalitnenie procesu vzdelávania a pozitívne ovplyvňovanie vyrovnávania šancí detí v hmotnej núdzi. Umožnilo poskytovať dotáciu na stravu, dotáciu na školské potreby a motivačné štipendium prostredníctvom zriaďovateľov základných škôl. Na dotácie vznikal nárok dieťaťu navštevujúcemu materskú, základnú alebo špeciálnu základnú školu, ktoré bolo z rodiny odkázanej na dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi, alebo ktorej celkový mesačný príjem za predchádzajúcich šesť po sebe nasledujúcich mesiacov nepresiahol výšku životného minima. Získať dotáciu mohli aj všetky deti, ak na príslušnej škole bolo minimálne 50% žiakov z rodín odkázaných na dávku v hmotnej núdzi a príspevky. Od 1.1.2009 bola vykonaná zmena naďalej je možné poskytovať dotáciu na stravu a dotáciu na školské potreby, okrem motivačného štipendia. Dôvodom pre vyňatie motivačného štipendia bola novela zákona o pomoci v hmotnej núdzi, ktorou sa zaviedla nová dávka určená dieťaťu z rodiny, ktorej patrí dávka v hmotnej núdzi, ak si dieťa plní povinnú školskú dochádzku. Táto dávka je charakterovo rovnaká ako motivačné štipendium. Poskytovaním motivačného štipendia a súčasne aj spomenutej dávky by došlo k duplicitnému poskytovaniu priamej finančnej pomoci štátu. Podľa výnosu sa dotácia na stravu a dotácia na školské potreby poskytovali do 31.12.2010. Kritériá pre ich poskytovanie boli rovnaké ako v predošlom výnose.

Od 1.1.2011 vstúpil do platnosti zákon o dotáciách poskytovaných v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Zákon o dotáciách významný motivačný mechanizmus prebral. Podľa zákona o dotáciách sa umožňuje poskytovať dotáciu na podporu výchovy detí ohrozených sociálnym vylúčením k plneniu školských povinností

(predtým dotácia na školské potreby) a dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením (predtým dotácia na stravu). Zákon o dotáciách prebral rovnaké kritériá, t. j. dotácia patrí dieťaťu navštevujúcemu materskú, základnú alebo špeciálnu základnú školu, ktoré je z rodiny odkázanej na dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi, alebo ktorej celkový mesačný príjem za predchádzajúcich šesť po sebe nasledujúcich mesiacov nepresiahol výšku životného minima. Získať dotáciu môžu aj všetky deti, ak na príslušnej škole je minimálne 50% žiakov z rodín dokázaných na dávku v hmotnej núdzi a príspevky.

118. Jedným z významných preventívnych prvkov zameraných na predchádzanie stavu hmotnej núdze detí je poskytovanie náhradného výživného. Poskytovaním náhradného výživného sa predchádza ohrozeniu dieťaťa chudobou z dôvodu, ak si povinná osoba z akýchkoľvek dôvodov neplní súdom určenú vyživovaciu povinnosť. Novela Občianskeho súdneho poriadku a Exekučného poriadku (výkon súdnych rozhodnutí prešiel zo súdov na exekútorov v podstate vo všetkých finančných oblastiach, t. j. výkon súdneho rozhodnutia v oblasti starostlivosti o deti naďalej zostal na súde, ale v oblasti vymáhania výživného prešiel na exekútorov) výrazným spôsobom ovplyvnila výkon v oblasti poskytovania náhradného výživného podľa zákona č. 452/2004 Z. z. o náhradnom výživnom. Táto zmena si vyžiadala novú právnu úpravu poskytovania náhradného výživného. Od 1.1.2009 nadobudol nový zákon o náhradnom výživnom. Pri uplatnení nároku na náhradné výživné sa podmienky nároku nemenili. Nový zákon však prehodnocovanie nároku z mesačného dokladovania predĺžil raz za pol roka a odbremenil poberateľa predkladať pravidelné dokladovanie tých skutočností rozhodujúcich pre nárok na náhradné výživné, ktoré môže úrad práce, sociálnych vecí a rodiny získať komunikáciou so zainteresovanými inštitúciami ako napr. exekútor, sociálna poisťovňa, škola a pod.

Z pohľadu poberateľov náhradného výživného je významná zmena v posudzovaní trvania nároku. Na zastavenie poskytovania náhradného výživného už nestačí úhrada výživného v plnej výške v jednom mesiaci, ale nárok na náhradné výživné trvá dovtedy, pokiaľ nie je vyživovacia povinnosť riadne plnená v stanovenej výške tri za sebou nasledujúce mesiace. Náhradné výživné umožňuje riešiť aj situáciu detí, ktoré sa ocitli v riziku chudoby z dôvodu, že im po zomretých rodičoch nevznikol nárok na sirotsky dôchodok alebo sirotsky výsluhový dôchodok, ako aj v prípade, ak suma dôchodku je nižšia ako suma minimálneho výživného.

119. Z hľadiska podpory a lepšieho zabezpečenia potrieb dieťaťa na pomoc pri zabezpečovaní záujmov dieťaťa. Zákon o dani z príjmov ustanovuje:

- v rámci podpory rodinnej výchovy úľavu na dani vo forme možnosti uplatnenia nezdaniteľnej časti základu dane na manželku/manžela, ktorá sa stará o maloleté dieťa do dosiahnutia 3 rokov veku,
- pre oprávnenú osobu (rodiča, s ktorým žije dieťa v spoločnej domácnosti a ktorý splní zákonom ustanovené podmienky) daňové zvýhodnenie vo výške cca 250 Eur ročne na vyživované dieťa, až do veku 25 rokov, ak sa toto dieťa sústavne pripravuje na budúce povolanie štúdiom.

Služby a zariadenia sociálneho zabezpečenia a starostlivosti o deti

120. Sociálne služby v Slovenskej republike sa od roku 1. januára 2009 poskytujú v súlade so **zákonom o sociálnych službách**. Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne

začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Cieľom tejto právnej úpravy pri poskytovaní sociálnych služieb je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Zákon o sociálnych službách zaručuje právo fyzickej osoby na poskytnutie sociálnej služby alebo zabezpečenie jej poskytnutia a právo výberu poskytovateľa, za splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom a ďalšie práva pri poskytovaní sociálnych služieb, napr. právo na poskytovanie sociálnej služby, ktorá umožňuje realizovať základné ľudské práva a slobody, zachováva ľudskú dôstojnosť a zabraňuje sociálnemu vylúčeniu a právo na zabezpečenie dostupnosti informácií o sociálnej službe. Taktiež sú upravené práva klienta v zariadení sociálnych služieb. Zákon o sociálnych službách priamo nerieši práva dieťaťa, ale klienta, resp. prijímateľa sociálnej služby v zariadení, ktorými sú aj deti.

121. V zákone o sociálnych službách sú sociálne služby členené podľa druhu (štatistické údaje sú uvedené v štatistických informáciách) a jednou z nich sú aj sociálne služby na podporu rodiny s deťmi ide o tieto sociálne služby:

Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života – táto sociálna služba sa poskytuje rodičovi dieťaťa alebo inej fyzickej osobe, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu. Cieľom tejto sociálnej služby je poskytnutie bežných úkonov starostlivosti o dieťa alebo domácnosť, úkony osobnej hygieny, stravovania, obliekania a vyzliekania, pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa. Tieto úkony sa poskytujú hlavne z dôvodu choroby, úrazu, kúpeľnej liečby rodiča alebo rodičov, alebo pri úmrtí jedného z rodičov alebo fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti; po pôrode matky dieťaťa alebo ženy, ktorá má dieťa zverené a pri narodení najmenej troch detí súčasne alebo narodenie dvoch detí alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov, a to až do troch rokov veku najmladších detí.

Poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti – v tomto zariadení sociálnych služieb sa poskytuje sociálna služba dieťaťu, ak jeho rodič alebo fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, sa nemôže z vážnych dôvodov o dieťa postarať. V tomto zariadení sociálnych služieb sa poskytuje sociálne poradenstvo, ubytovanie na určitý čas, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie, údržba bielizne a šatstva a zabezpečuje sa záujmová činnosť.

Poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu – je zamerané na poskytovanie sociálnej služby fyzickej osobe alebo rodine, ktorá je ohrozená sociálnym vylúčením alebo má obmedzenú schopnosť sa spoločensky začleniť a sama riešiť svoje problémy. V rámci tohto zariadenia sa poskytuje sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov a taktiež sa utvárajú podmienky na poskytovanie nevyhnutného ošatenia a obuvi a na záujmovú činnosť.

122. Od roku 2008 bola terénna sociálna práca realizovaná prostredníctvom podpory dopytovo orientovaných projektov spolufinancovaných z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom Fondu sociálneho rozvoja od roku 2008 sa do jej realizácie zapojilo 228 obcí. V roku 2011 to bolo spolu 230 lokalít, pričom počet terénnych sociálnych pracovníkov a asistentov terénneho sociálneho pracovníka k 30.6.2011 dosiahol cca 770 osôb.

123. **Národný projekt Terénna sociálna práca v obciach** (ďalej len „NP“) je realizovaný v období 12/2011 – 12/2015 a spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a štátneho rozpočtu vo výške 29 999 999,46, - Eur. K 31.12.2012 bolo do NP zapojených 238 obcí, 288 terénnych sociálnych pracovníkov, 330 asistentov terénnych sociálnych

pracovníkov a 14 regionálnych koordinátorov. Počet osôb cieľovej skupiny zúčastnených na aktivitách projektu dosiahol 45 070 a prostredníctvom terénnych sociálnych pracovníkov a ich asistentov bolo poskytnutých 146 004 intervencií v prospech cieľovej skupiny.³¹

VII. Vzdelávanie, voľný čas a kultúrne aktivity (články 28, 29, 30 a 31)

Právo na vzdelanie

124. V oblasti výchovy a vzdelávania sa v Slovenskej republike uskutočnili za hodnotené obdobie výrazné zmeny. S účinnosťou od 01. 09. 2008 vstúpil do platnosti zákon. o výchove a vzdelávaní - školský zákon ako dlho očakávaná legislatívna norma, nosná zmena v školstve, ktorá ustanovila najmä dvojúrovňový model vzdelávacích programov, zabezpečovaný prostredníctvom štátnych vzdelávacích programov (ďalej len „ŠVP“) a školských vzdelávacích programov (ďalej len „ŠkVP“). Školský zákon vniesol do školského prostredia niekoľko zásadných zmien:

- zaviedli sa nové princípy napr. rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie; zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie; zákazu používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní; slobodnej voľby vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy; prípravy na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie a pod.,
- zaviedlo sa definovanie detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- ako cieľ výchovy a vzdelávania zaviedol ovládanie aspoň dvoch cudzích jazykov a rozvíjanie schopnosti vedieť ich používať,
- vzdelávacie stupne sa zosúladiť s medzinárodnou klasifikáciou ISCED,
- na všetkých stupňoch vzdelania bol implementovaný dvojúrovňový model výchovno-vzdelávacích programov, v rámci ktorého štát určuje záväznú časť obsahu vzdelávania v základných a stredných školách prostredníctvom ŠVP. ŠkVP umožňuje profiláciu škôl,
- materské školy sa stali súčasťou sústavy škôl; zabezpečila sa bezplatná výchova a vzdelávanie detí v materských školách v poslednom roku pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky,
- upravuje vzdelávanie cudzincov na území Slovenskej republiky, pričom vytvára na ich vzdelávanie tie isté podmienky ako pre občanov Slovenskej republiky,
- vytvorila sa vnútorne diferencovaná stredná odborná škola, ktorá zastrešuje odborné vzdelávanie a prípravu, dovtedy zabezpečované izolovane v stredných odborných školách, stredných odborných učilištiach a v učilištiach,

³¹Na podporu sociálnej inklúzie a pozitívnych zmien v komunitách s osobitným dôrazom na marginalizované rómske komunity má slúžiť aj pripravovaný Národný projekt Komunitné centrá. V rámci projektu sa predpokladá podpora cca **120 komunitných centier, NP je financovaný z 15 % zo štátneho rozpočtu a z 85 % zo štrukturálnych fondov.** Celkovo plánované výdavky projektu : **17 970 000 Eur.**

- zmenil sa názov škôl pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- výchovná činnosť vo výchovno-vzdelávacích zariadeniach sa uskutočňuje podľa výchovných programov,
- zriadila sa Kurikulárna rada ako odborný, iniciačný a poradný orgán ministra školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky pre kľúčové oblasti výchovy a vzdelávania,
- ustanovila sa povinnosť zaviesť register detí, žiakov a poslucháčov,
- zriadil sa Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania na uskutočňovanie monitorovania a hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania na úrovni ŠVP a na zabezpečovanie medzinárodných meraní na Slovenskej republike podľa programov, do ktorých sa Slovenskej republiky zapája,
- vytvoril sa duálny poradenský systém prostredníctvom centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a centier špeciálno-pedagogického poradenstva,
- je upravená povinnosť školskej dochádzky pre všetky deti od 6 do 16 rokov veku dieťaťa - neprípúšťa oslobodenie od povinnej školskej dochádzky³²
- zákonný zástupca má prednostné právo na zapísanie svojho dieťaťa do školy v tzv. spádovej škole (v školskom obvode podľa miesta bydliska), ak sa nerozhodne prihlásiť dieťa do inej školy. Ak je počet prihlásených žiakov vyšší, ako sú kapacitné priestory školy, zriaďovateľ školy určí žiakovi inú školu, pričom má žiak nárok na zabezpečenie dopravy alebo finančnú úhradu tejto dopravy na dochádzanie verejným dopravným prostriedkom, ak je to potrebné.

125. Obec ako zriaďovateľ základnej školy je povinná zabezpečiť vzdelávanie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v školách, ktorých je zriaďovateľom. Podľa týchto ustanovení nie je možné vylúčiť dieťa so zdravotným postihnutím alebo oslabením zo systému hlavného prúdu školstva, ak sa zákonný zástupca dieťaťa nerozhodne sám umiestniť svoje dieťa do špeciálnej školy. V prípade, že sa dieťa vzdeláva v špeciálnej škole, má tiež zabezpečené vzdelávanie v zmysle dohovoru, teda rovnocenné so vzdelávaním poskytovaným v školách v hlavnom prúde školstva, s rovnakými kritériami pre príslušný stupeň vzdelania, ktoré mu poskytujú vysokoškolsky vzdelaní pedagógovia so zameraním na vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením podľa štátneho vzdelávacieho programu.

Rovnosť príležitostí na vzdelávanie pre všetkých za účelom dosiahnutia vzdelania

126. Podľa platnej legislatívy nie je možné oslobodiť dieťa od povinnej školskej dochádzky. Prístup všetkých detí a žiakov so zdravotným postihnutím ku vzdelávaniu je garantovaný školským zákonom. Dostupnosť nástrojov na podporu prístupu detí a žiakov so zdravotným postihnutím sa zlepšuje priebežne. Špecifický prístup k deťom a žiakom so zdravotným znevýhodnením je zabezpečený schválenými vzdelávacími programami pre jednotlivé kategórie týchto žiakov, ktoré sú súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu a možnosti uplatňovania individuálneho prístupu k vzdelávaniu žiakov so zdravotným postihnutím najmä znížením počtu v triedach pre týchto žiakov a zodpovedajúcim personálnym obsadením vyplývajúcim z príslušných všeobecne záväzných právnych

³²: „Nikoho nemožno oslobodiť od plnenia povinnej školskej dochádzky.“

predpisov. V školách, okrem špeciálnych škôl, odbornú podporu zameranú na výchovu, vzdelávanie a poradenstvo detí a žiakov v školskej integrácii zabezpečujú školskí špeciálni pedagógovia v počte 441. Podporné služby pri vzdelávaní žiakov so zdravotným znevýhodnením vykonávajú tiež pedagogickí asistenti. Z dotácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky bolo zabezpečených 622 prepočítaných úväzkov pre pedagogických asistentov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, pričom pre žiakov so zdravotným znevýhodnením celkovo pôsobilo v materských, základných, stredných, vrátane špeciálnych škôl 1 650 pedagogických asistentov, ktorých úväzky boli vytvorené z dotačných prostriedkov Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a z ďalších finančných zdrojov v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

127. Vzhľadom na to, že v Slovenskej republike je uzákonená desaťročná povinná školská dochádzka pre všetky deti či skupiny detí s príp. špeciálnymi edukačnými potrebami sú vytvorené legislatívne podmienky na získanie základného, resp. nižšieho stredného vzdelania. Zodpovednosť za napĺňanie zákona majú i rodičia detí v predškolskom a školskom veku. Určité skupiny detí však vyžadujú osobitnú podporu, aby získali návyky, skúsenosti a zručnosti, informácie a poznatky, ktoré sú bežné v našej populácii, avšak v niektorých prípadoch v rodinnej výchove absentujú. V stratégii EURÓPA 2020 je indikátor - zníženie prípadov predčasného ukončenia školskej dochádzky stanovený v rámci členských štátov EU stanovený na menej ako 10 %. Slovenská republika sa však zaviazala neprekročiť 6 % -ný podiel počtu obyvateľov vo veku 18 – 24 rokov, ktorí majú ukončené nanajvýš nižšie sekundárne vzdelanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní.

128. V rámci najnovších údajov publikovaných Európskou komisiou vo februári 2012 „Education Benchmarks for Europe“, je Slovenská republika v rámci porovnania – Early School Leavers jednou z troch krajín s najlepšimi výsledkami. Slovenskej republike malo podľa údajov z Eurostatu v roku 2000 percentuálny podiel prípadov predčasného ukončenia školskej dochádzky 6,7%, v roku 2009 - 4,9% a v roku 2010 – 4,7%. Slovenská republika patrí dlhodobo ku krajinám s najnižším počtom žiakov, ktorí predčasne opúšťajú školu a vzdelávací systém. Za významný faktor, ktorý znižuje mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky na Slovenskej republike, považujeme flexibilný a otvorený systém pre žiakov, ktorí neukončili vzdelávací program základnej školy, čo umožňuje platná školská legislatíva.

129. Podpora prístupu ku vzdelávaniu detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v Slovenskej republike sa realizuje v súlade so školským zákonom a schválenými koncepciami: Koncepcia výchovy a vzdelávania národnostných menšín a Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania. Žiakom stredných škôl sa umožňuje vykonať maturitnú skúšku z rómskeho jazyka a literatúry. Pri príprave maturitnej skúšky z rómskeho jazyka a literatúry sú školám k dispozícii na webovej stránke Štátneho pedagogického ústavu cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z rómskeho jazyka a literatúry. V materských školách, základných školách a v stredných školách, vrátane špeciálnych škôl, sa na utváraní rovnosti príležitostí vo výchove a vzdelávaní, prekonávaní architektonických, informačných, jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér podieľajú pedagogickí asistenti. V školskom roku 2012/2013 ich bolo 1038. S cieľom zvýšiť počty asistentov učiteľa pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa zákonne ustanovila povinnosť zriaďovateľovi školy, v ktorej sa vzdeláva viac ako 100 žiakov zo sociálne znevýhodneného

prostredia použiť 50 % poskytnutých finančných prostriedkov pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia na mzdy pre asistenta učiteľa. Zriaďovatelia základných škôl a základných škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami môžu použiť finančné prostriedky aj na zamestnanie asistenta učiteľa prostredníctvom dohody o vykonaní práce a dohody o pracovnej činnosti (nielen prostredníctvom zmluvy). V roku 2011 sa posilnil systém nultých ročníkov základných škôl. Štátny pedagogický ústav v priebehu roku 2011 vypracoval nové Rámcové učebné plány Štátneho vzdelávacieho programu v ktorých je zahrnutý i nultý ročník.

Ciele vzdelávania

130. V nadväznosti na prijatie školského zákona boli schválené ďalšie právne normy. Zákon o odbornom vzdelávaní a príprave definuje, do času jeho schválenia, neexistujúce mechanizmy zabezpečujúce účasť zamestnávateľov v odbornom vzdelávaní a príprave a súčasne vytvára podmienky na skvalitnenie odborného vzdelávania a prípravy zriadením poradných orgánov pre odborné vzdelávanie a prípravu. Stanovil aj podporný mechanizmus na koordináciu pre odborné vzdelávanie a prípravu s trhom práce. Zákonom o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch sa komplexne upravila problematika postavenia a výkonu pedagogického a odborného zamestnanca, ustanovili sa jeho práva a povinnosti, stanovili sa predpoklady na výkon pedagogickej a odbornej činnosti a zaviedol sa profesijný rozvoj, kariérové stupne, kariérové pozície, atestácie pedagogického a odborného zamestnanca a systém kontinuálneho vzdelávania.

131. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky rozšírilo uhrádzanie cestovného žiakom v rámci povinnej školskej dochádzky aj o žiakov so zdravotným znevýhodnením. Zákon rieši aj uhrádzanie cestovných nákladov pre zákonného zástupcu žiaka základnej školy, základnej školy s materskou školou a základnej školy pre žiakov so špeciálno-vzdelávacími potrebami.

132. Podpora systematickej práce s deťmi a mládežou v oblasti neformálneho vzdelávania detí a mládeže, vrátane voľného času, sa plní každoročne vyhlásením výziev v rámci Programu finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2008 – 2013 (ADAM1, ADAM2, ADAM3). Prostredníctvom jednotlivých výziev bola zabezpečená systematická činnosť subjektov aktívne pôsobiacich v oblasti práce s mládežou a neformálneho vzdelávania, podpora informačnej a poradenskej činnosti pre mládež, projektová činnosť a podpora sieťovania subjektov na regionálnej a národnej úrovni. IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže vykonáva monitoring aktivít podporených subjektov, školiace a informačné aktivity pre žiadateľov v rámci programu ako aj pre podporené subjekty a kontrolu záverečných správ o vykonaní podporených aktivít. V roku 2009 vyšlo v elektronickej podobe Kompendium podporených projektov v rámci programov ADAM. Elektronický prehľad podporených projektov a príkladov dobrej praxe je za jednotlivé roky zverejnený na webovom sídle: <https://www.iuventa.sk/sk/Granty/ADAM.alej>.

133. Podpora pravidelnej školskej dochádzky sa realizuje v súlade s platnou legislatívou a pedagogicko - organizačnými pokynmi Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. V Pedagogicko – organizačných pokynoch na príslušný školský rok sa uvádzajú viaceré odporúčania v zmysle Dohovoru o právach dieťaťa - priebežné monitorovanie správania sa detí a jeho zmien, bezodkladné zabezpečenie aktívnej ochrany

detí v prípadoch oprávneného podozrenia na porušovanie ich zdravého osobnostného vývinu, odporúčanie na dôsledné dodržiavanie zásady prevencie rizikového správania v školách a na zdokonaľovanie manažmentu a efektívnosti riešenia situácií ohrozujúcich zdravie a prevenciu úrazov. Odporúča sa využívať účinné nástroje v oblasti prevencie na predchádzanie, resp. riešenie prvých prejavov problémového správania, záškoláctva, šikanovania, fyzického alebo psychického týrania, delikvencie, zneužívania návykových látok, sexuálneho zneužívania, prejavov extrémizmu, zneužívania detí a žiakov – www.bezpecnaskola.sk, www.previnciasikanovania.sk a spolupráca s odborníkmi z príslušného centra pedagogicko - psychologického poradenstva a prevencie. V prípadoch oprávneného podozrenia z ohrozenia mravného vývinu detí a žiakov sa odporúča riaditeľovi školy, resp. školského zariadenia bezodkladne riešiť vzniknutý problém. Odporúča sa vytvárať primerané podmienky pre prácu učiteľa – koordinátora prevencie, ktorého úlohou je v spolupráci s vedením školy navrhovať a koordinovať preventívne opatrenia školy, príp. realizovať účinné nástroje na predchádzanie nežiaducim javom a zvýšenie pocitu bezpečnosti v škole. Priebežne sa odporúča aj skvalitnenie spolupráce pri prevencii a riešení záškoláctva na miestnej úrovni v rámci zainteresovaných subjektov – škola, zriaďovateľ školy, rodina, polícia, rezort sociálnych vecí, prokurátori. V roku 2010 riešil Ústav informácií a prognóz školstva výskumnú úlohu – „Záškoláctvo ako prejav problémového správania u žiakov základných a stredných škôl“. Výskumná úloha mala komparačný charakter s cieľom porovnať vývojové trendy názorov a postojov žiakov základných škôl a stredných škôl k záškoláctvu, ktoré patrí k prejavom problémového správania žiakov v školskom prostredí. V roku 2011 Ústav informácií a prognóz školstva realizoval analytickú úlohu „Záškoláctvo a problémové správanie žiakov základných a stredných škôl“.

134. Vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov v oblasti identifikácie syndrómu CAN a detí ako obetí trestných činov týrania, zneužívania a zanedbávania boli realizované počas viacerých pracovných stretnutí odborných zamestnancov centier pedagogicko -psychologického poradenstva a prevencie. Prezentácie z podujatia sú uverejnené na webovom sídle www.previnciasikanovania.sk. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v spolupráci s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky uskutočnilo sériu školiacich aktivít s cieľom zvyšovania informovanosti, zabezpečenia komplexnej starostlivosti, prevencie a identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi, prevencie rizikového správania a prevencie syndrómu CAN. Školení sa zúčastnili vybraní zamestnanci diagnostických centier, reedukačných centier, liečebno-výchovných sanatórií, Centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a Krajských školských úradov. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v spolupráci s metodicko-pedagogickým centrom – regionálnym pracoviskom v Prešove zrealizovalo v novembri 2011 celoslovenské kolokvium, ktorého zámerom bola výmena informácií a skúseností z realizácie projektov v oblasti ďalšieho vzdelávania a v oblasti realizácie školskej prevencie, zameraných na prevenciu a riešenie rizikového správania detí a mládeže, na podporu zdravia a zdravého životného štýlu a prevenciu syndrómu CAN. Celoslovenského kolokvia sa zúčastnilo 24 zástupcov regionálnych metodicko-pedagogických centier, Krajských školských úradov a Štátneho pedagogického ústavu. V časopise Pedagogické rozhľady č. 4/2011 a č. 5/2011 bol uverejnený článok Eleny Ištvánovej: „Ako v škole pracovať so syndrómom CAN“.

135. Keďže rozhodnutie Prešovského súdu pre ZŠ v Šarišských Michaľanoch bolo pre Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky signálom, že školy

potrebujú väčšiu pomoc, v roku 2012 sa Ministerstvo školstva vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky rozhodlo vypísať výzvu na rozvojový projekt – Podpora vytvárania pozitívnej sociálnej klímy a motivácie v multikultúrnych triedach základných škôl. Bolo podporených 23 projektov v sume 60 500 Eur. Súčasťou podpory bola spolupráca s mimovládnyimi organizáciami pracujúcimi v tejto oblasti, ktorých partnerstvo v projekte bolo nevyhnutnou podmienkou na zapojenie sa do výzvy³³.

136. Oblasťou podpory sú aktivity prispievajúce k vyrovnávaniu sociálneho znevýhodnenia žiakov a zabezpečeniu rovnosti príležitostí v praxi spočívajúce v podporovaní záujmu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia o vzdelávanie; aplikácie nových foriem a metód vzdelávania najmä smerom k podpore čitateľskej gramotnosti vo vyučovacom procese; aktivity podporujúce interkultúrne prostredie; aktivity rozvíjajúce spoluprácu s rodičmi. dostupná na internete <http://www.minedu.sk/vyzva-na-podanie-ziadosti-o-financovanie-rozvojoveho-projektu-podpora-vychovy-a-vzdelavania-ziakov-zo-socialne-znevuhodneného-prostredia-v-zakladnych-skolach-2013/>

137. Ďalším významným faktom v tejto oblasti je realizácia národných projektov „Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit“ z Európskeho sociálneho fondu, ktorý sa začal implementovať 1. 10. 2011.. Trvanie projektu bude do 30. januára 2015. Do projektu je zapojených 200 ZŠ, v ktorých sa vytvorilo 400 pracovných miest pre pedagogických asistentov. Súčasťou projektu je pedagogický inkluzívny model školy s celodenným výchovným systémom, ktorý zahŕňa v sebe vytvorenie školského vzdelávacieho programu zameraného na prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia.

138. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky plní úlohy aj v súvislosti so zvýšením bezpečnosti detí v cestnej premávke v zmysle Koncepcie vyučovania dopravnej výchovy na základných školách v Slovenskej republike. V nadväznosti na vstup Slovenskej republiky do Európskej únie sa problematika zvyšovania bezpečnosti žiakov základných škôl v premávke na pozemných komunikáciách začala riešiť systematicky až v roku 2005, v ktorom vznikla Rada vlády Slovenskej republiky Slovenskej republiky pre bezpečnosť cestnej premávky a bol vypracovaný Národný plán na zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky na II. polrok 2005 s výhľadom do roku 2010. V tejto súvislosti vypracovalo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky Koncepciu rozvoja dopravných ihrísk vrátane možnosti ich aktivácie s ohľadom na Národný plán na zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky na II. polrok 2005 s výhľadom do roku 2010 a Návrh koncepcie vyučovania dopravnej výchovy na základných školách v Slovenskej republike. Realizáciou opatrení navrhnutých v uvedených koncepciách bola zabezpečená vysoká úroveň teoretickej výučby, ale aj kvalitný praktický výcvik žiakov základných škôl v oblasti zvyšovania bezpečnosti v premávke na pozemných komunikáciách.

Navrhované opatrenia sa prejavili v strednodobom horizonte a výrazným spôsobom znížili dopravnú nehodovosť detí a v dlhodobej perspektíve budú významne vplývať aj na celkové

³³ V roku 2013 Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky opätovne vyhlásilo výzvu na rozvojový projekt „Podpora výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základných školách 2013“ vo výške 52 500, -EUR.

znižovanie dopravnej nehodovosti v Slovenskej republike. V decembri 2011 vláda Slovenskej republiky schválila Stratégiu zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike v rokoch 2011 až 2020. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v zmysle uvedenej stratégie plní úlohy v oblasti kontinuálnej dopravnej výchovy na školách³⁴.

V rokoch 2009 - 2012 boli realizované projekty, ktoré sa dotýkali zvýšenia bezpečnosti detí v cestnej premávke. Išlo najmä o dopravno- bezpečnostné aktivity preventívneho charakteru zamerané na výučbu detí k dodržiavaniu pravidiel cestnej premávky a upozorňovanie na riziká spojené s ich nerešpektovaním.

Na stredných školách oddelenie bezpečnosti cestnej premávky zorganizovalo preventívno- bezpečnostné podujatia, kde boli študentom prostredníctvom prednášok prezentované postupy poskytovania prvej pomoci a taktiež mnohé riziká spojené s nedodržiavaním zásad bezpečnosti v cestnej premávke, požívaním alkoholu a omamných látok pred a počas jazdy motorovými prostriedkami. V materských školách oddelenie bezpečnosti cestnej premávky uskutočnilo projekt, ktorý deti veku primeranou formou vzdelával k základným pravidlám bezpečnosti detí na cestách, poskytol vzdelávaci DVD materiál, detské reflexné a vzdelávacie materiály.

139. Zvyšovanie povedomia rodičov o význame vzdelania akcentuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vo všetkých svojich výstupoch, vrátane webového sídla ministerstva www.minedu.sk, portálu www.iedu.sk a prostredníctvom časopisov (Učiteľské noviny a Moderná škola). Snaha o zvyšovanie povedomia rodičov o význame vzdelávania sa akcentuje aj v rámci pravidelných rodičovských stretnutí v rámci základných a stredných škôl a v rámci Združení rodičov a priateľov školy. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky spustilo od 1. septembra 2011 program rozširovania skúseností najlepších učiteľov, ktorého cieľom je podpora najlepšej praxe. Projekt sa realizuje v priebehu rokov 2011 – 2014.

140. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky s IUVENTOU – Slovenským inštitútom mládeže, metodicky podporuje vznik a efektívne fungovanie žiackych školských rád a mládežníckych parlamentov. Cieľom je naďalej šíriť know-how a informácie o výchove k ľudským právam, sieťovať subjekty aktívne v oblasti výchovy k ľudským právam v práci s mládežou, dohliadať na začaté miestne projekty a rozvíjať používanie metódy „Živá knižnica“. IUVENTA v rámci podpory výchovy mladých ľudí k ľudským právam pokračovala v roku 2011 v distribúcii publikácie Rady Európy **KOMPAS (Manuál pre výchovu mládeže k ľudským právam)** v Slovenskej republike v jazyku určenej lektorom, vedúcim skupín mládeže, učiteľom a dobrovoľníkom, ktorí zabezpečujú

-
- Skvalitňovanie a rozširovanie dopravnej výchovy v materských školách a v základných školách .
 - Vytváranie podmienok na zabezpečovanie špecializovanej dopravnej výchovy a praktického výcviku detí materských škôl a žiakov základných škôl .
 - Organizovanie súťaží žiakov základných škôl so zameraním na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov v oblasti zvyšovania BECEP na pozemných komunikáciách.

Učebné osnovy dopravnej výchovy pre 1. – 9. ročník základných škôl pozostávajú z troch častí. K obsahu predmetu sú uvedené Hodnoty a postoje, ktoré žiak získa pri danom obsahu a treťou časťou osnov sú minimálne požiadavky (štandardy), ktoré má každý žiak získať po prebraní daného tematického celku, aby v cestnej premávke mal istotu, aby bez problémov pochopil učivo ďalších tematických celkov a ročníkov. Obsah učiva v jednotlivých ročníkoch sa cyklicky rozširuje a má viesť k splneniu cieľov osnov.

vzdelávanie mládeže vo veku 13 – 18 rokov v oblasti ľudských práv. V nadväznosti na manuál Kompas sa IUVENTA v roku 2011 zaoberala prípravou prekladu **manuálu Compassito** do slovenského jazyka (obdobný manuál pre skupinu 7 – 13 ročných detí). Slovenská mutácia manuálu Compassito bude v elektronickej podobe dostupná v prvej polovici roka 2013. V roku 2011 IUVENTA podporila multiplikáciu **metódy Živej knižnice** prostredníctvom prípravy 10 koordinátorov Živých knižníc na úrovni regiónov. Cieľom je zabezpečiť využívanie metódy Živej knižnice na školách v jednotlivých regiónoch. Regionálnych Živých knižníc sa celkovo zúčastnilo približne 600 žiakov základných a stredných škôl.

Výchova k ľudským právam a občiansku výchova

141. Dôležitým nástrojom na plnenie úloh v oblasti výchovy k ľudským právam (vrátane práv dieťaťa, otázok rodovej rovnosti, multikultúrnej výchovy, výchovy k tolerancii a proti predsudkom) u všetkých detí, žiakov a študentov (vrátane detí patriacich k menšinovým skupinám) je Plán výchovy k ľudským právam v rezorte školstva na roky 2005 -2014 za realizáciu ktorého zodpovedá Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Gestorom je Štátny pedagogický ústav, ktorý je zároveň koordinátorom plnenia navrhovaných úloh, realizovaných v spolupráci s Metodicko-pedagogickými centrami v Slovenskej republike, Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie, Štátnou školskou inšpekciou, Ústavom informácií a prognóz školstva, Štátnym inštitútom odborného vzdelávania a mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa podieľali na tvorbe Národného plánu výchovy k ľudským právam.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vytvorilo stabilný finančný mechanizmus – dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva. Prioritou dotačného programu je dlhodobá podpora takých aktivít, ktoré prispievajú k predchádzaniu diskriminácii a k rozvoju kultúrnych práv, prokultúrnosti, prosociálnosti a podnietenie k zmysluplnému tráveniu voľného času detí zo znevýhodneného prostredia, ako aj podpora medzikultúrneho dialógu a integrácia detí cudzincov a migrantov a detí zo sociálne vylúčených spoločností prostredníctvom kultúrnych mechanizmov. Každoročne je v rámci tejto dotačnej schémy prerozdelených na tieto projekty cca 300 000 €. (Odporúčanie č. 60 k druhej periodickej správe)

dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva						
rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
počet podporených projektov	43	53	87	89	84	117

142. Podpora výchovy k ľudským právam u všetkých detí, žiakov a študentov je zahrnutá v schválených Pedagogicko-organizačných pokynoch pre príslušný školský rok. Realizuje sa primárne prostredníctvom akreditovaných programov Metodicko-pedagogického centra a jeho regionálnych pracovísk. Tematika zlepšovanie povedomia o právach dieťaťa a spolupráca s občianskou spoločnosťou a tematika ľudských práv bola integrovaná do všetkých typov vzdelávaní – cez vedúcich pedagogických zamestnancov, výchovných poradcov, koordinátorov prevencie, o vzdelávania v oblasti didaktiky, psychológie, spoločenskovedného aj viacpredmetového vzdelávania, výchovných predmetov, výchovy

mimo vyučovania aj predškolskej výchovy a v dokončujúcich špecializovaných kvalifikačných štúdiách ako etická výchova a pod. V rámci Národného plánu výchovy k ľudským právam sa každoročne organizuje Olympiáda ľudských práv, cieľom ktorej je posilňovať základné demokratické piliere na Slovenskej republike medzi študujúcou mládežou, so zvláštnym zreteľom ochrany a zabezpečenia základných ľudských práv, sprostredkovať vedomosti a poznanie práv človeka, ako aj poznanie práv detí. Štátny pedagogický ústav v spolupráci s Ústavom informácií a prognóz školstva a so Štátnou školskou inšpekciou realizoval v hodnotenom období projekt monitorovania a hodnotenia ľudských práv v školskom prostredí, súčasťou ktorého boli vedomostné testy pre žiakov 9. ročníka základných škôl a 4. ročníka stredných škôl z oblasti ľudských práv. Realizoval tiež kvalitatívnu analýzu vybraných učebníc z aspektu ľudských práv. Kritériá výberu nových učebníc zohľadňujú nediskriminačné prezentovanie informácií. Štátny pedagogický ústav zabezpečil vypracovanie cieľov a obsahu multikultúrnej výchovy a vzdelávania pre Štátny vzdelávací program ISCED 0 a ISCED 1 (2009 – 2011) s prihliadnutím na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

Na regionálnej úrovni sa problematika premieta do praktickej roviny prostredníctvom školských vzdelávacích programov, interných školských smerníc a vnútorných poriadkov škôl. Za plnenie úloh zodpovedajú na školách koordinátori pre ľudské práva a drogovej prevencie, výchovní poradcovia, špeciálni pedagógovia a triedni učitelia.

143. Podľa školského zákona Ministerstvo školstva Slovenskej republiky vydalo Materiálno - spotrebné normy pre diétny stravovací systém v školskom stravovaní a určilo finančné pásma na nákup potravín na jedno jedlo, ktoré uhrádza zákonný zástupca dieťaťa v rámci diétného stravovacieho systému, vyčlenilo finančné prostriedky na podporné aktivity celospoločenských programov podpory zdravia a podporu rozvoja technických a technologických systémov vybavenia zariadení školského stravovania v rámci programu "Elektronizácia a revitalizácia zariadení školského stravovania 2009". Celková suma vyčlenená zo štátneho rozpočtu na realizáciu programu bola 810 530, - EUR (pozn. v roku 2010 a 2011 neboli na realizáciu uvedeného grantového systému vyčlenené finančné prostriedky). Celospoločenské programy podpory zdravia Program ovocie a zelenina do škôl a aktualizovaný Školský mliečny program sú v školách zabezpečované podľa metodických usmernení z roku 2009. Od roku platia Materiálno -spotrebné normy a receptúry, ktoré charakterizujú príslušnú územnú oblasť pre školské stravovanie s možnosťou aplikácie aj pre osobitný režim stravovania detí a žiakov v zariadeniach školského stravovania. V roku 2011 bola pre účely aplikácie nových výživových trendov v rámci podpory pohybovo talentovanej mládeže zriadená pracovná skupina na tvorbu a spracovanie odporúčaných výživových dávok pre žiakov športových tried a športových škôl. V roku 2012 bola ministrom školstva schválená výzva „Zdravie na tanieri“ s finančnou dotáciou 60 tis. EUR.³⁵ V roku 2012 boli

³⁵Oblasťou podpory sú programy a aktivity zamerané na:

- podporu aktívnej participácie detí na formovaní ich prístupu k zdravému životnému štýlu s cieľom dosiahnuť zmenu stravovacích návykov a zvýšenie pohybových aktivít tvorbou vlastného výživového programu materskej školy,
- podporu stravovania stravníkov s osobitným stravovacím režimom skvalitnením materiálno -technického vybavenia školského stravovania,
- prevenciu obezity a podporu aktivít podpory zdravia, ktoré propagujú zvýšenie konzumácie mlieka, mliečnych výrobkov a ovocia a zeleniny.

aktualizované materiálo-spotrebné normy a receptúry pre školské stravovanie vrátane diétného systému stravovania a stravovania detí a žiakov športových škôl a športový tried podľa odporúčaných výživových dávok pre športovcov a bol vydaný e -model HACCP pre školské stravovanie pre všetky zariadenia školského stravovania v rámci Slovenskej republiky,

144. Vzdelávanie odborných zamestnancov prevencie, koordinátorov zdravého životného štýlu a vedúcich zamestnancov zariadení školského stravovania prebiehalo na úrovni jednotlivých regiónov v pôsobnosti krajských školských úradov. Pod záštitou Združenia pre zdravie a výživu so sídlom v Bratislave s odbornou garanciou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a Združenia miest a obcí Slovenskej republiky boli organizované 2 konferencie celoslovenského charakteru so zameraním sa na zdravý životný štýl a prevenciu výživou. Celkove sa vzdelávania a konferencií zúčastnilo 2500 odborných zamestnancov z oblasti výživy mládeže. V spolupráci s WHO na Slovenskej republike a so Združením pre zdravie a výživu boli na školy a školské zariadenia expedovaná plagátová verzia „Výživovej pyramídy“ v počte 1000 ks.

Oddych, hry, voľný čas, rekreáciu a kultúrne a umelecké aktivity

145. Voľnočasové aktivity, vrátane športových a umeleckých aktivít pre všetky skupiny detí a mládeže boli inštitucionálne podporené prijatím viacerých opatrení a koncepčných dokumentov. V roku 2009 bol prijatý všeobecne záväzný právny predpis o školskom klube detí, školskom stredisku záujmovej činnosti, centre voľného času, školskom hospodárstve a stredisku odbornej praxe,

146. V marci 2010 bol vládou Slovenskej republiky schválený Akčný plán štátnej politiky mládeže na roky 2010 – 2011 a v máji 2012 Akčný plán štátnej politiky mládeže na roky 2012 - 2013, ktoré vyplývajú z Kľúčových oblastí a akčných plánov štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 – 2013. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v spolupráci s IUVENTOU vypracovalo Národnú správu o štátnej politike vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike, ktorej cieľom bolo zhodnotiť jednotlivé oblasti života mladých ľudí z pohľadu opatrení štátnej politiky. Správa sa pripravovala od roku 2009 a vyvrcholila národnou konferenciou v máji 2010.

147. Zo zákona o podpore práce s mládežou vyplývajú pre regionálnu a miestnu samosprávu úlohy v oblasti mládeže, preto sa v roku 2010 uskutočnila séria aktivít zameraná na podporu a rozvoj regionálnych a miestnych politík v oblasti mládeže vo všetkých krajoch Slovenskej republiky . Boli to osobné stretnutia so zamestnancami zodpovednými za agendu mládeže v úradoch samosprávnych krajov, konzultácie k odporúčaným opatreniam vyplývajúcich z akčných plánov a finálnymi verejnými okrúhlymi stolmi. Okrúhle stoly slúžili aj ako platforma na regionálne konzultácie pre národnú správu o mládeži.

148. V súvislosti s tvorbou a podporou demokratických participatívnych modelov na školách Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky finančne podporilo vznik internetového portálu www.ziackeskolskerady.sk, na ktorom ďalej metodicky spolupracuje. IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, s cieľom metodicky podporiť činnosť žiackych školských rád, pripravila publikáciu Rok so žiackou školskou radou (ŽSR), ktorá je určená tým, ktorí sa ŽSR venujú profesionálne alebo vo svojom voľnom čase a majú záujem o rozvoj školskej demokracie na školách. Vzdelávanie koordinátorov ŽSR, ako novej funkcie odborného pedagogického pracovníka, nebolo doteraz pedagogickým zamestnancom poskytované. IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom spracovala špecializačný modul vzdelávania pre koordinátorov ŽSR. V spolupráci s regionálnymi centrami mládeže realizovala regionálne konferencie k problematike žiackych školských rád, tvorbu a dotlač publikácií k problematike participácie a podporu sieťovania subjektov na národnej úrovni a regionálnej úrovni. V priebehu monitorovaného obdobia pokračovalo vzdelávanie pre zamestnancov samospráv pod názvom PARTNERSTVO, ktorého cieľom bolo podporiť vznik vhodného prostredia pre účasť mladých ľudí na živote v obci, meste, regióne. Akreditovaný vzdelávací modul PARTNERSTVO sa zameriava na podporu a rozvoj moderných mládežníckych politík, ktoré uvádzajú do praxe priority stanovené na európskej a národnej úrovni. Cieľovou skupinou sú zástupcovia samospráv a preto sa vzdelávanie uskutočňuje v spolupráci so Združením miest, a obcí Slovenskej republiky. Cieľom podpory projektov zameraných na participáciu mládeže na živote školy, obce a regiónu je vybudovanie udržateľného partnerstva ŽSR s úradom samosprávneho kraja a vytvorenie funkčnej zastupiteľskej štruktúry v kraji.

149. BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti, ako špecificky orientovaná inštitúcia sa už vyše dvoch desaťročí zaoberá podporou rozvoja rôznych druhov profesionálneho umenia určeného deťom a mládeži bez rozdielu náboženského vyznania, národnosti, úrovne talentu či vzdelania, deťom zdravým i postihnutým. Náplňou činnosti inštitúcie je príprava a organizácia umeleckých výstav, interaktívnych expozícií, doplnkových vzdelávacích a zábavných programov, ako aj tvorivých dielní, pôvodných a hosťujúcich predstavení. Pracovníci BIBIANY vo výstavných a programových projektoch podnecujú potrebu vzdelávania sa, ako aj chápania niektorých závažných celospoločenských tém, napr. drogy, práva detí, kriminalita, ale aj spoznávanie kultúry minorít žijúcich na Slovensku, toleranciu k menšinovým skupinám a zaradenie hendikepovaných detí do spoločnosti a pod. Celoročný program BIBIANY ponúka deťom alternatívne využívanie voľného času. Ovplyvňuje ich intelektuálnu a kultúrnu úroveň prostredníctvom zaujímavých kultúrnych aktivít, do ktorých sa deti tvorivo zapájajú, jednotlivé podujatia im ponúkajú podnety, rozširujú záujmy, sú relaxáciou a majú významný výchovný a vzdelávací aspekt. Priamy dialóg s deťmi pri spracovávaní závažných celospoločenských tém je založený na pútavosti výstav, programov a workshopov, pri ktorom sú deťom v najrozličnejších súvislostiach vysvetlené aj náročné odpovede na otázky každodenného života v spoločnosti. BIBIANA organizuje významné medzinárodné podujatia Bienále ilustrácií Bratislava a Bienále animácie Bratislava, zastrešuje činnosť Slovenskej sekcie IBBY (Medzinárodná únia pre detskú knihu pri UNESCO).

150. Organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstvo kultúry SR systematicky pracujú s deťmi, podnecujú ich nielen k zmysluplnému tráveniu voľného času, ale tiež k tvorivosti, prokultúrnosti a celkovej prosociálnosti. Do tejto činnosti sa zapájajú viaceré subjekty kultúrneho života – múzeá, galérie, knižnice, divadlá, tanečné a hudobné telesá,

divadlá, inštitúcie rozvíjajúce literárnu a audiovizuálnu gramotnosť. Knižnice, múzeá, galérie, hvezdáreň a Národné osvetové centrum v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR majú ako stabilnú a dlhodobú prioritu práve prácu s mládežou a deťmi. Poskytujú priestor pre záujmové voľnočasové aktivity detí, rozvíjanie ich tvorivého a umeleckého potenciálu a prispievajú tak k zmysluplnému tráveniu ich voľného času. Špecifické postavenie medzi inštitúciami rezortu kultúry má Bibiana – medzinárodný dom umenia pre deti, ktorá je zameraná špeciálne na cieľovú skupinu detí a orientuje sa na umeleckú tvorbu pre deti a mládež. Sprístupňuje deťom umenie netradičnými, experimentálnymi formami, spája dostupné informácie, poznatky a skúsenosti inovatívnymi a interaktívnymi spôsobmi. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky zároveň zvýšilo dostupnosť kultúry prostredníctvom projektu Každá prvá nedeľa zadarmo – bezplatné vstupy do 37 expozícií v rámci Slovenskej národnej galérie, Slovenského národného múzea, Slovenského technického múzea a Múzea Slovenského národného povstania.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v spolupráci so Železničnou spoločnosťou Slovensko a ďalšími partnermi pravidelne organizuje projekt pre žiakov základných škôl a žiakov 1. – 4. ročníka osemročných gymnázií Vlakom do múzeí a galérií, v rámci ktorého môžu žiaci využiť zvýhodnenú cenu cestovného lístka. Cieľom projektu je zvýšiť záujem žiakov o návštevu kultúrnych inštitúcií. V roku 2013 sa do projektu zapojili nielen inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ale aj múzeá v pôsobnosti iných ústredných orgánov štátnej správy.

Zlepšovanie dostupnosti k fyzickému prostrediu, doprave, službám verejnosti, vrátane odstraňovania prekážok a bariér a zavedenie nového spôsobu riešenia poskytovania zliav vo všetkých druhoch verejnej hromadnej dopravy pre deti.

151. Cestovné vo verejnej osobnej železničnej doprave ako aj sociálne zľavy sú regulované štátom, a to výnosmi Úradu pre reguláciu železničnej dopravy, ktoré stanovujú maximálnu cenu cestovného vo vnútroštátnej osobnej železničnej doprave. Pri poskytovaní sociálnych zliav, kam patria aj zľavy pre deti a zdravotne postihnutých občanov, vzniká Železničnej spoločnosti Slovenská republika, a.s. (ZSSK) strata, ktorú uhradza štát.

152. V súčasnej dobe je pre deti vo vlakoch osobnej dopravy poskytovaný veľký rozsah zliav zo základného cestovného, a to nielen počas dní školského vyučovania, ale aj v dňoch školských prázdnin. Zľavy sú poskytované nielen pre jednotlivcov, ale aj pre celé kolektívy detí a sú zamerané na podporu využívania verejnej osobnej železničnej dopravy. Deti môžu využívať jednorazové cestovné lístky, predplatné – týždenné alebo mesačné cestovné lístky a v prípade nepravidelného cestovania rôzne komerčné ponuky dopravcu, napr. Junior RailPlus Euro<26, kedy je priznávaná zľava vo výške cca 40%.

153. Obce a mestá boli podporené pri realizácii dopravno-inžinierskych a stavebno-technických úprav, najmä realizáciou riešenia kritických nehodových lokalít, priechodov pre chodcov nasvietením, vytvorením bezpečných školských zón prostredníctvom osadenia tzv. „retardérov“, ostrovčekov, obnovou dopravného značenia, použitím reflexných dopravných značení, zvýraznením priechodov termoplastickým náterom, zriadením optických bŕzd a podobne.

VIII. Opatrenia zvláštnej ochrany (články 22, 30, 32 -36, 37 (b) -(d), 38, 39 a 40)

Deti mimo územia krajiny ich pôvodu

154. Súčasný stav ochrany maloletých osôb žiadateľov o udelenie azylu zodpovedá medzinárodným štandardom ako z hľadiska legislatívy, tak aj azylovej praxe. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa vykonávajú pre všetkých maloletých cudzincov, ktorí nedovŕšili vek 18 rokov, a ktorí boli nájdení na území Slovenskej republiky bez zákonného zástupcu, príbuzných alebo osoby, ktorá je podľa práva alebo zvyku za dieťa zodpovedná (ďalej len „MBS“). Neodkladné úkony v záujme MBS a na zabezpečenie starostlivosti MBS vykonáva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately dovtedy, pokiaľ nie je dieťaťu ustanovený opatrovník alebo poručník. Opatrenia na zabezpečenie starostlivosti o dieťa sa vykonávajú primerane veku dieťaťa, jeho kultúre, jazyku, náboženstvu a tradíciám krajiny pôvodu.

155. V rámci plnenia opatrení na ochranu práv a právom chránených záujmov MBS orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately MBS poskytuje potrebnú pomoc pri vyhľadávaní ich rodičov alebo príbuzných, pomoc pri zabezpečení zlúčenia s jeho vlastnou rodinou, v prípade dobrovoľného návratu MBS do krajiny pôvodu spolupracuje s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu. V prípade, že najlepším záujmom maloletého je zjavne zostať v krajine azylu orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately po posúdení situácie a konzultácie s maloletým zabezpečí jeho čo najplynulejšiu integráciu do spoločnosti. Pri plnení opatrení orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre MBS spolupracuje s Úradom vysokého komisára OSN, Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, Medzinárodnou organizáciou pre migráciu a ďalšími organizáciami, ktoré v danej oblasti pôsobia.

156. V súlade so Smernicou rady Európy č. 2003/9/ES, ktorou sa ustanovujú minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl, v zmysle zákona o rodine, zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, zákona o azyle, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva funkciu opatrovníka, zastupuje MBS v právnych a iných úkonoch, plní úlohy a vykonáva opatrenia pred vstupom a počas azylovej procedúry. Novelou zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele bola od roku 2011 legislatívne upravená povinnosť opatrovníka MBS zabezpečiť právne poradenstvo a právnu pomoc tak, aby všetky prijaté rozhodnutia sledovali najlepší záujem maloletého bez sprievodu.

157. Náležitá ochrana a starostlivosť je MBS poskytovaná v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu v súlade so zásadami rovnakého zaobchádzania, s prihliadnutím na ich vek, rozumovú vyspelosť, kultúrne a náboženské odlišnosti. MBS majú také isté práva, ako každé iné dieťa, ktoré je občanom Slovenskej republiky. Na prekonanie jazykovej bariéry je MBS zabezpečený tlmočník v jazyku, ktorému MBS rozumie.

158. V prípade, ak je obeťou obchodovania s ľuďmi MBS, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v spolupráci s IOM alebo inou partnerskou mimovládnu organizáciou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zabezpečí, aby bolo maloleté dieťa zaradené do Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a aby maloletému dieťaťu bola poskytnutá pomoc a ochrana v bezpečnom zariadení prevádzkovanom zmluvnými mimovládnymi organizáciami Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Pre potreby krízovej intervencie je zabezpečená nepretržitá 24 hodinová dosažiteľnosť zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, ako aj orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet nájdených MBS	532	176	119	264	169	151

159. Maloletým žiadateľom o udelenie azylu sa venujú sociálni pracovníci zamestnanci Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (MÚ MV SR) a v poslednom období najmä sociálni pracovníci, eventuálne psychológovia v rámci projektov Európskeho utečeneckého fondu (ERF) - „*Lepšia kvalita života pre všetkých*“, „*Azyl SK – právo, pomoc, ochrana*“, „*ASAP 1 -3*“. V rámci azylového konania je maloletým žiadateľom o azyl venovaná osobitná pozornosť zo strany pracovníkov Procedurálneho odboru MÚ MV SR, ktorí sú odborne spôsobilí vykonávať tieto činnosti s maloletými osobami a sú v tomto smere pravidelne školení.

160. Maloletí bez sprievodu, ktorí získajú formu medzinárodnej ochrany (azyl, doplnkovú ochranu) sú od roku 2009 automaticky premiestňovaní do detských domovov v úzkej spolupráci s opatrovníkmi. V súčasnosti dotvára aj mechanizmus na to, aby maloletí bez sprievodu, ktorí boli umiestnení v detskom domove a ktorí požiadali o azyl nemuseli byť premiestňovaní do zariadení MÚ MV SR počas azylovej procedúry.

161. V projektoch na pomoc maloletým žiadateľom o udelenie azylu sú zahrnuté okrem materiálnej pomoci aj činnosti spojené tlmočením, psychologickou pomocou, jazykovou prípravou a právnou pomocou tejto skupine žiadateľov o azyl, ako aj preventívne úkony proti možnému rodovo podmienenému násiliu a iným formám ohrozenia práv maloletých azylantov.

162. Deti žiadateľov o udelenie azylu, ktorí prichádzajú do azylových zariadení v sprievode svojich rodičov, eventuálne bez sprievodu rodičov podliehajú povinnej školskej dochádzke, Maloletí žiadatelia o azyl sú zaraďovaní do príslušného ročníka základnej školy podľa zistenia úrovne ich vzdelania a znalosti slovenského jazyka, a to riaditeľom školy najneskôr do troch mesiacov od podania žiadosti o udelenie azylu. Vzhľadom na skutočnosť, že jazyková príprava slovenského jazyka je vykonávaná už v záchytnom tábore, deti sú flexibilnejšie a ľahšie sa adaptujú na nové podmienky ako dospelí. V prípade udelenia azylu je deťom azylantov umožnené študovať aj na stredných a vysokých školách za rovnakých podmienok ako občanom Slovenskej republiky. V takýchto prípadoch môžu mimovládne organizácie na odstránenie jazykových bariér organizovať rozširujúce jazykové kurzy štátneho jazyka.

Zamestnávajúce detí, ekonomické využívanie, vrátane detskej práce (článok 32)

163. Podmienky zamestnávania mladistvých a detí legislatívne upravuje Zákonník práce. Mladistvý zamestnanec je zamestnanec mladší ako 18 rokov. Spôsobilosť fyzickej osoby mať v pracovnoprávných vzťahoch práva a povinnosti ako zamestnanec a spôsobilosť vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať tieto práva a brať na seba tieto povinnosti vzniká dňom, keď

fyzická osoba dovŕši 15 rokov veku; zamestnávateľ však nesmie dohodnúť ako deň nástupu do práce deň, ktorý by predchádzal dňu, keď fyzická osoba skončí povinnú školskú dochádzku. Práca fyzickej osoby vo veku do 15 rokov alebo práca fyzickej osoby staršej ako 15 rokov do skončenia povinnej školskej dochádzky je zakázaná. Tieto fyzické osoby môžu vykonávať ľahké práce, ktoré svojím charakterom a rozsahom neohrozujú ich zdravie, bezpečnosť, ich ďalší vývoj alebo školskú dochádzku len pri účinkovaní alebo spoluúčinkovaní na kultúrnych predstaveniach a umeleckých predstaveniach, športových podujatiach, reklamných činnostiach. Výkon ľahkých prác povoľuje na žiadosť zamestnávateľa príslušný inšpektorát práce po dohode s príslušným orgánom štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva. V povolení sa určí počet hodín a podmienky, za ktorých sa ľahké práce môžu vykonávať. Príslušný inšpektorát práce odoberie povolenie, ak podmienky povolenia nie sú dodržiavané.

Zákonník práce zakazuje vykonávať niektoré práce mladistvým zamestnancom. Mladistvý zamestnanec nesmie byť zamestnávaný prácami pod zemou pri ťažbe nerastov alebo pri razení tunelov a štôlní. Mladistvý zamestnanec nesmie byť zamestnávaný prácami, ktoré so zreteľom na anatomické, fyziologické a psychické zvláštnosti v tomto veku sú pre neho neprimerané, nebezpečné alebo jeho zdraviu škodlivé. Zoznamy prác a pracovísk, ktoré sú zakázané mladistvým zamestnancom, ustanovuje nariadenie vlády. Zamestnávateľ nesmie zamestnávať mladistvých zamestnancov ani prácami, pri ktorých sú vystavení zvýšenému nebezpečenstvu úrazu, alebo pri ktorých výkone by mohli vážne ohroziť bezpečnosť a zdravie spoluzamestnancov alebo iných osôb. Zamestnávateľ nesmie zamestnávať mladistvých zamestnancov prácou nadčas, nočnou prácou a nesmie im nariadiť alebo s nimi dohodnúť pracovnú pohotovosť. Výnimočne môžu mladiství zamestnanci starší ako 16 rokov vykonávať nočnú prácu nepresahujúcu jednu hodinu, ak je to potrebné na ich výchovu na povolanie.

Počet výkonov - povoľovanie ľahkých prác

ŠKEČ (činnosť) - A -U		Výkon z roku						Spolu
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Priemyselná výroba		1	0	0	0	0	0	1
z toho výroba a spracovanie kovov		1	0	0	0	0	0	1
Veľkoobchod a maloobchod		0	0	0	0	1	0	1
z toho maloobchod		0	0	0	0	1	0	1
Informácie a komunikácie		3	2	1	6	1	1	14
z toho	výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov	0	0	1	3	0	0	4
	činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie	3	2	0	3	1	1	10
Odborné, vedecké a technické činnosti		1	0	0	0	0	0	1
z toho reklama a prieskum trhu		1	0	0	0	0	0	1
Verejná správa a obrana		0	2	0	2	2	0	6
Vzdelávanie		0	0	1	1	0	1	3
Umenie, zábava a rekreácia		18	21	23	16	16	19	113
Z toho	tvorivé, umelecké a zábavné činnosť	18	21	23	16	14	18	110
	činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení	0	0	0	0	1	0	1
	športové, zábavné a rekreačné činnosti	0	0	0	0	1	1	2
Ostatné činnosti		0	0	0	2	0	0	2
z toho činnosti členských organizácií		0	0	0	2	0	0	2
Spolu		23	25	25	27	20	21	141

164. V súvislosti s odporúčaním 62 zadalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí rodiny svojmu výskumnému pracovisku úlohu: Analýza fenoménu žobrania detí. Úloha bola realizovaná v roku 2010 a v obsahovej rovne sa zamerala na poznávanie žobrania detí v troch rovinách: žobranie detí zo Slovenskej republiky v domácej krajine, žobranie slovenských detí v zahraničí a okrajovo aj žobranie detí, ktoré prichádzajú žobrať na územie Slovenskej republiky. Poznatky z výskumu fenoménu žobrania ukazujú, že žobranie detí sa v Slovenskej republike vyskytuje, že slovenské deti žobrujú v domovskej krajine i v zahraničí, a že na územie Slovenskej republiky prichádzajú žobrať deti – cudzí štátni príslušníci. Taktiež bolo zistené, že žobranie sa v Slovenskej republike nevyskytuje v takom rozsahu ako v iných krajinách a nie je to každodenná aktivita u detí. Je tiež treba uviesť, že doposiaľ nebolo žobranie trestne postihnuteľné. V roku 2012 bol do legislatívneho procesu predložený návrh na zmenu Trestného zákona, v ktorom sa navrhuje doplniť definíciu trestného činu obchodovania s ľuďmi o znak „únosu“, „žobrania“ ako osobitnej formy nútenej služby a „zneužívania na páchanie trestnej činnosti“. Súčasne sa s ohľadom na doterajšiu prax dopĺňa odkaz na „nútené sobáše“, ktoré predstavujú osobitnú formu obchodovania s ľuďmi. (Účinnosť novely sa predpokladá dňom 1.8.2013)

165. Podrobné informácie o implementácii Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa **o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii** uviedla Slovenská republika vo Východiskovej správe SR k tomuto opčnému protokolu, v odpovedi SR k doplňujúcim otázkam k tejto správe, dodatočne predložených Výborom OSN pre práva dieťaťa, ako aj v rámci posudzovania východiskovej správy, ktoré sa konalo dňa 23. 1. 2013. V súčasnosti Ministerstvo vnútra SR na základe podkladov príslušných rezortov spracovalo materiál k záverečným odporúčaniam Výboru OSN pre práva dieťaťa k Východiskovej správe SR k uvedenému opčnému protokolu, ktorý obsahuje informácie o implementácii jednotlivých odporúčaní. Uvedený materiál bol predložený Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a bude predmetom medzirezortného pripomienkového konania a následne predložený na rokovanie vlády SR.

166. Významnú úlohu zohráva v pomoci deťom - páchatelom trestnej činnosti sociálna kuratela detí. Sociálna kuratela detí v zásade rieši situácie **trestnej činnosti a priestupkovej činnosti detí. Sociálny kurátor detí okrem sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou plní** úlohy v trestnom konaní (prítomnosť sociálneho kurátora detí na všetkých úkonoch počas prípravného konania, zisťuje dôležité skutočnosti o vývine mladistvého, životných udalostiach, ktoré ovplyvnili jeho správanie, o vzťahoch v rodine, v škole, o jeho rodinných pomeroch, o rodinnom prostredí a sociálnom prostredí) a v konaní pred súdom (sociálny kurátor má postavenie strany so silnými procesnými právami a povinnosťami). Počas výkonu trestu (aj počas výkonu ochrannej výchovy ako alternatívy k trestu) udržiava písomný a osobný kontakt s mladistvým a podieľa sa na jeho príprave na prepustenie. Po výkone trestu/väzby/ochrannej výchovy pomáha mladistvému pri uľahčení návratu do rodiny, hľadani možností pokračovať v ďalšej príprave na povolanie, pri hľadaní zamestnania, riešení osobných a vzťahových problémov. Okrem tejto cieľovej skupiny sociálny kurátor detí pomáha napríklad deťom zneužívajúcim drogy a drogovovo závislým deťom, deťom hrajúcim hazardné hry alebo závislým od hazardných hier, deťom s **poruchami správania** a pod.

Vývoj počtu prípadov detí a plnoletých – sociálna kuratela

	Počet prípadov riešených v roku orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately		Z toho počet riešených prípadov sociálnej kurately detí
	rodiny	deti	
2007	134 287	193 011	25 316
2008	137 836	199 482	26 239
2009	131 885	194 809	25 704
2010	128 703	193 257	25 264
2011	121 553	184 079	26 186
2012			

Zdroj : MPSVR SR , Ročné výkazy, UPSVaR

Vybrané ukazovatele výkonu sociálnej kurately pre deti

	Účasť na trestnom konaní proti mladistvým	Kontakt s mlad. vo výkone trestu/väzby (počet prípadov)	Správy podané orgánom činným v trestnom konaní	Opatrovník v trestnom konaní	Pomoc v prípadoch inej trestnej činnosti	Pomoc v prípadoch poruchy správania	Pomoc v súvislosti s drogovou a inou závislosťou	Pomoc obetiam trestných činov/svedkom trestných činov
2007	11 385	529	8 498	2 348	2 564	-	584	308 / 511
2008	10 750	408	8 699	2 354	2 607	-	526	376 / 514
2009	10 694	393	9 351	1 981	2 654	878	385	220 / 493
2010	8 753	283	9 127	1 773	2 265	988	724	263 / 330
2011	8 225	295	10 863	2 300	2 258	1 668	779	276 / 380

Zdroj : MPSVR SR, Ročné výkazy, UPSVaR

K ďalším úkonom patrí rozhodovanie o výchovných opatreniach a ich realizácia (pre cca 550 detí ročne), a poskytovanie súčinnosti pri výkone výchovných opatrení uložených súdom (cca 100 ambulantného charakteru a 100 pobytového charakteru ročne). Sociálna kuratela detí je zároveň oblasť, ktorá vyžaduje dokonalé manažovanie prípadov vzhľadom na veľký počet zainteresovaných subjektov. Sociálni kurátori detí plnia okrem úloh upravených v zákone o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele najmä úlohy upravené v Trestnom zákone, Trestnom poriadku, Zákone o rodine. Výkon okrem osobnostných predpokladov a dokonalej znalosti špecifických metód sociálnej práce, vyžaduje rozsiahle znalosti z rôznych oblastí, z tohto dôvodu môže byť sociálny kurátor pre deti len ten, kto má skončené vysokoškolského vzdelanie v odbore sociálna práca.

167. K ochrane a zabezpečeniu práv mladistvých páchatel'ov je potrebné uviesť, že na hranici trestnej zodpovednosti sa za hodnotené obdobie nič nezmenilo. V hodnotenom období bolo vykonaných niekoľko opatrení na zlepšenie ochrany mladistvých páchatel'ov.

168. Pokynom Generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 6/2008 z 23. júna 2008 o zriadení špecializácie prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a trestné činy spáchané na deťoch. bola dňom 1. júla 2008 na všetkých stupňoch prokuratúry (okres, kraj, generálna prokuratúra) zriadená *špecializácia prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a trestné činy spáchané na deťoch*. Špecializáciou sa rozumie hlavné zameranie činnosti prokurátora. Pri výbere prokurátorov boli zohľadnené ich odborné znalosti, životné skúsenosti a skúsenosti s výchovou mládeže. Špecializovaný prokurátor vykonáva prokurátorský dozor nad zachovávaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní a zastupuje v konaní pred súdom obžalobu alebo návrh na dohodu o vine a treste vo veciach trestných činov, ak sa ich dopustili mladiství alebo osoby, ktoré v čase činu inak trestného nedovŕšili 14. rok svojho veku alebo vo veciach trestných činov namierených proti rodine a mládeže ako i vo všetkých ďalších prípadoch, keď poškodenou osobou je osoba vo veku do 18 rokov. Prokurátor špecializovaný na trestnú činnosť mladistvých a trestné činy spáchané na deťoch predkladá poznatky na podanie návrhov súdu na uloženie ochrannej výchovy, ktoré vyplývajú z vyšetrovacieho alebo dozorového spisu, prokurátorovi vykonávajúcemu pôsobnosť v občianskom súdnom konaní. Prokurátor špecialista je povinný náležitým spôsobom sa vzdelávať a pravidelne sa zúčastňovať systematického odborného vzdelávania uskutočňovaného prokuratúrou a Justičnou akadémiou. Zoznam špecializovaných prokurátorov vedie Generálna prokuratúra Slovenskej republiky a akékoľvek zmeny na ich postoch jej oznamuje krajský prokurátor najneskôr do jedného mesiaca odo dňa, kedy takáto zmena bola vykonaná. Uvedený pokyn generálneho prokurátora bol medzičasom zrušený Pokynom generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 18. januára 2013 Por. č. 1/2013 o zriadení špecializácie prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách,³⁶ ktorý nadobudol účinnosť dňom 1.2.2013. Od 1. februára 2013 bola predmetná špecializácia doplnená aj o sledovanie trestných činov násilia v rodinách.

169. Mladistvého páchatel'a, na rozdiel od dospelého páchatel'a, možno vziať do väzby len za podmienky, že účel väzby nemožno dosiahnuť inak. Najčastejšie ide o prevzatie záruky za nápravu mladistvého obvineného záujmovým združením alebo dôveryhodnou osobou, prípadne uloženie primeraných povinností a obmedzení, záruku, sľub obvineného alebo dohľad probačného a mediačného úradníka alebo peňažná záruka. Prokurátor, obdobne ako aj ostatné orgány činné v trestnom konaní a súd, je povinný skúmať v každom štádiu trestného stíhania, či nemožno účel väzby dosiahnuť iným spôsobom.

170. Aj v konaní vedenom proti mladistvému platí všeobecná zásada, že väzobné veci sú orgány činné v trestnom konaní (policajt, prokurátor) povinné vybavovať prednostne a urýchlene. Prokurátor v celom trestnom konaní vedenom voči mladistvému musí dbať na dodržiavanie osobitných trestnoprávnych ustanovení (vyššie citovaných), ktoré posilňujú ochranu mladistvých obvinených. Trest odňatia slobody u osôb, ktoré neprekročili 18. rok svojho veku, sa vykonáva v ústavoch na výkon trestu pre mladistvých.

³⁶ (Dostupné na internete: <http://www.genpro.gov.sk/legislativa/zbierka-sluzobnych-predpisov-generalneho-prokuratora-308f.html?a=download&id=1421>)

171. Pôsobnosť prokuratúry vykonávajú prokurátori aj dozorom nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu, konkrétne ide aj o miesta výkonu ochrannej výchovy, ústavnej výchovy a miesta výkonu ochranných opatrení nariadených súdom. Pri plnení úloh a vykonávaní dozoru v špeciálnych zaradeniach postupuje prokurátor podľa zákona, ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov a *Príkazu generálneho prokurátora z 12. mája 2010 o postupe prokurátora pri výkone dozoru nad zachovávaním zákonnosti v miestach výkonu ochrannej výchovy, ústavnej starostlivosti a v miestach výkonu ochranných opatrení nariadených súdom*. Previerky v zariadeniach sa vykonávajú raz za tri mesiace, o ich obsahu sú spracované záznamy. Príslušný prokurátor podľa miesta zariadenia skúma sťažnosti, oznámenia a podnety umiestnených osôb určené prokurátorovi sú mu bezprostredne predkladané. Prokurátor pri vykonávaní previerky tiež hovorí s umiestnenými osobami bez prítomnosti inej osoby na ich požiadanie alebo z vlastnej iniciatívy, ak nie je ohrozená jeho osobná bezpečnosť. V niektorých zariadeniach sú zriadené schránky určené na sťažnosti pre prokurátora, do ktorých môžu chovanci vhadzovať aj anonymné oznámenia o porušovaní ich práv. Príkladom môžu byť - Krízové centrum Nádej v Snine, Krízové stredisko Humenné, Detský domov Slon v Šarišských Michaľanoch, Detský domov na Požiarnickej ulici v Prešove, Detský domov v Spišskej Belej, Detský domov Štós, Detský domov Nižná Kamenica, Liečebno-výchovné sanatórium Košice - Barca. Pri previerkach sú schránky pravidelne kontrolované a prípadné oznámenia podľa obsahu vyhodnocované. Iné zariadenie majú zriadené schránky dôvery, ktorých obsah zaznamenávajú a vybavujú pracovníci zariadenia. Spôsob ich vybavenia skúmajú prokurátori v rámci výkonu pravidelných štvrtročných previerok. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky problematike trestnej činnosti mladistvých venuje osobitnú pozornosť aj v rámci obsahu Správy o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky, ktorú každoročne predkladá generálny prokurátor Národnej rade Slovenskej republiky. Tejto problematike je venovaná samostatná kapitola v Správe o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za príslušný kalendárny rok. Súčasťou správy sú okrem slovnej/popisnej analýzy kriminality mladistvých (trendy, zameranie a príčiny trestnej činnosti, zloženie mladistvých páchatel'ov, analýza výskytu páchania trestnej činnosti, atď.) aj rozsiahle štatistické údaje.

172. Ďalšou pôsobnosťou prokuratúry je trestné stíhanie osôb podozrivých zo spáchania trestných činov a dozor nad zachovávaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní. V trestnom konaní platí, že aj maloletá poškodená osoba, rovnako ako iní občania, má zákonom zaručené právo obrátiť sa na orgány činné v trestnom konaní s trestným oznámením, ak sa domnieva, že dochádza k porušovaniu alebo ohrozeniu jej práv. Vzhľadom na obmedzenú spôsobilosť dieťaťa na právne úkony sú orgány činné v trestnom konaní povinné zabezpečiť k jej výsluchu prítomnosť jej zákonného zástupcu, opatrovníka, pedagogického pracovníka alebo orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V prípade, že páchatel'om trestného činu je blízka osoba obeť (jej rodičia, teda zákonní zástupcovia, ktorí inak vykonávajú práva dieťaťa, resp. ostatní príbuzní) je jej ustanovený opatrovník, ktorí háji jej práva a záujmy. Ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania v prípravnom konaní na návrh prokurátora ustanoví na výkon týchto práv poškodenému opatrovníka sudca pre prípravné konanie. Opatrovníkom je najmä štátny orgán alebo poverený zástupca organizácie na pomoc poškodeným. Trestné oznámenie možno podať na ktorúkoľvek prokuratúru a akýmkoľvek spôsobom (s výnimkou telefonického). Nie je vylúčené ani

mailové anonymné podanie. Hoci zákonodarca predpisuje, že každé podanie urobené elektronickými prostriedkami bez zaručeného elektronického podpisu je potrebné do troch pracovných dní potvrdiť, prokuratúra pri trestných oznámeniach nadštandardne zabezpečuje ich preverenie. Osobitne to platí pri trestných oznámeniach maloletých oznamujúcich podozrenie z trestnej činnosti namierenej voči nim. V akútnych prípadoch neodkladne spolupracuje aj s regionálnymi úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny a urýchlene im predmetné trestné oznámenia zasiela za účelom poskytnutia adekvátnej pomoci maloletým.

Aktivity vzdelávania realizované pre všetkých profesionálov zapojených do systému výkonu spravodlivosti pre mladistvých

173. Uvedená oblasť je zahrnutá v štátnych vzdelávacích programoch, ktoré sú základným pedagogickým dokumentom pre stredné odborné školy Policajného zboru. Štátny vzdelávací program pre stredné odborné školy Policajného zboru vydalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Policajti po prijatí do štátnej služby príslušníka Policajného zboru absolvujú pomaturitné kvalifikačné štúdium na strednej odbornej škole Policajného zboru poskytujúce základné policajné vzdelanie, kde sa uvedená problematika preberá. V predmete „Etika a psychológia policajnej práce“ v tematickom celku „Psychológia výsluchu, sociálno-psychologický výcvik“ je poslucháčom prezentovaná aj téma zvláštnosti výsluchu maloletého. V predmete „Kriminalistika“ v tematickom celku „Kriminalistická taktika“ je poslucháčom prezentovaná aj téma osobitosti a taktika výsluchu maloletých.

Policajti v stálej štátnej službe v rámci ďalšieho vzdelávania, ktorí sú povolani na pomaturitné zdokonaľovacie štúdium do strednej odbornej školy Policajného zboru poskytujúce špecializované policajné vzdelanie (dôstojnícka príprava), sa problematikou zaoberajú v predmete právo pod témou „Polícia a ľudské práva“ v rozsahu 8 vyučovacích hodín, kde je obsiahnutá aj téma „Dohovor OSN o právach dieťaťa“. V predmete „Kriminalistika“ v tematickom celku „Vybrané kriminalistické taktické inštitúty ovplyvňujúce proces kriminalistického objasňovania“ je poslucháčom prezentovaná aj téma príprava a taktický postup policajta pri výsluchu maloletých a mladistvých osôb.

V rámci ďalšieho vzdelávania príslušníkov Policajného zboru v tejto problematike sa vykonávajú aj odborné kurzy a školenia, ktorých organizovanie je v kompetencii jednotlivých útvarov Policajného zboru.

174. Okrem odborného vzdelávania realizovaného Justičnou akadémiou generálna prokuratúra kladie vysoký dôraz na vnútrorezortné školenia, ktoré realizuje každoročne pre všetkých prokurátorov špecialistov v rámci Slovenskej republiky³⁷. Činnosť prokurátorov

³⁷ **V roku 2009** seminár „Procesné postavenie mladistvých páchatel'ov v trestnom konaní, zákonnosť postupu pri dokazovaní trestných činov spáchaných mladistvými a pri trestných činoch na ochranu rodiny a mládeže“.

V roku 2010 seminár „Dokazovanie v trestnom konaní o vybraných trestných činoch proti slobode a ľudskej dôstojnosti a proti rodine a mládeži so zameraním na aplikáciu osobitných ustanovení na ochranu maloletých obetí a svedkov a psychologické aspekty vykonávania procesných úkonov s nimi“. Pozornosť bola venovaná najmä realizácii komunikácie s deťmi (fyzický kontext, kultúrny kontext, sociálno-psychologický kontext, časový kontext), reakcie prokurátora na správanie dieťaťa počas rozhovoru a jeho výpoveď, hodnotenie jeho vnímania a ostatné závažné okolnosti sprevádzajúce najmä výsluch týraného dieťaťa.

V roku 2011 seminár k vybraným problémom pri trestných činoch na ochranu rodiny a mládeže. so zameraním na výrobu, rozširovanie a prechovávanie detskej pornografie z pohľadu počítačovej kriminality.

špecialistov je dlhodobou metodicky riadená a usmerňovaná generálnou prokuratúrou. Okrem usmernení a všeobecných pokynov pri práci s deťmi a mládežou sa závažné problémy dotýkajúce detí rozpracovávajú formou **zhodnotení činnosti** prokurátorov s cieľom odstrániť nedostatky a poskytnúť nielen mladistvým obvineným ale aj poškodeným maloletým deťom plné využitie ich práv, vrátane práva na ich názor berúc na zreteľ ich vek a úroveň. („*Zhodnotenie dôvodnosti a zákonnosti trestného stíhania mladistvých obvinených mladších ako pätnásť rokov v Slovenskej republike v rokoch 2006 – 2007*“, v ktorom sa kládol dôraz na spôsob zisťovania stupňa rozumového a mravného vývoja štrnásťročného mladistvého v trestnom konaní, 2008; „*Prax prokurátorov pri rozhodovaní o trestných činoch proti rodine a mládeži podľa III. hlavy osobitnej časti Trestného zákona so zameraním na trestné činy odloženia dieťaťa podľa § 205 Trestného zákona a opustenia dieťaťa podľa § 206 Trestného zákona*“, 2010; „*Trestná činnosť páchaná v objektoch škôl, školských zariadení a v zariadeniach na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately*“ 2011

175. V roku 2009 odbor poriadkovej polície prezídia Policajného zboru vydal príručku „Projekt policajných špecialistov pre prácu s rómskymi komunitami“. Cieľom tejto príručky bolo v prvom rade predstaviť Projekt policajných špecialistov pre prácu s komunitami širokej odbornej aj laickej verejnosti. Ďalším nemenej dôležitým cieľom bolo pripraviť príručku, ktorá by mohla byť využívaná ako metodická pomôcka na prípravu obdobných preventívnych projektov realizovaných aj inými štátnymi, či neštátnymi subjektmi. Cieľovou skupinou tejto príručky sú príslušníci Policajného zboru, primárne policajní špecialisti pre prácu s rómskymi komunitami. Ďalšiu cieľovú skupinu tvoria sociálni terénni pracovníci, komunitní pracovníci, rómski lídri, samotní rómski občania, zástupcovia samosprávy a miestnej štátnej správy, ktorí v rozsahu svojej pôsobnosti participujú na projekte v rámci jednotlivých lokalít, v ktorých sú policajní špecialisti dislokovaní. Príručka je vhodná aj pre pracovníkov iných rezortov, ktorí sa v akejkoľvek forme podieľajú na príprave a realizácii preventívnych projektov, programov a opatrení či už na celoštátnej, regionálnej alebo lokálnej úrovni. Zavedením rutínnej prevádzky Projektu policajných špecialistov pre prácu s komunitami služba poriadkovej polície Policajného zboru opätovne urobila významný krok k zlepšeniu služieb pre verejnosť, pričom samotný projekt ukázal novú cestu smerovania činnosti príslušníkov Policajného zboru, ktorí by mali čo najväčšiu časť výkonu štátnej služby venovať komunikácii s ľuďmi, zisťovaniu ich problémov a poskytovaniu adekvátnej pomoci. Policajní špecialisti taktiež významne prispeli k vytváraniu spolupráce medzi Policajným zborom a občanmi, v tomto prípade postupne budujú dôveru rómskych občanov v prácu polície.

176. Vzdelávanie referentov špecialistov sa uskutočňovalo v minulosti na základe vzdelávacieho projektu doplnujúceho kurzu policajných špecialistov pre prácu s komunitami na Strednej odbornej škole Policajného zboru Bratislava. V súčasnej dobe prebieha doplnujúci kurz pre príslušníkov Policajného zboru zameraný na výkon služby v rómskej komunite, ktorý je prispôbený na súčasné potreby bežného výkonu služby referentov špecialistov. Uvedený vzdelávací projekt bol akreditovaný na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky

V roku 2012 bol usporiadaný medzinárodný workshop na tému „Ochrana ľudských práv v prípravnom konaní“, ktorý bol za účasti sudcov českého a slovenského Ústavného súdu, českého a slovenského zástupcu pred Európskym súdom pre ľudské práva a českého najvyššieho štátneho zástupcu venovaný aj ochrane práv poškodených maloletých osôb.

prebieha na Strednej odbornej škole Policajného zboru v Košiciach. Po absolvovaní kurzu získajú referenti špecialisti osvedčenie o absolvovaní. Uvedený kurz je zameraný aj na ochranu základných práv a slobôd príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít pri vykonávaní služobnej činnosti Policajného zboru v prostredí osídlení marginalizovaných rómskych komunít a na vykonávanie preventívnych opatrení na zabránenie páchania trestnej činnosti voči príslušníkom marginalizovanej rómskej komunity, najmä v oblastiach rasizmu, diskriminácie a extrémizmu.

Vývoj a napredovanie projektu do súčasného obdobia odráža nasledujúca tabuľka zvyšovania počtov tabuľkových miest príslušníkov Policajného zboru zaradených v uvedenej funkcii:

	2005	2007	2009	2012
KR PZ Bratislava	0	6	10	6
KR PZ Trnava	0	6	18	18
KR PZ Nitra	0	6	18	18
KR PZ Trenčín	0	6	8	8
KR PZ Banská Bystrica	0	18	44	44
KR PZ Žilina	0	14	18	8
KR PZ Prešov	8	26	50	64
KR PZ Košice	10	36	64	65
Spolu KR PZ	18	118	230	231

177. Policajný zbor sa zúčastňuje parciálne aj ďalších programov za účelom zlepšovania vzťahov s príslušníkmi marginalizovaných rómskych komunít. V rámci programu cezhraničnej spolupráce sa príslušníci Policajného zboru Slovenskej republiky zúčastňujú vzdelávania v rómskom jazyku. Bezplatný kurz rómskeho jazyka organizuje Spoločenskovedný ústav Slovenskej akadémie vied v Košiciach v rámci cezhraničného projektu Regionálna sociálna mapa (REGSOM). Cieľom projektu je prispieť k zlepšeniu životných podmienok obyvateľov Košického samosprávneho kraja a maďarskej Boršodsko - Abovsko -Zemplínskej župy. Zahraničným partnerom projektu je Filozofická fakulta Univerzity v Miškolci. Projekt, ktorý sa oficiálne začal 1. októbra 2012 a ukončí sa 30. septembra 2013, podporuje Európsky fond sociálneho rozvoja sumou 205 381 EUR.

178. V pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pracuje od roku 2008 multidisciplinárna integrovaná skupina odborníkov, ktorej činnosť je zameraná na elimináciu rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu. Táto bola oficiálne zriadená uznesením medzirezortného expertného koordinačného orgánu pre boj so zločinnosťou. Multidisciplinárna integrovaná skupina zameraná na elimináciu rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu bola rozšírená aj o zástupcov Únie miest Slovenskej republiky a Nadácie otvorenej spoločnosti. V rámci pracovnej skupiny boli zriadené 4 podskupiny: legislatívna podskupina, výchovno-vzdelávacia podskupina, koncepcná podskupina, monitorovacia (operatívna) podskupina.

V rámci medzirezortného Expertného koordinačného orgánu pre boj so zločinnosťou (MEKO) existuje Multidisciplinárna integrovaná skupina odborníkov zameraná na elimináciu rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu (MISO). V roku 2012 došlo k jej transformácii na Medzirezortnú pracovnú skupinu odborníkov zameranú na elimináciu rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu. Na prvom zasadnutí tejto skupiny bolo dohodnuté zriadenie legislatívnej podskupiny zloženej zo zástupcov Ministerstva

spravodlivosti SR, Generálnej prokuratúry SR a Ministerstva vnútra SR, ako aj operatívnej pracovnej podskupiny zloženej zo zástupcov Policajného zboru, Zväzu väzenskej a justičnej stráže, Slovenskej informačnej služby, Vojenskej polície, Vojenského obranného spravodajstva a Kriminálneho úradu finančnej správy. Cieľom legislatívnej podskupiny je hľadanie účinných nástrojov v boji proti rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu a cieľom operatívnej skupiny je vypracovanie analýzy resp. správy o bezpečnostnej situácii so stupňom utajenia „dôverné“ z pohľadu kľúčových rezortov, ktorá by pomáhala nastaviť účinnejšie možnosti a prostriedky v boji proti rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu, kde je možné predpokladať radikalizáciu a vyššiu mobilizáciu extrémisticky orientovaných osôb a hnutí.

II. Štatistické informácie, ktoré sa majú poskytnúť v správe

A. Všeobecné opatrenia vykonávania (články 4, 42 a 44, ods. 6)

Rodinné a/alebo detské prídavky, systémy účelových peňažných transferov;

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa

	Celkový počet poberateľov						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	56	50	50	50	53	50	60
Príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	34	36	39	39	42	41	36
Opakovaný príspevok dieťaťu	5 015	5 198	5 319	5 599	5 921	6 012	5 922
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	1 160	1 186	1 206	1 283	1 282	1 230	1 198
Odmena pestúna	804	691	574	466	383	305	255
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	71	71	63	66	66	61	56

* - údaje za január – marec 2013

	Vyplatená suma						
	2007*	2008*	2009	2010	2011	2012	2013**
Príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	8302	7658	270 698	274 719	282 011	268 653	64 697
Príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	9407	10496	392 640	406 812	434 078	440 567	97 714
Opakovaný príspevok dieťaťu	225 324	235 982	8 122 875	8 692 206	974 774	302 910	2 345 591
Opakovaný príspevok náhradnému	66	69	2 408	2 633	2 645	2 591	644

rodičovi	070	518	597	981	473	350	018
Odmena pestúna	17 509	14 801	401 172	317 973	255 768	201 890	42 342
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	1 917	1 828	51 373	55 218	55 919	52 905	12 573

* - roky 2007 a 2008 uvedené v tis. Sk, roky 2009 – 2013 uvedené v eur

** - údaje za január – marec 2013

Dávky štátnej sociálnej podpory

Prídavok na dieťa

	Prídavok na dieťa						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013**
Priemerný mesačný počet detí	1 252 710	1 222 111	1 210 588	1 195 223	1 176 427	1 155 687	1 144 013
Celková vyplatená suma finančných prostriedkov	8 254 143 *	8 064 49 5*	304 114 842	313 9 67 525	310 1 92 131	311 6 20 391	78 625 286

* - roky 2007 a 2008 uvedené v tis. Sk, roky 2009 – 2013 uvedené v eur

** - údaje za január – marec 2013

Príplatok k prídavku na dieťa

	Príplatok k prídavku na dieťa						
	2007	2008*	2009	2010	2011	2012	2013
Priemerný mesačný počet poberateľov		3 017	3 936	4 033	3 958	3 811	3 689
Vyplatená suma		10 531	470 431	497 542	490 108	485 717	120 381

* - rok 2008 uvedený v tis. Sk, roky 2009 – 2013 uvedené v eur

** - údaje za január – marec 2013

Príspevok na starostlivosť o dieťa

	Priemerný mesačný počet poberateľov						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Príspevok na starostlivosť o dieťa				3 428	1 914	1 752	1 787

** - údaje za január – marec 2013

	Suma vyplatených finančných prostriedkov						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Príspevok na starostlivosť o dieťa			697 667	2 560 290	3 667 785	4 214 257	1 132 200

* 2009 – 2013 uvedené v eur

** - údaje za január – marec 2013

Rodičovský príspevok

	Rodičovský príspevok						
	2007*	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Priemerný mesačný počet poberateľov	135 083	134 050	135 374	138 830	141 846	142 274	142 099
Vyplatená suma	7 370 374*	7 557 675*	259 206 433	316 604 866	341 842 209	334 404 984	84 488 262

* - roky 2007 a 2008 uvedené v tis. Sk, roky 2009 – 2013 uvedené v eur

** - údaje za január – marec 2013

3. Pridelenie zdrojov počas obdobia rokov 2007 až 2012, za ktoré sa podáva správa a celkové výdavky na zdravotné služby, najmä na primárne zdravotné služby. Tabuľka č. 1 uvádza údaje zo Všeobecnej zdravotnej poisťovne, a.s., ktorá mala v roku 2011 zmluvný vzťah so 57% poistencov zdravotného poistenia v SR.

Tabuľka č. 2 uvádza štatistický údaj o počte detí a mladistvých, ktorým sa poskytovala všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť (v zdravotníckom zariadení a v domácom prostredí).

Tabuľka č. 3 uvádza štatistický údaj o počte pediatrov, ktorí poskytujú všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť deťom a dorastu a v súlade s výnosom MZ SR č. 12422/2010-OL zo 14. októbra 2010, ktorý ustanovuje minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania sú v špecializačnom odbore pediatria, ktorý je kmeňovým špecializačným vzdelávacím programom pre lekárov s nadväznosťou na všetky subspecializačné študijné programy, samostatne vzdelávaní v oblasti práv dieťaťa. Získanie

vedomostí o právach dieťaťa je taktiež zakomponované v študijnom programe pre zdravotnícke povolanie sestra, pôrodná asistentka, zdravotnícky asistent ako aj v ďalších vzdelávacích programoch, napr. ošetrovateľská starostlivosť v komunite.

ŠTATISTIC KÉ ÚDAJE	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tabuľka č. 1						
Počet detí poistených vo VŠZP od 0 do 18 rokov	596 860	576 295	558 504	637 720	618 209	588 790
Celkové náklady VšZP na poskytovaní e zdravotnej starostlivosti deťom od 0 do 18 rokov	182 321 4 04	193 916 073	193 102 7 90	227 364 753	213 079 893	213 059 386
Počet kapitovaným h detí VLDD od 0 do 18 rokov	580 780	560 447	543 869	621 721	602 421	576 319
Celkové náklady na poskytovaní e všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti deťom od 0 do 18 rokov	22 997 692	24 567 915	24 390 841	29 289 738	28 326 800	37 409 423
Zdroj: VŠZP						
						4

Tabuľka č. 2

Štatistické údaje o počte detí a mladistvých, ktorým sa poskytovala všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť (v zdravotníckom zariadení a v domácom prostredí)	vo veku 0 až 18 rokov					
	v preventívnych prehliadkach vrátane poradenstva	v preventívnych prehliadkach vrátane poradenstva v liečbe	v preventívnych prehliadkach vrátane poradenstva v liečbe	v preventívnych prehliadkach vrátane poradenstva v liečbe	v preventívnych prehliadkach vrátane poradenstva v liečbe	v preventívnych prehliadkach vrátane poradenstva v liečbe
	1 209 503	1 299 865	1 113 233	1 074 720	1 095 541	
	7 311 949	6 981 408	7 139 833	6 872 815	6 497 995	

Zdroj: NCZI

Tabuľka č. 3

Počet pediatrov, ktorí poskytujú všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť deťom a dorastu	2007	2011
		1 629

Zdroj: NCZI

C. Všeobecné princípy (články 2, 3, 6 a 12)

1. Právo na život, zachovanie života a rozvoj dieťaťa (článok 6)

Počet úmrtí osôb vo veku do 18 rokov v dôsledku dopravných a iných nehôd

Požadované indikátory: miesto v mestskej/vidieckej oblasti, príslušnosť k skupine národnostnej menšiny a/alebo pôvodného domorodého obyvateľstva, etnický pôvod, náboženstvo, zdravotné postihnutie ani akákoľvek iná ďalšia kategória nie sú sledované. Eviduje sa počet úmrtí detí následkom dopravnej nehody, pričom podľa metodiky sa evidujú ako deti osoby do 15 rokov fyzického veku. Počet usmrtených detí je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

	Počet usmrtených detí celkom	z toho			
		cyklisti	chodci	spolujazdci	iné
2007	25	4	14	6	1
2008	23	3	10	9	1
2009	9	1	7	1	0
2010	13	1	5	7	0
2011	7	0	6	1	0
2012	9	0	5	3	1

Počet úmrtí v dôsledku trestných činov a iných foriem násilia a z dôvodu samovraždy

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Spôsobená smrť	47	45	46	30	46	38
samovraždy	13	8	7	18	14	10

D. Občianske práva a slobody (články 7, 8, 13-17, 28, ods. 2, 37 písm. (a) a 39)

Štatistické údaje o počte knižníc dostupných pre deti

knižnice			
rok	počet používateľov do 15 rokov*		
	verejné knižnice	vedecké knižnice	špeciálne knižnice
2007	207 878	5	13 494
2008	196 813	0	13 536
2009	187 917	4	12 045
2010	175 338	3	13 379
2011	172 706	1	12 609
2012	169 632	2	11 693

*počet používateľov do 15 rokov verejných, vedeckých a špeciálnych knižníc (v zmysle zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach; štatistické údaje za uvedené typy knižníc sleduje a vykazuje Ministerstvo kultúry SR); štatistickými údajmi za akademické a školské knižnice MK SR nedisponuje (štatistické údaje za akademické a školské knižnice sleduje a vykazuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR)

Počet školských knižníc je 1 812 a počet akademických knižníc je 42.

E. Rodinné prostredie a náhradná starostlivosť

Podpora rodiny

Ostatné príspevky na podporu rodiny

	Celkový počet poberateľov						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013**
Príspevok pri narodení dieťaťa	49 720	52 957	56 533	56 736	898	994	13 786
Príplatok k príspevku pri narodení	18 565	24 229	46 663	50 895	616	400	12 590
Zvýšený príspevok pri narodení	574	632	733	777	797	792	191
Príspevok rodičom, ktorým sa narodili 3 a viac detí alebo opakovane dvojčatá	112	113	123	126	131	140	45

** - údaje za január – marec 2013

	Suma vyplatených finančných prostriedkov						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Príspevok pri narodení dieťaťa	225 960	245 039	867497 9	8 716 487	8 744 645	8 758 420	2 1167 58
Príplatok k príspevku pri narodení	207 280	441 083	321113 13	35 046 195	355562 68	353886 81	8 6625 66
Zvýšený príspevok pri narodení	25 74	2 904	111944	118 833	121 785	120 498	28 989

Príspevok rodičom, ktorým sa narodili 3 a viac detí alebo opakovane dvojčatá	958	991	36096	36 904	38 212	40 845	13 269
---	-----	-----	-------	--------	--------	--------	--------

* - roky 2007 a 2008 uvedené v tis. Sk, roky 2009 – 2013 uvedené v eur

** - údaje za január – marec 2013

Náhradné výživné

	Priemerný mesačný počet poberateľov						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Náhradné výživné	4051	4 470	5 941	7 773	8 638	9 087	9 229
-neplatené výživné			5 452	7 060	7 891	8 369	8 562
-sirotský dôchodok			489	713	747	718	667

** - údaje za január – marec 2013

	Suma vyplatených finančných prostriedkov						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Náhradné výživné	91 037	108 083	4 292 967	5 987 029	6 959 755	7 703 589	2 029 902
-neplatené výživné			4 028 297	5 610 611	6 571 922	7 330 794	1 944 087
-sirotský dôchodok			264 670	376 418	387 834	372 795	85 816

* - roky 2007 a 2008 uvedené v tis. Sk, roky 2009 – 2013 uvedené v eur

** - údaje za január – marec 2013

Prehľad dávky v hmotnej núdzi (DHN) a príspevkov k dávke (Pkd), dotácií za obdobie od 1.7.2007 -3.2013 (uvádzané sú priemerné počty detí a poberateľov)

	7-12.2007	2008	2009	2010	2011	2012	1-3.2013
	7						3

	počet poberateľov	184 009	165 713	164 707	189 653	187 189	183 091	183 039
		121	207	233	283	273	270	67
DHN a Pkd	FP v €	722 498	479 223	476 159	242 050	443 365	357 764	944 728
								83
	počet detí	55 760	64 322	56 948	65 257	74 343	72 845	935
		427	10 660	9 308	12 283	13 744	12 906	6 002
dotácia na stravu	FP v €	465	277	496	661	700	117	177
								81
	počet detí	51 707	70 914	71 146	82 222	84 080	82 631	107
		1 295	2 192	2 368	2 729	2 762	2 742	1 346
dotácia na školské potreby	FP v €	392	484	191	083	565	951	409
				49 068	62 393	63	63 006	6418
	počet detí	26 664	18 524	*	*	247*	*	4*
		1 353	2 815					
dotácia na motivačný príspevok	FP v €	283	515	**	**	**	**	**

* - priemerný počet detí, pre ktoré sa poskytuje od 1.9.2009 dávka pre dieťa z rodín v hmotnej núdzi, ktoré si plní povinnú školskú dochádzku, ktorá nahradila dotáciu na motivačný príspevok

** - finančné prostriedky sú zahrnuté v celkovej vyplatennej sume DHN a Pkd – nedajú sa samostatne vyčísliť

Štruktúra poberateľov DHN a Pkd

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Jednotlivec	104 982	102 489	117 518	116 410	114 461	114 738
Jednotlivec s 1 – 4 deťmi	16 033	17 344	20 013	20 116	19 955	20 020
jednotlivec s viac ako 4 deťmi	342	374	445	414	386	381
Dvojica	16 062	13 898	15 105	14 520	14 006	13 648
dvojica s 1 – 4 deťmi	23 875	25 828	31 180	30 120	28 960	29 246
dvojica s viac ako 4 deťmi	4 420	4 774	5 394	5 505	5 377	5 329

Detské domovy

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, ako zriaďovateľ detských domovov (od 1.7.2011) eviduje k 31.03.2013 celkovo 85 detských domovov s kapacitou 4 895 miest, v ktorých bolo umiestnených 4 373 maloletých detí do 18 roku veku života a 455 mladých dospelých nad 18 rokov veku života. Kapacita detských domovov sa od roku 2008 zvýšila o 230 miest – t.j. cca o 5%. Nakoľko každoročne stúpa počet detí umiestnených v detských domovoch osciluje naplnenosť kapacity na úrovni 99%.

Priemerná dĺžka pobytu dieťaťa v detskom domove v sledovanom období mierne klesala a k 31.12.2012 bola priemerná dĺžka pobytu 4,38 roka (ku koncu r. 2008 to bolo 4,52 roka).

Počet a kapacita detských domovov .

Rok	Počet DeD (spolu)	Kapacita	Počet + Počet		Naplnenosť kapacity DeD	Dĺžka pobytu detí v DeD (v rokoch)
			detí	ml.dospelých		
2008	98	4665	4351	391	101,65%	4,52
2009	96	4694	4151	360	96,10%	4,36
2010	95	4556	4083	340	97,08%	4,31
2011	91	4649	4263	359	99,42%	4,07
2012	87	4839	4264	437	97,15%	4,38
2013*	85	4895	4373	455	98,63%	

V poslednom období zaznamenávame pozitívny nárast vytvárania domovov detí a znižovania počtu centier detí a optimalizáciu organizačných štruktúr detských domovov, ktorých počet v sledovanom období klesol v dôsledku organizačných zmien z 98 na 85.

Ako dokumentuje tabuľka znižuje sa počet samostatných skupín, ako aj detí v nich umiestnených a vytvárajú sa miesta pre profesionálnych rodičov. Najvýraznejší – takmer 2,5 násobný nárast zaznamenal počet detí, ktorým bola poskytovaná starostlivosť v domácom prostredí zamestnanca detského domova – tj. detí umiestnených v profesionálnych rodinách (PR), v ktorých bolo umiestnených takmer 35,4 % detí všetkých detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou, predbežným opatrením alebo uloženým výchovným opatrením.

Počet detí umiestnených v samostatných skupinách – (SS) vrátane samostatných diagnostických skupín, postupne klesá – oproti roku 2008 bol zaznamenaný pokles o cca 11% . Obdobne klesá počet detí v samostatných špecializovaných skupinách (ŠSS) – oproti roku 2008 bol zaznamenaný pokles o cca 17 % . Počet zamestnancov je relatívne na stabilizovanej úrovni – celkovo pracovalo k 31.03.2013 3918 zamestnancov, pričom na jedného zamestnanca pripadá cca 1,11 detí. Bližšie údaje sú uvedené v tabuľke .

Počet maloletých detí a počet zamestnancov v DeD

Rok	Počet umiestnených detí				Počet zamestnancov	Podiel detí na 1 zamestnanca
	v PR	v SS	v ŠSS	Spolu detí		

2008	574	2642	835	4351	3865	1,13
2009	785	2695	671	4151	3938	1,05
2010	953	2462	668	4083	3921	1,04
2011	1103	2439	721	4263	3929	1,08
2012	1285	2308	671	4264	3927	1,08
2013*	1320	2355	698	4373	3918	1,11

* údaje za rok 2013 sú uvádzané podľa stavu k 31.03.2013

Podľa údajov uvedených v tabuľke č. 3 sa pomerne významne mení štruktúra zamestnancov – počet pedagogických a iných zamestnancov na skupinách je síce stabilizovaný, ale výrazne stúpa počet profesionálnych rodičov (oproti roku 2008 takmer dvojnásobný nárast) a taktiež stúpa počet odborných zamestnancov (oproti roku 2008 nárast takmer o 38%). Na druhej strane klesol počet riadiacich a prevádzkových pracovníkov - (oproti roku 2008 pokles takmer o viac ako 25%).

Počet a štruktúra zamestnancov

		Celkový počet v roku					
		2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Celkový počet zamestnancov		3865	3938	3921	3929	3927	3918
v tom	Pracovníci priameho kontaktu (1)	2710	2800	2792	2822	2843	2858
	Z toho						
	Profesionálni rodičia	362	483	553	604	683	712
	Odborní zamestnanci (2)	300	334	341	357	420	413
	Riadiaci a prevádzkovi zamestnanci (3)	855	804	788	750	664	647

Legenda: (1) vychovávatelia, ďalší zamestnanci na skupinách, zdravotní zamestnanci; (2) psychologovia, špeciálni a liečební pedagógovia, sociálni pracovníci; (3) administratívno-hospodárski pracovníci, prevádzkovi pracovníci, riaditelia, iní

Regionálne sa počet a kapacita detských domovov a detí v nich umiestnených líši podľa aktuálnych potrieb jednotlivých krajov. Nakoľko štatistické zisťovania podľa regiónov

sledujú počty detí a mladých dospelých spoločne, uvádzame ich v sumárnom vyjadrení. Obdobne je regionálnymi potrebami ovplyvnený i počet zamestnancov.

Regionálne údaje o počte detí a mladých dospelých, kapacity a zamestnancoch DeD

Kraj	2008				2009				2010			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
BB	16	635	698	517	15	731	715	529	15	741	717	539
BA	10	319	318	311	9	360	321	338	9	345	331	332
KE	15	1070	1019	849	15	1064	1018	856	15	914	1003	858
NR	12	447	469	437	12	505	503	481	11	418	484	477
PO	11	622	675	527	11	692	606	532	11	675	590	520
TN	14	541	602	432	14	439	398	388	14	466	371	379
TT	10	438	387	351	10	454	400	360	9	479	390	363
ZA	10	513	574	441	10	449	550	454	10	518	537	453
SPOLU	98	4665	4742	3865	96	4694	4511	3938	94	4556	4423	3921

Regionálne údaje o počte, kapacity a zamestnancoch DeD

Kraj	2011				2012				2013*			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
BB	15	694	745	555	15	760	766	574	15	762	787	582
BA	8	375	334	324	8	344	322	311	8	344	337	321
KE	14	957	1037	860	14	1075	1040	852	14	1085	1065	859
NR	10	553	520	474	10	551	517	476	10	551	539	469
PO	11	664	629	522	11	664	664	525	11	664	691	517
TN	13	399	376	364	9	428	372	350	8	428	383	350
TT	10	439	433	374	10	475	463	386	10	485	459	377
ZA	10	598	548	456	10	596	554	453	9	576	567	441

SPOLU	91	4649	4622	3929	87	4839	4701	3927	85	4895	4828	3918

Legenda : **1:** Počet DeD; **2.** Kapacita; **3.** Počet umiestnených detí; **4.** Počet zamestnancov DeD

Počet detí odlúčených od rodičov, ktoré žijú v inštitúciách alebo s náhradnými rodinami

Počet detí žijúcich mimo rodičovskej starostlivosti má naďalej stúpajúcu tendenciu . Oproti roku 2008 stúpol celkovo o 505 detí, čo predstavuje nárast cca o 3,6%. Napriek tomu, že vo veľkej miere sa deti dostávajú do niektorej z foriem náhradnej rodinnej starostlivosti (pestúnska starostlivosť –**PS**, poručníctvo –**P**, náhradná osobná starostlivosť –**NOS**) a mierne klesol oproti r. 2008 počet detí v ústavnej výchove –**ÚS**, resp. v ochrannnej výchove –**OV** je potrebné systematickou preventívnou, sanačnou a kontrolnou prácou orgánov sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately (SPOD a SK), ako i zariadení na výkon opatrení SPOD a SK minimalizovať dôvody pre vyňatie detí z rodiny. Bližšie údaje o počte detí žijúcich mimo vlastnej rodiny sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Počet detí a mladých dospelých mimo vlastnej rodiny

Počet detí		2008	2009	2010	2011	2012
Celkový počet detí		13953	13873	13881	14080	14458
Z toho	PS/P/NOS	8286	8517	8546	8661	8958
	ÚS/OV	5667	5356	5335	5419	5500

Výkon rozhodnutia súdu – predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, nariadenie ústavnej starostlivosti sa prednostne realizuje v detských domovoch, v ktorých bolo k 31.12.2012 umiestnených 4264 maloletých detí a 437 mladých dospelých.

Počet a percento detí opätovne spojených s rodičmi po umiestnení

Počet detí, ktorým bolo v roku 2012 ukončené poskytovanie starostlivosti v detských domovoch predstavoval 1372 detí, čo je oproti roku 2008 pokles o 7%. V sledovanom období taktiež klesol počet ukončení poskytovania starostlivosti z dôvodu návratu detí do ich pôvodnej rodiny - o 20 detí, čo znamená pokles o 8 %. Mierne stúpol počet detí, ktoré odchádzajú z detských domovov z dôvodu dosiahnutia plnoletosti. Umiestňovanie detí do rôznych foriem náhradných rodín je v sledovanom období približne vyvážené, s výnimkou ukončenia poskytovania starostlivosti z „iného“ dôvodu (najmä repatriácia, zabezpečenie spojenia maloletého bez sprievodu s rodičmi, uplynutie doby, na ktorú bolo uložené výchovné opatrenie, uplynutie doby predbežného opatrenia apod.), kde prišlo v roku 2012 k poklesu o 120 detí – t.j. o 62,2% oproti r. 2010. Pozitívnym ukazovateľom je i zníženie počtu detí (o 91

- t.j. takmer o 100%), ktoré museli byť premiestnené do iného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu.

Ukončenie poskytovania starostlivosti v detských domovoch

	Počet detí spolu	z dôvodu							
		plnoletosť	sanácia rodiny	zverenia do				premiestnení a do iného zariadenia	z iného dôvodu
				NOS	PS	POS	poručníkovi		
v r. 2008	1474	425	281	57	140	194	7	177	193
v r. 2009	1444	427	293	82	169	191	1	116	154
v r. 2010	1577	482	236	69	181	184	9	103	313
v r. 2011	1347	456	262	53	137	161	14	85	179
v r. 2012	1372	441	261	70	155	151	11	86	197

Počet maloletých bez sprievodu za roky 2009 – 2011

MBS	2009	2010	2011	2012
Počet nájdených MBS	119	264	169	151

Počet maloletých bez sprievodu za roky 2010 - 2012

	rok 2010	rok 2011	rok 2012
Maloletí bez sprievodu			
počet MBS spolu	264	169	151
detský domov pre MBS	214	150	144
detský domov	42	19	1
žiadatelia o azyl	53	72	27
návrat do krajiny pôvodu	3	8	1

zlúčenie s rodinou	0	0	0
--------------------	---	---	---

* zdroj Ročný výkaz o vykonávaní sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Zneužívanie a zanedbávanie (článok 19), vrátane telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie (článok 39)

Z hľadiska vekového zloženia detí, na ktorých bolo spáchané násilie, boli obeťami prevažne deti od 6 do 15 rokov veku. V rámci pomoci obetiam násilia bolo poskytnuté psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny.

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným

r. 2007		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu
Počet evidovaných detí		295	262	155	28	6	746
počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania		73	30	50	4	4	161
Deti, ktorým bol orgán SPODaSK ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní		x	x	x	x	x	358
Vybrané formy poskytnutej pomoci	ambulantná starostlivosť	x	x	x	x	x	497
	Pobytová starostlivosť	x	x	x	x	x	68
	Náhradná rodinná starostlivosť	x	x	x	x	x	24

r. 2008		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, ,	Spolu
---------	--	-----------------	-------------------	----------------------	-------------	--	-------

					prostitúcia)		
Počet evidovaných detí	245	164	152	36	12	609	
počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania	51	15	34	0	11	111	
Deti, ktorým bol orgán SPODaSK ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní	x	x	x	x	0	261	
Vybrané formy poskytnutej pomoci	ambulantná starostlivosť	x	x	x	x	x	252
	Pobytová starostlivosť	x	x	x	x	x	38
	Náhradná rodinná starostlivosť	x	x	x	x	x	19

r.2009	Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu	
Počet evidovaných detí	124	95	141	40	8	408	
počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania	38	5	30	0	4	77	
Deti, ktorým bol orgán SPODaSK ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní	x	x	x	x	x	105	
Vybrané formy poskytnutej pomoci	ambulantná starostlivosť	x	x	x	x	x	88
	Pobytová starostlivosť	x	x	x	x	x	23
	Náhradná rodinná starostlivosť	x	x	x	x	x	9

r. 2010		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu
Počet evidovaných detí		93	53	170	24	3	343
počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania		25	10	24	2	3	53
Deti, ktorým bol orgán SPODaSK ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní		x	x	x	x	x	107
Vybrané formy poskytnutej pomoci	ambulantná starostlivosť	x	x	x	x	x	79
	Pobytová starostlivosť	x	x	x	x	x	38
	Náhradná rodinná starostlivosť	x	x	x	x	x	13

r. 2011		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu
Počet evidovaných detí		114	66	212	22	8	422
počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania		34	10	23	1	0	68
Deti, ktorým bol orgán SPODaSK ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní		x	x	x	x	x	111
Vybrané formy poskytnutej pomoci	ambulantná starostlivosť	x	x	x	x	x	102
	Pobytová starostlivosť	x	x	x	x	x	44
	Náhradná rodinná starostlivosť	x	x	x	x	x	4

r. 2012		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely	Spolu
---------	--	-----------------	-------------------	----------------------	-------------	------------------------------	-------

			nie		(pornografia , prostitúcia)	
Počet evidovaných detí	182	122	219	20	2	545
počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania	73	57	44	1	0	175
Deti, ktorým bol orgán SPODaSK ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní	x	x	x	x	x	126
Vybrané formy poskytnutej pomoci	ambulantná starostlivosť	x	x	x	x	66
	Pobytová starostlivosť	x	x	x	x	55
	Náhradná rodinná starostlivosť	x	x	x	x	15

Počet a percento detí nahlásených ako obeť zneužívania a/alebo zanedbávania zo strany rodičov alebo iných príbuzných/poskytovateľov starostlivosti;

Štatistika hovorov na pomocných linkách – syndróm CAN

LDI Bratislava

	2010	2011	2012
celkovo	14287	13215	15936
zapisane	6726	6782	8558
nasilie, CAN	676	628	829
percent	5,1	4,7	4,8

Slniečko Nitra

celkovo	6858	5904	3355
zapisane	1865	1448	1153
nasilie, CAN	195	61	56
percent	5,7	2,36	2,41

Košice

celkovo	4340	3658	2642
zapisane	2426	1990	1634
nasilie, CAN	181	131	78
percent	4,1	3,5	2,9

Spolu

celkovo	25485	22777	21933
zapisane	11017	10220	11345
CAN	1052	820	963

nezapísané: agresívne, mlčiace, testovacie atď...

FORMY TÝRANIA - poškodená osoba mladistvý

Formy týrania	2012		
	Poškodená osoba mladistvý		
	dievča	chlapec	obaja

1.	Fyzické násilie	8	16	1
2.	Psychické násilie	4	1	1
3.	Ekonomické násilie	-	-	-
4.	Kombinované násilie	10	5	5

POČET PRAVOPLATNE ODSÚDENÝCH OSÔB

za vybrané paragrafy, kde zo znenia zákona vyplýva, že poškodenou osobou je dieťa

	§ Trestného zákona	2007	2008	2009	2010	2011	2012
		Počet právoplatne odsúdených osôb					
Vražda novonarodeného dieťaťa matkou	§ 146	0	4	2	0	0	3
Obchodovanie s deťmi	§ 180	0	0	1	0	0	0
	§ 181	0	1	0	4	0	0
Sexuálne zneužívanie	§ 201	162	153	185	188	199	271
	§ 202	7	7	3	5	6	6
Odloženie dieťaťa	§ 205	2	4	8	2	0	2

Opustenie dieťaťa	§ 206	28	16	16	4	2	1
Zanedbanie povinnej výživy	§ 207	2 036	2 262	3 047	3 746	3 748	3 638
Ohrozovanie mravnej výchovy mládeže	§ 211	623	758	776	870	1 492	1 545

F. Zdravotné postihnutie, základná zdravotná a sociálna starostlivosť

1. Deti so zdravotným postihnutím (článok 23)

Deti, ktorých rodičia dostávajú osobitnú materiálnu, psychosociálnu a inú pomoc

Priemerný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽZP podľa veku a pohlavia v roku 2008

Typ dávky	0 – 5 rokov		6 – 17 rokov	
	Ženy	Muži	Ženy	Muži
PP na osobnú asistenciu	0	0	162	261
PP na zaobstaranie pomôcky	0	0	1	1
PP na opravu pomôcky	0	0	0	0
PP na kúpu osobného motorového vozidla	0	0	1	2
PP na prepravu	3	6	15	24
PP na úpravu bytu, rodinného domu a garáže	0	0	0	0
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov	484	617	3 471	4 042
PP za opatrovanie – opatrovatelia	0	0	0	0
PP za opatrovanie – opatrovaní občania	0	0	2 157	3 064
Spolu počet poberateľov *	484	617	3 560	4 174

- ak poberatelia s ŽZP poberajú viac príspevkov, zarátaní sú iba raz

Priemerný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽZP podľa veku a pohlavia v roku 2009

Typ peňažného príspevku	0-5 rokov		6-17 rokov	
	Ženy	Muži	Ženy	Muži
osobná asistencia	0	0	144	214
kúpa pomôcky	2	3	15	21
výcvik používania pomôcky	0	0	0	0
úprava pomôcky	0	0	0	0
oprava pomôcky	0	0	2	2

kúpa zdvihacieho zariadenia	0	0	2	3
kúpa osobného motorového vozidla	4	6	16	20
úprava osobného motorového vozidla	0	0	1	0
preprava	2	5	15	20
úprava bytu	0	0	1	2
úprava rodinného domu	0	0	2	3
úprava garáže	0	0	0	0
ZV - diétne stravovanie	201	163	1 310	1 073
ZV - hygiena a opotrebovanie	214	314	1 658	1 933
ZV - prevádzka osobného motorového vozidla	163	265	1 503	1 965
ZV - pes so špeciálnym výcvikom	0	0	1	1
opatrovanie – opatrovatelia	0	0	0	0
opatrovanie – opatrované osoby	0	0	2 005	2 571
Spolu ŽP osôb *	438	543	3 954	4 411

- ak poberatelia s ŽP poberajú viac príspevkov, zarátaní sú iba raz

Priemerný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽP podľa veku a pohlavia v roku 2010

Typ peňažného príspevku	0-5 rokov		6-17 rokov	
	Ženy	Muži	Ženy	Muži
osobná asistencia	0	0	146	246
kúpa pomôcky	3	4	17	24
výcvik používania pomôcky	0	0	0	0
úprava pomôcky	0	0	0	0
oprava pomôcky	0	0	2	4
kúpa zdvihacieho zariadenia	0	0	2	4
kúpa osobného motorového vozidla	4	7	19	24
úprava osobného motorového vozidla	0	0	1	1
preprava	1	3	17	24
úprava bytu	0	0	1	1
úprava rodinného domu	0	0	1	3
úprava garáže	0	0	0	0
ZV - diétne stravovanie	229	185	1 566	1 397

ZV - hygiena a opotrebovanie	244	341	1 875	2 437
ZV - prevádzka osobného motorového vozidla	189	298	1 714	2 524
ZV - pes so špeciálnym výcvikom	0	0	1	1
Počet ŽZP osôb aspoň s jedným PP na komp.	490	597	3 875	4 674
opatrovanie – opatrovatelia	0	0	0	0
opatrovanie – opatrované osoby	0	0	2 165	3 108
Spolu ŽZP osôb*	490	597	4 397	5 448

- ak poberatelia s ŽZP poberajú viac príspevkov, zarátaní sú iba raz

Priemerný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽZP podľa veku a pohlavia v roku 2011

Typ peňažného príspevku	0-5 rokov		6-17 rokov	
	Ženy	Muži	Ženy	Muži
osobná asistencia	0	0	144	240
kúpa pomôcky	2	3	15	19
výcvik používania pomôcky	0	0	0	0
úprava pomôcky	0	0	0	0
oprava pomôcky	0	0	1	3
kúpa zdvihacieho zariadenia	0	0	3	4
kúpa osobného motorového vozidla	4	6	14	23
úprava osobného motorového vozidla	0	0	0	1
preprava	0	1	19	24
úprava bytu	0	0	1	2
úprava rodinného domu	0	0	2	3
úprava garáže	0	0	0	0
ZV - diétne stravovanie	240	194	1 711	1 454
ZV - hygiena a opotrebovanie	262	346	1 908	2 457
ZV - prevádzka osobného motorového vozidla	192	297	1 700	2 588
ZV - pes so špeciálnym výcvikom	0	0	1	1
Počet ŽZP osôb aspoň s jedným PP na komp.	510	595	4 021	4 776
opatrovanie – opatrovatelia	0	0	0	0
- opatrovatelia poberajúci dôchodkovú dávku	0	0	0	0

- ostatní opatrovatelia	0	0	0	0
opatrovanie – opatrované osoby	0	0	2 175	3 198
Spolu ŤZP osôb *	510	595	4 527	5 566

- ak poberatelia s ŤZP poberajú viac príspevkov, zarátaní sú iba raz

Deti, ktoré žijú v inštitúciách, vrátane inštitúcií pre deti s mentálnym zdravotným postihnutím alebo mimo svojich rodín, napr. v pestúnskej starostlivosti

Podľa nižšie uvedenej tabuľky má počet maloletých detí s ťažkým zdravotným postihnutím umiestnených do DeD stúpajúcu tendenciu – oproti roku 2008 sme k 31.12. 2012 zaznamenali nárast celkovo o 240 detí - tj. viac ako 52%. V rámci štatistického zisťovania podľa *Ročného výkazu o poskytovaní starostlivosti a výchovy deťom v detskom domove a detskom domove pre maloletých bez sprievodu – V(MPSVR SR)05-01*, z ktorého boli čerpané všetky prezentované údaje (s výnimkou údajov za rok 2013, ktoré boli čerpané z Hlásenia o počte detí a mladých dospelých v detskom domove k 31.03.2013) nie sú sledované údaje diferencované podľa charakteru zdravotného postihnutia.

Počet detí s ŤZP v DeD

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Počet evidovaných detí	456	546	547	690	696

Počet vybraných druhov zariadení sociálnych služieb a ich kapacita za roky 2007 až 2010

Druh zariadenia	Počet miest k 31.12.2007						Počet miest k 31.12.2008						Počet miest k 31.12.2009						Počet miest k 31.12.2010					
	Počet zariadení k 31.12.2007	z toho starostlivosť poskytovaná					Počet zariadení k 31.12.2008	z toho starostlivosť poskytovaná					Počet zariadení k 31.12.2009	z toho starostlivosť poskytovaná					Počet zariadení k 31.12.2010	z toho starostlivosť poskytovaná				
		Spolu	celoročne	týždenne	denne	prechodne		Spolu	celoročne	týždenne	denne	prechodne		Spolu	celoročne	týždenne	denne	prechodne		Spolu	celoročne	týždenne	denne	prechodne
1	3	196	30	46	12	0	5	417	92	84	241	0	5	394	90	80	224	0	4	191	61	74	56	0
2	40	1496	576	382	538	0	39	1654	781	359	514	0	41	1468	530	351	584	0	41	1402	492	271	62	0
3	13	396	228	25	14	2	12	300	114	41	144	1	13	269	98	38	132	1	10	330	150	40	13	0

Zdroj: Výkaz ŠÚ SR Soc 1-01

1. Riadok - - DSS pre deti s telesným postihnutím
2. Riadok- DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania
3. Riadok - DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania

Obyvatelia zariadení sociálnych služieb za roky 2007 až 2010

Druh zariadenia	Obyvatelia				z toho															
					dlhodobo zdravotne postihnutí				osoby v dôchodkovom veku				muži				ženy			
	v tom				v tom				v tom				v tom				v tom			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
DSS pre deti s telesným postihnutím	193	416	391	187	193	416	391	187	0	0	0	0	102	202	212	109	91	214	179	78
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	1462	1620	1424	1338	1462	1620	1424	1338	0	0	0	0	801	933	777	750	661	687	647	588
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	358	276	265	309	358	276	265	309	0	0	0	0	218	168	166	193	140	108	99	116
stanice opatrovateľskej služby/ zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	88	87	59	42	28	28	0	0	0	0	0	0	32	35	17	13	56	52	42	29

Počet ĽZP detí, ktoré navštevujú bežné školy;

Individuálna integrácia detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v bežných triedach bez intelektovo nadaných žiakov

Rok	Počet individuálne integrovaných detí a žiakov
-----	--

		úhrnom	v tom							
			syndróm	postihnutie			narušená komunikačná schopnosť	telesné	vývinové poruchy	
				mentálne	sluchové	zrakové			správania	učenia
2008	materské	498	31	135	32	36	83	126	37	18
	základné	15425	105	3657	308	242	758	1018	981	8356
	stredné	3536	17	.	131	108	.	274	101	2905
	spolu	19459	153	3792	471	386	841	1418	1119	11279
2009	materské	490	38	108	36	37	94	118	41	18
	základné	16747	127	3670	311	255	737	1036	1094	9517
	stredné	4234	25	.	145	93	.	300	157	3514
	spolu	21471	190	3778	492	385	831	1454	1292	13049
2010 1/	materské	468	28	109	37	29	103	112	42	8
	základné	18244	145	3645	314	243	782	971	1318	10826
	stredné	4900	31	.	153	106	.	333	128	4149
	spolu	23612	204	3754	504	378	885	1416	1488	14983
2011	materské	513	44	117	34	36	116	116	39	11
	základné	19887	189	3743	330	244	906	930	1488	12057
	stredné	5475	41	.	144	107	.	342	147	4694
	spolu	25875	274	3860	508	387	1022	1388	1674	16762
2012	materské	475	46	90	37	34	113	104	42	9
	základné	18563	233	3563	330	259	999	664	820	11695
	stredné	6096	48	.	142	112	.	348	169	5277
	spolu	25134	327	3653	509	405	1112	1116	1031	16981

Špeciálne triedy v bežných školách (bez intelektovo nadaných)

Rok		Počet žiakov v špeciálnych školách		
		v tom		
		materských	základných	stredných
2009	štátne	599	17 238	0
	súkromné	95	281	0
	cirkevné	33	308	10
	spolu	727	17 827	10
2010	štátne	641	17 137	0
	súkromné	94	350	0
	cirkevné	31	315	16
	spolu	766	17 802	16
2011	štátne	699	17 039	0
	súkromné	105	423	0
	cirkevné	34	317	8
	spolu	838	17 779	8
2012	štátne	752	17 098	0
	súkromné	122	494	0

	cirkevné	39	301	13
	spolu	913	17 893	13

Špeciálne školy (bez intelektovo nadaných)

Rok		Počet žiakov v špeciálnych školách		
		v tom		
		materských	základných	stredných
2009	štátne	1 292	40 698	5 483
	súkromné	118	533	21
	cirkevné	44	41 231	47
	spolu	1 454	82 462	5 551
2010	štátne	2 526	42 262	5 578
	súkromné	124	616	28
	cirkevné	47	1 513	51
	spolu	2 697	44 391	5 657
2011	štátne	1 377	43 811	5 582
	súkromné	120	705	39
	cirkevné	44	1 598	57
	spolu	1 541	46 114	5 678
2012	štátne	1 352	44 819	5 545
	súkromné	147	795	82
	cirkevné	49	1 668	59
	spolu	1 548	47 282	5 686

Deti, ktoré nenavštevujú školy alebo porovnateľné zariadenia.

Všetky deti vo veku 6 až 16 rokov by sa mali vzdávať podľa svojich možností a schopností nakoľko u nás je povinná 10 ročná povinná školská dochádzka .

Výkon speleoterapie a speleoklimatických pobytov

Sprístupnené jaskyne a zdravotnícke zariadenia:

- Bystrianska jaskyňa – SVEJAN, v. o. s. Banská Bystrica
- Belianska jaskyňa – Sanatórium Tatranská Kotlina, n. o. Tatranská Kotlina
- Jasovská jaskyňa – Kúpele ŠTÓS, a. s. Štós
- Dmica – Dmica Komplex s.r.o., - nevykonávali, zanikli.

Jaskyňa/rok	počet pacientov		Počet hodín
	dospelí	deti	
Bystrianska			
2008	10	70	2018
2009	8	80	2759

	2010	33	138	5116
	2011	21	113	4995
	2012	22	99	3560
Belianska				
	2008	2510	0	2510
	2009	2259	0	2259
	2010	2004	0	2004
	2011	1597	0	1597
	2012	1315	0	1315
		počet pacientov		Počet
Jaskyňa/rok		dospelí	deti	hodín
Jasovská				
	2008	137	485	3724
	2009	216	502	3692
	2010	177	285	2742
	2011	252	497	3417
	2012	531	673	3396

2. Zdravie a zdravotné služby (článok 24)

Údaje o

- a) dojčenskej úmrtnosti do 1 roka a novorodeneckej úmrtnosti do 28 dní života dieťaťa úmrtnosť do 5 rokov života dieťaťa.
- b) o počte a % podiele detí s nízkou pôrodnou hmotnosťou do 2 500g.
- c) podiele detí s miernou a ťažkou podváhou, chradnutím a spomaleným rastom. Predmetný údaj sa v tejto podobe štatisticky nespracováva. Štatistické údaje o počte úmrtí osôb vo veku od 0 do 19 rokov s podváhou (MKCH E43,E44,E46).
- d) o percente preventabilného očkovania detí.
- g) úmrtnosti matiek vrátane jej hlavných príčin - údaje o úmrtnosti matiek. Hlavné príčiny smrti sa nespracovávajú ako štatistický údaj.

h) o počte tehotných, ktoré využívajú prenatalnú zdravotnú starostlivosť. Údaje o postnatálnej zdravotnej starostlivosti sa osobitne nespracovávajú, ale sú súčasťou údajov o počte preventívnych prehliadok vykonaných v gynekologickej ambulancii.

i) podiele detí narodených v ústavnom zdravotníckom zariadení a tabuľka č. 8 počet živo narodených detí v SR.

j) podiele personálu školeného v oblasti nemocničnej starostlivosti a pôrodu. Údaj sa nespracováva.

k) podiele matiek, ktoré výlučne dojčia a o dĺžke dojčenia - údaje o počte výlučne dojčených detí a o podiele výlučne dojčených detí do konca 6. mesiaca života (podiel spracovávaný od roku 2009).

Údaje o počte mladistvých nakazených infekciou HIV/AIDS. Počet výskytu infekcie HIV predstavuje spolu 2 % z celkového počtu prípadov infekcie HIV, ktoré sa vyskytli v rokoch 2007 – 2012 v SR.

Údaje s ohľadom na zdravie mladistvých o:

a) o počte mladistvých s poruchami duševného zdravia (MKCH F00 – F99).

b) o počte mladistvých tehotných. Tabuľka č. 15 uvádza štatistické údaje o počte mladistvých nakazených pohlavne prenosnými infekciami. Tabuľka č. 18 uvádza štatistické údaje o počte mladistvých so zneužívaním drog.

ŠTATISTICKÉ ÚDAJE	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Štatistické údaje o dojčenskej úmrtnosti do 1 roka života dieťaťa	334	336	346	344	300	
Štatistické údaje o novorodeneckej úmrtnosti do 28 dní života dieťaťa	183	197	188	217	177	
Štatistické údaje o úmrtnosti do 5 rokov života dieťaťa	17	11	7	9	15	
Zdroj: ŠÚ SR						
Štatistické údaje o počte a % detí s nízkou pôrodnou hmotnosťou (do 2 500g)	4 180 7,86 %	4 338 7,56 %	4 446 7,26 %	4 635 7,67 %	4 927 8,10 %	
Zdroj: ŠÚ SR						
Štatistické údaje o počte úmrtí osôb	vo veku od 0 do 19 rokov					
s podváhou (MKCH E43,E44,E46)	0	0	2	1	1	
Zdroj: ŠÚ SR						
Štatistické údaje o počte živo narodených detí	54 424	57 360	61 217	60 410	60 813	
Zdroj: ŠÚ SR						
Podiel detí narodených detí v ústavnom zdravotníckom zariadení	99,83	99,71	99,70	99,68	údaj NCZI spracová	údaj ²⁹ NCZI spraco

					va	váva
Zdroj: NCZI						
Štatistické údaje o počte tehotných, ktoré využívajú prenatálnu zdravotnú starostlivosť	710 185	724 559	523 163	528 048	503 871	
Zdroj: NCZI						
Štatistické údaje o úmrtnosti matiek	3	údaj chýba	5	6	údaj NCZI spracováva	údaj NCZI spracováva
Zdroj: ŠÚ SR						
Štatistické údaje o výlučne dojčených deťoch do konca	Počet výlučne dojčených detí		Podiel výlučne dojčených detí			
1. mesiaca	43 763	45 344	88,76	89,73	89,01	
2. mesiaca	38 773	40 260	78,48	81,37	80,72	
3. mesiaca	34 104	35 501	70,31	72,97	72,61	
4. mesiaca	29 563	30 894	61,86	64,38	63,26	
5. mesiaca	25 471	26 751	52,84	55,65	57,84	
6. mesiaca	22 100	23 592	45,39	49,28	50,89	
Zdroj: NCZI						
Tabuľka č. 13						
Štatistické údaje o počte mladistvých s poruchami duševného zdravia (MKCH F00 – F99)	vo veku 16 až 18 rokov		vo veku 15 až 19 rokov			
	Muži 1 731	Muži 1 910	Muži 7 789	Muži 5 267	Muži 6 412	
	Ženy 1 611	Ženy 1 971	Ženy 6 046	Ženy 5 067	Ženy 5 717	

Zdroj: NCZI									
Štatistické údaje o počte mladistvých tehotných	vo veku								
	údaj nespracovaný osobitne	údaj nespracovaný osobitne	0 - 14 rokov	15 - 18 rokov	0 - 14 rokov	15 - 18 rokov	0 - 14 rokov	15 - 18 rokov	
			312	25 062	32 3	23 678	23 5	22 532	
Zdroj: NCZI									
Štatistické údaje o počte mladistvých nakazených pohlavne prenosnými infekciami	vo veku 15 až 19 rokov								
	57	75	125	110	97				
Zdroj: NCZI									
Štatistické údaje o počte mladistvých dotknutých HIV/AIDS		vo veku 16 až 18 rokov - mužov				vo veku 17 rokov - žena			
	0	4	0	0	1				
Štatistické údaje o percente mladistvých dotknutých HIV/AIDS	Počet výskytu infekcie HIV predstavuje spolu 2 % z celkového počtu prípadov infekcie HIV, ktoré sa vyskytli v rokoch 2007 – 2012 v SR.								
Zdroj: NCZI									
Štatistické údaje o percente preventabilného očkovania detí									
Záškrť	99,3	99,4	99,2	99,1	99,0	98,7			

Tetanus	99,3	99,4	99,2	99,1	99,0	98,7
Čierny kašeľ	99,3	99,4	99,2	99,1	99,0	98,7
Osýpky	99,6	99,5	98,9	98,5	98,3	98,9
Detská obrny	99,3	99,4	99,2	99,1	99,0	98,7
TBC	98,1	98,0	97,0	97,6	97,1	90,4

Zdroj: ÚVZ SR

Štatistické údaje o počte mladistvých so zneužívaním drog vo veku						
0-14 rokov	24	17	14	19	14	18
15-19 rokov	343	337	298	321	302	300

Zdroj: ÚVZ SR

Zoznam skratiek:

- NCZI Národné centrum zdravotníckych informácií
VšZP Všeobecná zdravotná poisťovňa
ŠÚ SR Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚVZ SR Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
VLDD pediater, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť deťom a dorastu

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=6674>

Údaje o percente detí vo veku jedného roka, ktoré boli plne zaočkované na tuberkulózu, záškrt, čierny kašeľ, tetanus, detskú obrnu a osýpky

Slovenská republika sa od roku 1986 riadi imunizačným programom, ktorého cieľom je eliminovať až eradikovať výskyt prenosných ochorení dôsledným zabezpečením efektívnej imunizácie detí a dospelých. Program sa plní v súlade s odporúčaniami Svetovej zdravotníckej organizácie a v súlade s praxou členských štátov krajín Európskej únie. Národný imunizačný program sa zabezpečuje v súlade s cieľmi programu Svetovej zdravotníckej organizácie č. 7 "Zdravie pre všetkých v 21.storočí". Dôsledným plnením Národného imunizačného programu sa podarilo na území Slovenskej republiky eliminovať (napr. záškrt, tetanus detí a mladistvých) až eradikovať (napr. poliomyelitída) viacero infekčných ochorení. Do Národného imunizačného programu je zaradené pravidelné povinné očkovanie detí proti detskej obrne, záškrtu, tetanu, čiernemu kašľu, vírusovej hepatitíde typu B, hemofilovým invazívnym infekciám, pneumokokovým infekciám, osýpkam, ružienke,

mumpsu a povinné preočkovanie dospelých proti diftérii a tetanu. Národný imunizačný program ďalej zahŕňa povinné očkovanie osôb vo vysokom riziku nákazy proti vírusovej hepatitíde typu B, tuberkulóze, besnote, kliešťovej encefalitíde, chrípke a pneumokokovým infekciám. Okrem pravidelného povinného očkovania sa v Slovenskej republike odporúčajú a väčšinou aj realizujú nasledovné očkovania: proti vírusovej hepatitíde typu A, proti vírusovej hepatitíde typu B, meningokokovej meningitíde, pneumokokovým infekciám, chrípke, hemofilovým invazívnym infekciám a kliešťovej encefalitíde. Od roku 2007 nastalo v oblasti očkovania niekoľko zmien. V roku 2007 bolo zavedené očkovanie polyvalentnou hexavakcínou s obsahom acelulárnej pertusickej zložky proti diftérii, tetanu, čiernemu kašľu, detskej obrne, vírusovej hepatitíde typu B a hemofilovým invazívnym infekciám a preočkovania 13 ročných detí trivalentnou očkovacou látkou proti diftérii, tetanu a poliomyelitíde. V roku 2009 sa zaviedlo povinné očkovanie dojčiat 7-valentnou očkovacou látkou aj proti pneumokokovým infekciám a povinné preočkovania dospelých bivalentnou očkovacou látkou diftérii a tetanu. V roku 2010 nastalo v oblasti očkovania niekoľko zmien, a to: zrušenie preočkovania tuberkulín negatívnych detí v 11. roku života proti tuberkulóze, zavedenie preočkovania v 13. roku života proti diftérii, tetanu, poliomyelitíde a čiernemu kašľu a zavedenie odporúčaného očkovania 2-ročným deťom žijúcim v zlých hygienických podmienkach plne hrazené z verejného poistenia proti vírusovej hepatitíde typu B. Posledné zmeny nastali v roku 2011. Od 1. 1. 2012 sa zrušilo očkovanie novorodencov proti tuberkulóze.

Vzhľadom na súčasný intenzívny pohyb obyvateľstva vo svete nie je vylúčené zavlečenie akejkoľvek infekčnej choroby do ktorejkoľvek krajiny vrátane Slovenska. Preto je aj naďalej nevyhnutné udržať doterajšiu vysokú zaočkovanosť detskej populácie, zvyšovať zaočkovanosť dospelých a venovať osobitnú pozornosť očkovaniu ťažko dosiahnuteľných skupín populácie.

Údaje o počte/percente detí infikovaných a dotknutých HIV/AIDS;

Od roku 1985 do konca roku 2012 bolo v SR vykázaných spolu 432 prípadov HIV infekcie u občanov SR, z toho 371 u mužov a 61 u žien. Kumulatívna incidencia dosiahla hodnotu 8,05 prípadov/100 000 obyvateľov SR. Infekcia HIV prešla do AIDS u 68 osôb (57 mužov, 11 žien) a z nich 41 pacientov (36 mužov, 5 žien) zomrelo. Ďalší ôsmi infikovaní zomreli bez prechodu nákazy do AIDS. Od roku 1986 do konca roku 2012 bola HIV infekcia zistená celkovo u 124 cudzincov (108 mužov a 16 žien), ktorí sa podrobili vyšetreniu v SR. Celkovo, u občanov SR i cudzincov, bolo v Slovenskej republike od roku 1985 do 31. 12. 2012 laboratórne potvrdených a vykázaných 556 (479 u mužov, 77 u žien) prípadov infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti. V rokoch 2007 – 2012 sa vyskytlo spolu 250 nových prípadov infekcie HIV a 24 novodiagnostikovaných prípadov AIDS. Infekcia HIV sa vyskytla v roku 2008 u štyroch mužov vo veku 16 – 18 rokov a v roku 2011 u jednej ženy vo veku 17 rokov, čo predstavovalo spolu 2 % z celkového počtu prípadov infekcie HIV, ktoré sa vyskytli v rokoch 2007 – 2012.

Aj keď SR patrí ešte stále medzi krajiny s relatívne nízkym výskytom HIV/AIDS a počet prípadov infekcie u detí je nízky (v SR dominuje prenos infekcie HIV homosexuálnym stykom v skupine mužov majúcich sex s mužmi), je potrebné venovať pozornosť prevencii tohto ochorenia.

G. Vzdelávanie, voľný čas a kultúrne aktivity (články 28, 29, 30 a 31)

Údaje o miere gramotnosti detí a dospelých - údaje nemáme

Celkový a konečný počet zapísaných detí a miera dochádzky do základných a stredných škôl a centier odbornej prípravy

Základné školy								
Rok		Počet škôl	Učitelia pre ročník		Počet tried v ročníku		Počet žiakov v ročníku	
			1. - 4.	5. - 8. (9.)	1. - 4.	5. - 8. (9.)	1. - 4.	5. - 8. (9.)
			spolu	spolu	1. - 4.	5. - 8. (9.)	spolu	spolu
2008	štátne	2090	13140	19878	10597	11581	194600	241477
	súkromné	34	188	179	133	77	1899	1167
	cirkevné	113	687	1174	556	612	10283	12289
	spolu	2237	14015	21231	11286	12270	206782	254933
2009	štátne	2076	13174	19617	10682	11412	189943	232504
	súkromné	36	227	257	155	88	2170	1307
	cirkevné	112	711	1185	577	627	10088	12359
	spolu	2224	14112	21059	11414	12127	202201	246170
2010	štátne	2063	13239	19698	10704	11358	187045	226673
	súkromné	39	229	298	167	106	2303	1479
	cirkevné	114	736	1182	580	627	10115	12060
	spolu	2216	14204	21178	11451	12091	199463	240212
2011	štátne	2048	13428	19606	10849	11284	187420	220868
	súkromné	39	242	343	176	122	2395	1631
	cirkevné	115	748	1204	605	623	10304	11859
	spolu	2202	14418	21153	11630	12029	200119	234358
2012	štátne	2023	13361	19424	10789	11064	189109	214331
	súkromné	41	269	375	187	131	2566	1782
	cirkevné	113	759	1196	613	625	10620	11731
	spolu	2177	14389	20995	11589	11820	202295	227844

Špeciálne školy základné a špeciálne školy										
Rok		Počet škôl	Učitelia		počet žiakov v ročníku				Vzdelávací variant B a C	
			spolu	z toho ženy	prípr. - 4.		5. - 9.		počet odd./tried	počet žiakov
					spolu	dievčatá	spolu	dievčatá		
2008	štátne	215	3989	3448	10497	4492	13251	5520	501	3764
	súkromné	12	63	54	145	50	99	23	7	83
	cirkevné	6	81	68	106	54	204	79	22	179
	spolu	233	4133	3570	10748	4596	13554	5622	530	4026
2009	štátne	216	4100	3526	10049	4265	13486	5642	538	4042

	súkromné	14	96	76	231	80	143	39	10	85
	cirkevné	6	89	76	98	41	245	101	26	164
	spolu	236	4285	3678	10378	4386	13874	5782	574	4291
2010	štátne	219	4138	3543	9839	4147	13683	5850	601	4329
	súkromné	16	110	93	281	91	213	63	21	116
	cirkevné	9	85	73	111	41	221	95	25	155
	spolu	244	4333	3709	10231	4279	14117	6008	647	4600
2011	štátne	214	4159	3569	9555	4060	13491	5719	626	4540
	súkromné	16	148	119	355	118	285	82	26	133
	cirkevné	9	106	84	106	41	222	101	21	141
	spolu	239	4413	3772	10016	4219	13998	5902	673	4814
2012	štátne	210	4112	3521	9434	4002	13261	5755	655	4731
	súkromné	16	177	150	398	141	325	89	28	146
	cirkevné	9	104	86	117	39	176	75	19	136
	spolu	235	4393	3757	9949	4182	13762	5919	702	5013

Stredné odborné školy

Rok	Počet škôl	Učitelia na pracovný čas				Denné štúdium		Externé štúdium		
		ustanovený		kratší		počet		počet		
		spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	študujúcich		študujúcich		
						spolu	dievčatá	spolu	dievčatá	
2008	štátne	396	12134	8331	2139	1324	176602	79277	5601	3291
	súkromné	86	1088	790	940	665	14576	7499	3198	2296
	cirkevné	20	317	248	208	153	4166	2876	887	778
	spolu	502	13539	9369	3287	2142	195344	89652	9686	6365
2009	štátne	386	12134	8445	2002	1233	171405	76160	6027	3467
	súkromné	85	1136	807	856	612	15554	8091	3036	2158
	cirkevné	19	344	273	219	163	4024	2796	989	839
	spolu	490	13614	9525	3077	2008	190983	87047	10052	6464
2010	štátne	382	11839	8254	1928	1181	161967	71046	6602	3771
	súkromné	88	1170	841	925	672	15482	8109	2989	2032
	cirkevné	19	350	272	218	155	3895	2697	1259	1066
	spolu	489	13359	9367	3071	2008	181344	81852	10850	6869
2011	štátne	365	11448	8103	1843	1153	150547	65609	6731	4017
	súkromné	89	1166	840	891	626	15670	8281	2726	1849
	cirkevné	19	349	274	218	156	3925	2641	1300	1097
	spolu	473	12963	9217	2952	1935	170142	76531	10757	6963
2012	štátne	362	10923	7731	1827	1172	140316	61258	5916	3564
	súkromné	86	1114	809	808	562	15030	7940	2586	1766
	cirkevné	19	335	253	191	126	3775	2548	1023	893
	spolu	467	12372	8793	2826	1860	159121	71746	9525	6223

Konzervatóriá

	Učitelia na pracovný čas	Denné štúdium	Externé štúdium
--	--------------------------	---------------	-----------------

Rok	Počet škôl	ustanovený		kratší		počet		počet		
		spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	študujúcich		študujúcich		
						spolu	dievčatá	spolu	dievčatá	
2008	štátne	6	371	211	233	113	1618	896	121	69
	súkromné	6	67	45	115	64	377	268	58	27
	cirkevné	1	46	29	17	8	187	128	0	0
	spolu	13	484	285	365	185	2182	1292	179	96
2009	štátne	6	308	180	260	127	1602	906	127	74
	súkromné	7	108	75	166	106	480	327	70	13
	cirkevné	1	44	32	25	11	193	122	0	0
	spolu	14	460	287	451	244	2275	1355	197	87
2010	štátne	5	221	123	258	139	1453	833	0	0
	súkromné	8	102	58	212	118	656	435	17	6
	cirkevné	1	34	24	33	20	203	130	0	0
	spolu	14	357	205	503	277	2312	1398	17	6
2011	štátne	6	322	196	268	140	1849	1075	0	0
	súkromné	9	120	71	228	135	805	507	0	0
	cirkevné	1	38	28	35	22	205	140	0	0
	spolu	16	480	295	531	297	2859	1722	0	0
2012	štátne	6	326	199	287	157	1889	1103	0	0
	súkromné	9	135	85	223	131	914	573	0	0
	cirkevné	1	35	24	29	17	182	125	0	0
	spolu	16	496	308	539	305	2985	1801	0	0

Špeciálne stredné školy

Rok	Počet škôl	Učitelia na pracovný čas		Denné štúdium		Externé štúdium				
		ustanovený	kratší	počet		počet				
				spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	dievčatá	spolu
2008	štátne	105	512	367	174	115	5817	2474	x	x
	súkromné	2	5	5	0	0	19	5	x	x
	cirkevné	4	6	5	14	7	53	32	x	x
	spolu	111	523	377	188	122	5889	2511	x	x
2009	štátne	112	586	432	160	113	5868	2497	x	x
	súkromné	2	5	5	0	0	21	6	x	x
	cirkevné	5	9	7	9	4	57	32	x	x
	spolu	119	600	444	169	117	5946	2535	x	x
2010	štátne	115	539	401	165	117	5970	2565	x	x
	súkromné	3	6	6	12	10	28	14	x	x
	cirkevné	5	8	6	17	9	67	36	x	x
	spolu	123	553	413	194	136	6065	2615	x	x
2011	štátne	118	535	395	154	110	5991	2555	x	x
	súkromné	3	4	4	11	8	39	16	x	x
	cirkevné	5	10	7	12	7	65	36	x	x
	spolu	126	549	406	177	125	6095	2607	x	x
2012	štátne	119	536	402	128	91	5972	2546	x	x
	súkromné	3	8	7	10	7	82	35	x	x

	cirkevné	5	10	8	14	7	72	37	x	x
	spolu	127	554	417	152	105	6126	2618	x	x

Miera udržania, ukončenia a prestupov a percentá študentov predčasne zanechávajúcich základné a stredné školy a centrá odbornej prípravy

Počet žiakov ktorí ukončili dochádzku v ZŠ nižšom ako 9. ročníku

Rok		Počet žiakov ktorí dokončili školskú dochádzku v	
		1. 4. roč.	5. - 8. roč.
2008	štátne	111	2 034
	súkromné	1	1
	cirkevné	3	73
	spolu	115	2 108
2009	štátne	123	1 882
	súkromné	1	3
	cirkevné	0	87
	spolu	124	1 972
2010	štátne	137	1 570
	súkromné	1	30
	cirkevné	3	117
	spolu	141	1 717
2011	štátne	238	1 720
	súkromné	18	12
	cirkevné	3	34
	spolu	259	1 766

Počet detí domorodého pôvodu a detí národnostných menšín, ktoré získavajú štátom financované vzdelávanie vo svojom vlastnom jazyku

Školy a žiaci denného štúdia podľa vyučovacieho jazyka

Rok		Počet detí, žiakov a študujúcich				
		spolu	v tom s vyučovacím jazykom			
			slovenským	maďarským	ukrajinským	iným
2008	materské	138186	129078	8723	236	149
	základné	461715	428883	31804	426	602
	gymnázia	99821	94267	5117	133	304
	konzervatóriá	2182	2182	0	0	0
	SOŠ	195344	186874	8470	0	0
	špeciálne	35106	33452	1654	0	0
	spolu	932354	874736	55768	795	1055
2009	materské	138496	129635	8551	184	126
	základné	448371	416122	31228	404	617
	špeciálne					
	MŠ,ZŠ	29503	27974	1529	0	0
	gymnázia	94019	88791	4787	133	308

	konzervatóriá	2275	2275	0	0	0
	SOŠ	190983	182650	8333	0	0
	špeciálne SŠ	5946	5808	138	0	0
	spolu	909593	853255	54566	721	1051
2010	materské	139239	130460	8482	188	109
	základné	439675	407700	30905	395	675
	špeciálne					
	MŠ,ZŠ	29941	28333	1608	0	0
	gymnázia	89336	84558	4337	132	309
	konzervatóriá	2312	2312	0	0	0
	SOŠ	181344	173341	8003	0	0
špeciálne SŠ	6065	5942	123	0	0	
	spolu	887912	832646	53458	715	1093
2011	materské	144130	134889	8813	192	236
	základné	434477	403054	30522	327	574
	špeciálne					
	MŠ,ZŠ	29851	28205	1646	0	0
	gymnázia	85071	80543	4067	120	341
	konzervatóriá	2859	2859	0	0	0
	SOŠ	170142	162423	7719	0	0
špeciálne SŠ	6095	5974	121	0	0	
	spolu	872625	817947	52888	639	1151
2012	materské	149511	140051	9060	186	214
	základné	430139	398995	30232	290	622
	špeciálne					
	MŠ,ZŠ	29791	28091	1700	0	0
	gymnázia	80346	76132	3788	92	334
	konzervatóriá	2985	2985	0	0	0
	SOŠ	159121	151663	7458	0	0
špeciálne SŠ	6126	6000	126	0	0	
	spolu	858019	803917	52364	568	1170

Počet detí, ktoré navštevujú predškolské vzdelávanie a iné zariadenia pre rozvoj v ranom detstve

Materské a špeciálne materské							
Rok		Materské školy			Špeciálne materské školy		
		počet			počet		
		škôl	učiteľov	detí	škôl	učiteľov	detí
2008	štátne	2773	13002	133749	34	180	803
	súkromné	56	256	2364	6	15	50
	cirkevné	42	187	2073	3	7	36
	spolu	2871	13445	138186	43	202	889
2009	štátne	2765	13238	133655	37	193	832
	súkromné	64	295	2613	9	19	95
	cirkevné	44	208	2228	3	8	33
	spolu	2873	13741	138496	49	220	960
2010	štátne	2754	13364	134335	38	205	868
	súkromné	67	306	2549	9	23	94

	cirkevné	48	226	2355	3	7	31
	spolu	2869	13896	139239	50	235	993
2011	štátne	2743	13626	138398	39	209	884
	súkromné	67	353	2881	8	25	105
	cirkevné	55	269	2851	3	7	34
	spolu	2865	14248	144130	50	241	1023
2012	štátne	2724	13784	142816	40	219	906
	súkromné	75	416	3281	8	23	122
	cirkevné	62	315	3414	3	8	39
	spolu	2861	14515	149511	51	250	1067

Počet/percento detí v mimoškolských programoch;

Zapísaní žiaci v školských kluboch (špec.školy bez ŠKD pri ZZ)

Rok		spolu	v tom v školách	
			základných	špeciálnych
2008	štátne	111 826	106 652	5 174
	súkromné	3 336	3 226	110
	cirkevné	6 626	6 607	19
	spolu	121 788	116 485	5 303
2009	štátne	110 849	105 916	4 933
	súkromné	3 585	3 424	161
	cirkevné	6 672	6 647	25
	spolu	121 106	115 987	5 119
2010	štátne	108 405	103 663	4 742
	súkromné	5 308	5 012	296
	cirkevné	6 747	6 716	31
	spolu	120 460	115 391	5 069
2011	štátne	112 025	107 464	4 561
	súkromné	2 607	2 252	355
	cirkevné	7 217	7 188	29
	spolu	121 849	116 904	4 945
2012	štátne	115 871	111 260	4 611
	súkromné	2 985	2 606	379
	cirkevné	5 164	5 126	38
	spolu	124 020	118 992	5 028

Centrá voľného času a strediská záujmovej činnosti - zariadenia určené na voľný čas a záujmovú činnosť

Rok		Počet zariadení		Pravidelná záujmová činnosť			
		centrá voľného času	strediská záujmov. činnosti	počet útvarov	počet členov záujmových útvarov		
					spolu	v tom	
						do 15 rokov	nad 15 rokov
2008	štátne	138	104	9295	133639	106857	26782

	súkromné	28	20	1933	34273	26619	7654
	cirkevné	16	33	1503	21084	15505	5579
	spolu	182	157	12731	188996	148981	40015
2009	štátne	147	140	12710	205648	151625	54023
	súkromné	43	25	3645	91694	82165	9529
	cirkevné	16	36	1914	28709	20794	7915
	spolu	206	201	18269	326051	254584	71467
2010	štátne	146	150	11498	164160	129118	35042
	súkromné	48	26	3203	84612	73941	10671
	cirkevné	17	37	1822	24952	16943	8009
	spolu	211	213	16523	273724	220002	53722
2011	štátne	151	168	13678	195885	154952	40933
	súkromné	54	28	4464	76408	67962	8446
	cirkevné	18	37	2000	26471	19000	7471
	spolu	223	233	20142	298764	241914	56850
2012	štátne	162	181	14190	202777	162117	40660
	súkromné	66	31	4747	88701	81098	7603
	cirkevné	19	38	2010	26898	20343	6555
	spolu	247	250	20947	318376	263558	54818

Počet detí zúčastňujúcich sa na organizovaných voľnočasových, kultúrnych a umeleckých aktivitách

záujmová umelecká činnosť*				
rok	počet kolektívov		počet členov kolektívov	
	mládež (15 - 26 r.)	deti	mládež (15 - 26 r.)	deti
2007	1 299	1 869	18 035	35 977
2008	1 217	1 785	15 546	31 591
2009	1 251	1 887	15 553	32 448
2010	1 133	1 520	13 769	28 266
2011	1 231	1 760	14 947	36 162
2012	1 537	2 064	38 210	10 369

* počet detí zapojených do záujmovej umeleckej činnosti (ďalej len „ZUČ“) v oblastiach: divadlo, umelecký prednes, literárna tvorba, rozprávačstvo, hudba, zborový spev, folklórne súbory, folklórny skupiny, tanec, remeslá, výtvarná tvorba, fotografia, filmová tvorba a videotvorba, audiotvorba, multimedialna tvorba; základným princípom ZUČ je postupnosť a jej integrálnou súčasťou je neformálne vzdelávanie (rozborové semináre, tvorivé dielne a pod.)

mimoumelecká činnosť*				
rok	počet kolektívov		počet členov kolektívov	
	mládež (15 - 26 r.)	deti	mládež (15 - 26 r.)	deti
2007	219	735	3 819	13 496
2008	209	760	3 111	14 804
2009	167	467	2 355	9 116
2010	183	378	2 463	6 901
2011	176	401	2 076	7 912

2012	197	463	2 222	8 836
------	-----	-----	-------	-------

* mimoumelecká činnosť zahŕňa napr. zberateľské aktivity, logické hry, technické aktivity (napr. modelárstvo, rádioamatérstvo) a pod.

astronomické zariadenia		
rok	počet návštevníkov do 15 rokov	
	kultúrno-výchovných akcií pre mládež spolu	kultúrno-výchovných akcií pre školy
2007	145 893	137 980
2008	172 329	167 064
2009	185 339	173 100
2010	165 886	144 401
2011	167 530	153 599
2012	152 465	136 906

V zmysle Národného akčného programu II. a Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja SR, MŽP SR vytvára priestor na rozvoj environmentálneho povedomia detí a mládeže na báze neformálneho vzdelávania prostredníctvom aktivít podriadených odborných organizácií a to najmä: Slovenskej agentúry životného prostredia prostredníctvom centra environmentálnej výchovy a vzdelávania, Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva, Slovenského banského múzea, ZOO Bojnice a Štátnej ochrany prírody.

Celoslovenské súťaže :

ProEnviro – VII. ročník súťaže o najlepší environmentálny projekt zrealizovaný školou. Hlavným cieľom tejto súťaže je propagácia projektov a aktivít škôl zrealizovaných v oblasti životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja. Do súťaže bolo prihlásených 56 školských projektov.

EnviroOtázniky - VII. ročník celoslovenskej vedomostnej súťaže pre žiakov II. stupňa základných škôl. Cieľom olympiády je pritiahnúť záujem detí základných škôl o prírodovedné predmety a o problematiku životného prostredia. Do súťaže sa prihlásilo 1 326 žiakov II. stupňa z celkového počtu 222 základných škôl.

Hypericum - prírodovedecká súťaž, ktorá sa okrem poznávania prírodných hodnôt zameriava aj na kultúrne dedičstvo jednotlivých oblastí Slovenska. Súťaž sa realizovala v Stredisku environmentálnej výchovy - Dropie.

Zelený svet - XVII. ročník medzinárodnej súťaže detskej výtvarnej tvorivosti Zelený svet sa tento rok niesol v znamení témy „Moja stopa na tejto planéte“. V tomto roku sa do súťaže zapojilo 354 škôl, prišlo 2 620 prác od 2 774 autorov z rôznych druhov škôl. Školy zo zahraničia poslali 98 prác (Srbsko, Čína, Lotyšsko).

2. Školské programy:

Ekologická stopa - Inovatívny edukačný program prebiehajúci prostredníctvom webového portálu www.ekostopa.sk. Základom je internetový kalkulátor pre výpočet ekologickej stopy školy - vplyvu školy na planétu Zem. Hlavným edukačným cieľom je pochopiť vplyv našich každodenných aktivít na životné prostredie. Skúmať vlastné možnosti a hľadať správne voľby. K 7. 3. 2013 bolo do programu zapojených 659 škôl z celého Slovenska. V rámci 3.

ročníka boli pri príležitosti Svetového dňa životného prostredia, 5. júna 2012, udelené certifikáty ekologickej stopy 86 školám.

Na túru s NATUROU - Školský program zameraný na mapovanie biodiverzity na Slovensku na webovom portáli www.snaturou2000.sk. Hlavným edukačným cieľom je budovanie vzťahu k prírode a podpora tímovej práce žiakov s využitím IKT. K 7. 3. 2013 bolo registrovaných 123 prieskumných skupín, vyše 807 zapojených žiakov a učiteľov, 230 mapovaných lokalít, 1 549 vložených záznamov.

Kampaň Oči na stopkách - školská kampaň a reportérska súťaž v rámci školského programu Na túru s NATUROU. Je zameraná na informovanie verejnosti o pozitívnom a negatívnom správaní sa človeka k prírode. Poslaním kampane Oči na stopkách je otvárať ľuďom oči a odhaľovať pravdu o ich vzťahu k prírode. Do súťaže bolo zaradených 281 príspevkov a výsledky boli vyhlásené pri príležitosti Svetového dňa životného prostredia, 5. júna 2012.

BEAGLE - Školský on-line projekt o biologickej diverzite - projekt je prístupný pre všetky školy v Európe na portáli www.beagleproject.org. Registrované školy vkladajú na portál údaje o prebiehajúcich fenologických fázach stromov a monitorujú biologickú diverzitu.

3. Semináre, konferencie, podujatia:

Envirofilm - Environmentálne riziká boli leitmotívom Medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm, ktorého 18. ročník sa uskutočnil 14. - 19. mája 2012 v ôsmich slovenských mestách (Banská Bystrica, Zvolen, Banská Štiavnica, Kremnica, Krupina, Poltár, Skalica a Košice). Filmári z 32 krajín sveta prihlásili do súťaže 179 filmov, čo bol v histórii festivalu rekordný počet. Zorganizovali sme 3 pofestivalové prehliadky festivalu Envirofilm a výstavy prác Zeleného sveta pri príležitosti Európskeho týždňa mobility (MŽP SR, Bratislava), Týždňa stromov (Tihányiovský kaštieľ, B. Bystrica) a v KOS, Nitra.

Veľtrh environmentálnych výučbových programov – ŠIŠKA 2012 – XV. ročník Veľtrhu environmentálnych výučbových programov, určený pre ľudí, zaoberajúcich sa environmentálnou výchovou, uskutočnil sa v Kúpeľoch Diamant, Dudince š. p., kde sa stretlo cca 120 pedagógov a priaznivcov environmentálnej výchovy.

Kontinuálne vzdelávanie pedagógov – v dvoch akreditovaných vzdelávacích programoch - *Ekologická stopa* – výchova k trvalo udržateľnému rozvoju učiteľov základných a stredných škôl a *Ekologická stopa* – výchova k trvalo udržateľnému rozvoju pre učiteľov materských škôl.

4. Edičná činnosť v rámci environmentálnej výchovy a vzdelávania:

Vodný svet v obrázkoch – maľovanka

Ponorme sa do vodných tajomstiev - príručka pre 1. stupeň základných škôl

Vodný svet pod lupou - príručka pre 2. stupeň základných škôl

Na každej kvapke záleží - príručka pre stredné školy

Publikácie boli vydané v spolupráci s VÚVH a Daphne - Inštitútom aplikovanej ekológie

H. Opatrenia zvláštnej ochrany (články 22, 30, 32-36, 37 písm. (b)-(d), 38, 39 a 40)

1. Deti mimo územia krajiny svojho pôvodu, ktoré žiadajú o status utečenca (článok 22) a vnútorne premiestnené deti

V nasledujúcej tabuľke je uvedený prehľad počtu detí, podľa písm. a) a b).

Maloletí žiadatelia o azyl	2007			2008			2009			2010			2011			2012		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
v sprievode rodiča	25	20	5	11	8	2	6	3	2	4	2	2	5	4	1	5	2	2
bez sprievodu rodiča	15	15	1	71	7	1	2	2	2	7	6	1	1	1	0	3	2	8
Základná škola	5			13			1			1			1			1		
% z celkového počtu	1,2			7			1			2			1			1		

1 – celkom, 2- z toho muži, 3 – z toho ženy

V súvislosti so zberom údajov o maloletých žiadateľoch o azyl bolo v súčasnosti vydané usmernenie riaditeľa migračného úradu Ministerstva vnútra SR adresované všetkým azylovým zariadeniam a odborným útvarom migračného úradu MV SR, týkajúce sa spracúvania a odovzdávania ďalších potrebných údajov o uvedených maloletých osobách. Podľa uvedeného nariadenia sa bude osobitne evidovať:

- počet maloletých žiadateľov o udelenie azylu, 0-18 r. (národnosť, pohlavie, vek),
- počet maloletých navštevujúcich školské zariadenie, 6-16 r. (národnosť, pohlavie, vek – akú triedu ZŠ maloletý navštevoval/navštevuje; maloleté osoby v sprievode rodiča, ako aj maloletí bez sprievodu),
- počet maloletých žiadateľov o azyl celkovo, ako aj MBS, ktorí svojvoľne opustia azylové zariadenia v procese azylovej procedúry.

2. Deti v ozbrojených konfliktoch (článok 38), vrátane telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie (článok 39) – údaje sú poskytnuté vo Východiskovej správe k OP.

3. Ekonomické vykorisťovanie detí, vrátane detskej práce (článok 32)

26. S odkazom na opatrenia zvláštnej ochrany by štáty, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, mali poskytnúť štatistické údaje v členení podľa odseku 1 uvedeného v predchádzajúcej časti:

(a) o počte a percente detí mladších ako je minimálny zákonom určený vek pre zamestnávanie, ktoré sú zapojené do detskej práce, ako ju definujú Dohovor Medzinárodnej organizácie práce č. 138 (1973) o minimálnom veku pre prijatie do zamestnania a Dohovor č. 182 (1999) o zákaze a okamžitých krokoch na odstránenie najhorších foriem detskej práce, v členení podľa typu zamestnania;

Počet výkonov - povoľovanie ľahkých prác

ŠKEČ (činnosť) - A-U	Výkon z roku						Spolu
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Priemyselná výroba	1	0	0	0	0	0	1
<i>z toho výroba a spracovanie kovov</i>	1	0	0	0	0	0	1
Veľkoobchod a maloobchod	0	0	0	0	1	0	1
<i>z toho maloobchod</i>	0	0	0	0	1	0	1
Informácie a komunikácie	3	2	1	6	1	1	14
<i>z toho</i>							
<i>výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov</i>	0	0	1	3	0	0	4
<i>činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie</i>	3	2	0	3	1	1	10
Odborné, vedecké a technické činnosti	1	0	0	0	0	0	1
<i>z toho reklama a prieskum trhu</i>	1	0	0	0	0	0	1
Verejná správa a obrana	0	2	0	2	2	0	6
Vzdelávanie	0	0	1	1	0	1	3
Umenie, zábava a rekreácia	18	21	23	16	16	19	113
<i>z toho</i>							
<i>tvorivé, umelecké a zábavné činnosti</i>	18	21	23	16	14	18	110
<i>činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení</i>	0	0	0	0	1	0	1
<i>športové, zábavné a rekreačné činnosti</i>	0	0	0	0	1	1	2
Ostatné činnosti	0	0	0	2	0	0	2
<i>z toho činnosti členských organizácií</i>	0	0	0	2	0	0	2
Spolu	23	25	25	27	20	21	141

4. Sexuálne vykorisťovanie, zneužívanie a obchodovanie (články 34 a 35)

Údaje

(a) o počte detí zapojených do sexuálneho vykorisťovania, vrátane detskej prostitúcie, pornografie a obchodovania;

(b) o počte detí zapojených do sexuálneho vykorisťovania, vrátane prostitúcie, pornografie a obchodovania, ktorým bol zabezpečený prístup k rehabilitačným programom;

c) o počte prípadov sexuálneho vykorisťovania, sexuálneho zneužívania, predaja detí a násilia páchaného na deťoch nahlásených počas obdobia, za ktoré sa správa podáva (rok 2007- 2012)

V nasledujúcej tabuľke je uvedený prehľad počtu prípadov, ktoré možno podradiť pod písmeno a) až c), pričom sa jedná len o zistené prípady, kvalifikované ako trestný čin podľa Trestného zákona.

Druh trestného činu	2007			2008			2009			2010			2011			2012		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
§ 199 znásilnenie	54	0	54	52	0	52	53	0	53	43	0	43	45	0	45	37	0	37
§ 200 sexuálne násilie	51	1 5	36	52	2 4	28	49	3 0	19	36	1 7	19	50	2 5	25	33	1 7	16
§ 201 sexuálne zneužívanie	32 4	4 0	28 4	35 5	3 8	31 7	36 7	5 0	31 7	34 9	4 7	30 2	50 3	8 3	42 0	46 3	6 7	39 6
§ 208 týranie zverenej osoby	43	1 6	27	56	2 4	32	54	2 6	28	30	1 5	15	35	2 0	15	33	1 2	21
§210 únos	1			0			0			0			2			0		

1 – celkom, 2- z toho muži, 3 – z toho ženy

Počet a percento tých prípadov, ktoré viedli k sankciám

POČET PRAVOPLATNE ODSÚDENÝCH OSÔB

za vybrané paragrafy, kde zo znenia zákona vyplýva, že poškodenou osobou je dieťa

	§ Trestného zákona	2007	2008	2009	2010	2011	2012
		Počet právoplatne odsúdených osôb					
Vražda novonarodeného dieťaťa matkou	§ 146	0	4	2	0	0	3
Obchodovanie s deťmi	§ 180	0	0	1	0	0	0
	§ 181	0	1	0	4	0	0
Sexuálne zneužívanie	§ 201	162	153	185	188	199	271
	§ 202	7	7	3	5	6	6
Odloženie dieťaťa	§ 205	2	4	8	2	0	2
Opustenie dieťaťa	§ 206	28	16	16	4	2	1
Zanedbanie povinnej výživy	§ 207	2 036	2 262	3 047	3 746	3 748	3 638
Ohrozovanie mravnej výchovy mládeže	§ 211	623	758	776	870	1 492	1 545

Počet detí predávaných na iné účely, vrátane detskej práce;

Prehľad o obetiach obchodovania s ľuďmi zaradených do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi za roky 2010 - 2012		
2010	Dieťa (ženské pohlavie)	Sexuálne vykorisťovanie
	Dieťa (ženské pohlavie)	Nútená práca
2011	Dieťa (ženské pohlavie)	Sexuálne vykorisťovanie
2012	Dieťa (ženské pohlavie)	Sexuálne vykorisťovanie
	Dieťa (ženské pohlavie)	Sexuálne vykorisťovanie
	Dieťa (ženské pohlavie)	Sexuálne vykorisťovanie
	Dieťa (ženské pohlavie)	Sexuálne vykorisťovanie

Počet pracovníkov hraničnej stráže a orgánov činných v trestnom konaní, ktorí dostali školenie s cieľom prevencie obchodovania s deťmi a zabezpečenia rešpektovania ich dôstojnosti.

Prehľad o vyškolených osobách k problematike obchodovania s ľuďmi (vrátane detí) v rámci plnenia Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi

2008 - 2010	Príslušníci PZ (vyšetrovatelia + operatíva) 113
	Súdy a prokuratúra 12
	Úrad hraničnej a cudzineckej polície PPZ 72
2011	Príslušníci PZ (vyšetrovatelia + operatíva) 26
	Súdy a prokuratúra 18
	Úrad hraničnej a cudzineckej polície PPZ 27
2012	Úrad hraničnej a cudzineckej polície PPZ 197
Prehľad o vyškolených osobách k problematike obchodovania s ľuďmi (vrátane detí) v rámci projektu Prevencia a rozšírený harmonizovaný systém o obchodovaní s ľuďmi so zameraním na nútenú prácu	
2012	Úrad hraničnej a cudzineckej polície PPZ 24
	Príslušníci PZ (vyšetrovatelia + operatíva) 13

V súvislosti s vyššie uvedeným možno skonštatovať, že všetci príslušníci Policajného zboru služby hraničnej a cudzineckej polície, najmä na výkonnostných útvaroch, vedia identifikovať potenciálnu obeť obchodovania s ľuďmi. V priebehu rokov 2011 a 2012 bolo za účelom zvýšenia odbornosti príslušníkov Policajného zboru úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej len „ÚHCP P PZ“) v oblasti identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi, ale aj so spôsobom ako týmto osobám poskytnúť bezodkladne pomoc, vykonaných viacero školení v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou IOM a Informačným centrom na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality kancelárie ministra vnútra Slovenskej republiky.

V rámci plnenia úloh Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014 prijatého uznesením vlády Slovenskej republiky č. 96 zo dňa 16. 2. 2011, ktorého jedným z cieľov je „Zvýšenie odbornosti zástupcov štátnych i neštátnych subjektov pracujúcich s ohrozenými skupinami v problematike obchodovania s ľuďmi“, bola jedna zo školiacich aktivít zameraná práve na cieľovú skupinu príslušníkov Policajného zboru služby

hraničnej a cudzineckej polície ÚHCP P PZ. Na základe uvedeného bolo v spolupráci s Informačným centrom na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality kancelárie ministra vnútra Slovenskej republiky zrealizovaných 5 školení k problematike boja proti obchodovaniu s ľuďmi so zameraním na identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi. Súčasne sa ÚHCP P PZ aktívne, prostredníctvom svojich expertov – školiteľov, zapojil do samotného výkonu školení. Predmetných školení sa v termínoch: 26. – 28. 3. 2012; 11. – 13. 4. 2012; 16. – 18. 4. 2012; 23. – 25. 4. 2012; 25. – 27. 4. 2012 zúčastnilo cca 200 príslušníkov Policajného zboru služobne zaradených na jednotlivých organizačných zložkách ÚHCP P PZ.

V súvislosti s ďalšími školiacimi aktivitami realizovanými v spolupráci s Informačným centrom na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality kancelárie ministra vnútra Slovenskej republiky sa v 2 termínoch, 21. – 23. 5. 2012 a 23. – 25. 5. 2012, v rámci realizácie projektu „Prevencia a rozšírený harmonizovaný systém zberu dát o obchodovaní s ľuďmi“ so zameraním na vytvorenie podmienok pre zabezpečenie systematického, koordinovaného a harmonizovaného zberu dát o obchodovaní s ľuďmi v Slovenskej republike a zvýšenie povedomia širokej verejnosti a zástupcov vybraných odborných štátnych i neštátnych subjektov o problematike obchodovania s ľuďmi, s ohľadom na nové formy obchodovania s ľuďmi, zvlášť na nútenú prácu, uskutočnili školenia, ktorých sa zúčastnilo 24 príslušníkov Policajného zboru služobne zaradených na jednotlivých organizačných zložkách ÚHCP P PZ. Títo sa zúčastňujú kontrolnej činnosti podnikateľských subjektov umožňujúcich nelegálnu prácu.

V roku 2011 bola pracovnou skupinou zloženou z expertov z členských štátov EÚ, Frontexu a medzinárodných organizácií vypracovaná príručka pre hraničnú políciu na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Príručka je zložená z troch modulov, 1 – zvyšovanie povedomia o problematike obchodovania s ľuďmi, 2 – identifikácia potenciálnych obetí a 3 – vyťažovanie. V roku 2012 bola preložená do jednotlivých jazykov členských štátov EÚ. Následne, v mesiaci november 2012 boli vyškolení národní školitelia a vo februári 2013 bolo preškolených 23 príslušníkov služby hraničnej polície. V jednotlivých moduloch tejto príručky sa nachádzajú samostatné kapitoly venované problematike obchodovania s deťmi.

Počas roka 2012 bola pod záštitou európskej agentúry na riadenie operačnej spolupráce na vonkajšej hranici EU FRONTEX (aj za účasti expertov aj z ÚHCP P PZ), vytvorená príručka pre prvoliniovú a druholiniovú kontrolu so zameraním na identifikáciu a odhaľovanie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi a páchatel'ov tejto trestnej činnosti počas hraničných kontrol. Príslušníci odboru poriadkovej polície Policajného zboru zaradení vo funkcii referent špecialista sa v decembri roku 2012 a uplynulých mesiacoch roku 2013 zúčastnili školení, vykonaných Informačným centrom pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality kancelárie ministra vnútra Slovenskej republiky, týkajúcich sa problematiky obchodovania s ľuďmi. Školenie prebehlo na všetkých odboroch poriadkovej polície krajských riaditeľstiev Policajného zboru.

Údaje o predaji detí, detskej prostitúcií a detskej pornografii

V nižšie uvedenej tabuľke je uvedený prehľad počtu prípadov jednotlivých druhov trestných činov v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. (Trestný zákon) spadajúcich do tejto oblasti.

<i>Druh trestného činu</i>	2007	2008	2009	2010	2011	2012
§ 180 obchodovanie s deťmi	1	0	0	0	0	0
§ 181 obchodovanie s deťmi	0	0	0	0	0	0

§ 211 ohrozovanie mravnej výchovy	671	793	812	1079	1616	1424
§ 367 kupliarstvo	15	24	21	15	10	13
§ 368 výroba detskej pornografie	4	11	9	7	30	15
§ 369 rozširovanie. detskej pornografie	9	36	25	12	60	34
§ 370 prechovávanie detskej pornografie	12	8	9	17	65	30
§ 371 ohrozovanie mravnosti	4	1	1	0	1	3
§ 372 ohroz. mravnosti	2	4	8	7	8	8

Informácie o počte takýchto prípadov, ktoré boli šetrené, stíhané a za ktoré bol udelený trestný postih

POČET MLADISTVÝCH POŠKODENÝCH OSÔB TRESTNÝMI ČINMI, ZA SPÁCHANIE KTORÝCH BOL OBVINENÝ V DANOM ROKU PRAVOPLATNE ODSÚDENÝ

Vybrané trestné činy	Poškodená osoba mladistvý																	
	2007			2008			2009			2010			2011			2012		
	D	C	O	D	C	O	D	C	O	D	C	O	D	C	O	D	C	O

Trestné činy životu a zdraviu		4	6	4	4	9	4	3	7	3	3	5	7	4	1	6	5	1	5
		4	9		1	3		2	3		0	6		8	3		9	3	
z toho	– vražda	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-
	– zabitie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	– úmyselné ublíženie na zdraví	2	8	2	2	9	2	2	3	-	2	8	-	-	5	-	-	7	-
	– ruvačka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti		1	6	8	1	9	2	1	1	4	1	7	3	1	8	2	2	9	1
		3	3		3	3		5	1		5	2		6	5		5	7	
z toho	– obmedzovanie osobnej slobody	-	2	-	9	7	-	3	6	-	4	4	-	5	4	-	2	3	-
	– pozbavenie osobnej slobody	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	– lúpež	4	2	4	3	3	1	4	4	-	-	2	1	3	2	-	1	3	-

		8		4		4		7		8		2	
– vydieranie	8	19	-	22	-	73	1	72	1	13	-	31	-
– porušovanie domovej slobody	5	73	1	88	-	152	4	22	12	33	-	35	-
– znásilnenie	8	-	-	4-	-	31	-	3-	-	10	1	-	10-

Vybrané trestné činy	Poškodená osoba mladistvý																	
	2007			2008			2009			2010			2011			2012		
	D	CH	O	D	CH	O	D	CH	O	D	CH	O	D	CH	O	D	CH	O

Vybrané tr. činy	– týranie blízkej osoby a zverenej osoby	20	96	12	105	130	49	155	107	69	89
	– únos	-	1-	-	-	-	-	-	-	-	-
	– mučenie a iné neľudské a kruté zaobchádzanie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- D** – dievča
CH – chlapec
O – obaja

5. Výkon spravodlivosti pre mladistvých (článok 40)

POČET ODSÚDENÝCH MLADISTVÝCH OSÔB

Rok	Celkový počet odsúdených osôb	Počet odsúdených mladistvých	Počet uložených trestov									Upustené od potrestania	Počet uložených ochranných výhov	Počet oslobodených mladistvých
			NEPO				PO	Peňažný trest	Povinný výkon	Iné samostatné				
			spolu	do 1 roku	od 1 do 3 rokov	od 3 do 5 rokov					nad 5 rokov			
2007	27 067	1 923	184	104	62	16	2	1 212	7	33	104	383	9	30
2008	28 681	2 126	208	137	55	14	2	1 325	27	50	134	382	8	30

2009	30 953	2 026	173	115	51	5	2	1 211	20	77	162	383	13	38
2010	31 179	1 748	181	114	55	10	2	1 058	21	104	73	311	8	40
2011	30 110	1 711	148	109	30	5	4	1 029	17	128	108	281	6	25
2012	35 077	1 843	156	105	45	1	5	1 055	12	187	81	352	7	39

NEPO – nepodmienečný trest odňatia slobody

PO – podmienený trest odňatia slobody

PREHEAD
O POČTE VYBAVENÝCH VECÍ V OBLASTI STAROSTLIVOSTI O
MALOLETÝCH A O POČTE PRÁV V TÝCHTO VECIACH

Druh práva	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	P o č e t											
	vecí	práv	vecí	práv	vecí	práv	vecí	práv	vecí	práv	vecí	práv
Rodičovské práva a povinnosti	1 033	2 796	1 477	2 349	1 088	2 235	1 264	2 438	1 640	3 909	16 822	35 596
Náhradná starostlivosť	2 460	2 677	2 372	2 596	2 363	2 592	2 327	2 580	2 257	3 447	2 137	3 296
Poručníctvo, opatrovníctvo	1 99	2 95	1 48	2 69	1 95	3 97	2 05	4 43	2 79	7 15	206	621
Povolenie uzavrieť manželstvo	2 07	2 08	2 42	2 43	2 45	2 46	2 97	2 97	2 50	2 56	269	274
Meno a priezvisko	3 32	4 49	3 17	4 26	3 57	4 85	4 31	5 78	3 69	5 37	368	534

maloletého												
Výživné	8 907	2 5 564	8 687	2 5 444	9 444	2 7 207	8 835	2 6 604	7 968	3 3 437	7 288	32 277
Určenie rodičovstva	7 61	8 13	8 30	8 67	8 75	9 12	9 19	9 44	8 87	9 84	848	942
Osvojenie	9 96	1 056	8 36	8 79	8 47	9 15	7 97	8 79	7 75	9 37	688	855
SPOLU	3 0 895	5 7 858	2 9 909	5 7 073	3 1 414	5 9 989	3 0 075	5 7 763	2 7 425	7 7 222	28 626	74 395